

# Vägledning för jakt enligt rådets direktiv 79/409/EEG om bevarande av vilda fåglar

## ”Fågeldirektivet”



Februari 2008

# Vägledning för jakt enligt fågeldirektivet

<b>FÖRORD</b> .....	<b>4</b>
<b>1 INLEDNING</b> .....	<b>7</b>
<b>1.1 Jakt inom ramen för direktivets övergripande bestämmelser</b> .....	<b>7</b>
<b>1.2 Ingressen</b> .....	<b>7</b>
<b>1.3 Arter som omfattas av direktivet</b> .....	<b>7</b>
<b>1.4 Direktivets allmänna inriktning</b> .....	<b>8</b>
<b>1.5 Bevarande av livsmiljöer</b> .....	<b>9</b>
<b>1.6 Artikel 5</b> .....	<b>10</b>
<b>1.7 Undantag från grundläggande förbud</b> .....	<b>11</b>
<b>1.8 Forskning</b> .....	<b>12</b>
<b>1.9 Införande av fågelarter som inte förekommer naturligt i vilt tillstånd</b> .....	<b>13</b>
<b>1.10 Rapportering</b> .....	<b>13</b>
<b>1.11 Bestämmelse om genomförandeförbud</b> .....	<b>13</b>
<b>1.12 Möjlighet att införa strängare åtgärder</b> .....	<b>14</b>
<b>1.13 Anpassning av direktivet</b> .....	<b>14</b>
<b>2 BESTÄMMELSERNA I ARTIKEL 7</b> .....	<b>15</b>
<b>2.1 Inledning</b> .....	<b>15</b>
<b>2.2 Formella aspekter</b> .....	<b>16</b>
<b>2.3 Arter som får jagas</b> .....	<b>16</b>
Motiv för att tillåta jakt .....	16
Vilka arter får jagas? .....	16
<b>2.4 Allmänna principer och kriterier som ska iakttas vid jakt</b> .....	<b>17</b>
Jakten får inte äventyra ansträngningarna att bevara arterna i deras utbredningsområde .....	17
Förnuftigt utnyttjande .....	17
Ekologiskt balanserad kontroll.....	24
<b>2.5 Särskilda villkor för fastställandet av jaktsäsonger</b> .....	<b>25</b>
Arbetet med nyckelbegreppen: häckningsperiod och återvändande till häckningsplatserna .....	25
<b>2.6 Säkra ett system som ger fullständigt skydd om man överväger jakt med spridda inlednings- och avslutningsdagar</b> .....	<b>28</b>
Risken för förväxling .....	28
Risken för störningar.....	30
Vilka villkor måste uppfyllas om en medlemsstat vill tillämpa spridda inlednings- och avslutningsdagar för jakt enligt artikel 7.4 i direktivet?.....	33
<b>2.7 Analys av överlappningar</b> .....	<b>34</b>
<b>3 BESTÄMMELSERNA I ARTIKEL 9</b> .....	<b>39</b>
<b>3.1 Inledning</b> .....	<b>39</b>

<b>3.2</b>	<b>Formella rättsliga överväganden</b> .....	<b>40</b>
<b>3.3</b>	<b>Se till att de övergripande villkoren för undantag är uppfyllda</b> .....	<b>42</b>
<b>3.4</b>	<b>Det första villkoret för undantag: att visa att det ”inte finns någon annan lämplig lösning”</b> .....	<b>43</b>
	Allmänna överväganden .....	43
	Jakt i fall där ”det inte finns någon annan lämplig lösning” .....	46
	Möjliga objektivt verifierbara faktorer samt vetenskapliga och tekniska överväganden .....	47
<b>3.5</b>	<b>Det andra villkoret för undantag: att påvisa någon av de anledningar som anges i artikel 9.1 a–c</b> .....	<b>52</b>
	Undantag enligt artikel 9.1 a.....	52
	Undantag enligt artikel 9.1 b.....	56
	Undantag enligt artikel 9.1 c.....	56
<b>3.6</b>	<b>Det tredje villkoret för undantag: uppfyllelse av alla exakt angivna formkrav i artikel 9.2</b> .....	<b>65</b>
	Beakta vart och ett av formkraven .....	65
	Tillstånd till en allmän grupp personer .....	66
<b>3.7</b>	<b>Artikel 9.3 och 9.4</b> .....	<b>67</b>
<b>4</b>	<b>FIGURER</b> .....	<b>70</b>
<b>5</b>	<b>BILAGA</b> .....	<b>92</b>

## FÖRORD

Rådets direktiv 79/409/EEG om bevarande av vilda fåglar<sup>1</sup> (*fågeldirektivet*) utgör ett gemensamt regelverk för bevarande av fågelarter som förekommer naturligt i vilt tillstånd liksom av deras livsmiljöer i hela Europeiska unionen. Direktivet har sitt ursprung i det faktum att vilda fåglar, som till största delen är flyttfåglar, utgör ett gemensamt arv för medlemsstaterna. Ett effektivt skydd av fåglar är vanligtvis ett gränsöverskridande problem som innebär ett gemensamt ansvar.

I fågeldirektivet anges att en hållbar jakt på vilda fåglar är fullständigt rättmätig. Jakten medför stora sociala, kulturella, ekonomiska och miljömässiga fördelar i olika delar av Europeiska unionen. Jakten är begränsad till vissa arter som anges i direktivet. I direktivet föreskrivs också en rad ekologiska principer och rättsliga krav kring denna verksamhet som ska genomföras genom medlemsstaternas lagstiftning. Detta utgör regelverket för förvaltningen av jakt.

Frågan om huruvida jakten är förenlig med vissa krav i direktivet har varit mycket kontroversiell och har på senare år rent av lett till en del konfrontationer. Kontroverserna grundar sig ofta på olika tolkningar av dessa krav.

Kommissionen har därför insett att man måste inleda en ny dialog i syfte att utveckla samarbetet mellan alla statliga och icke-statliga organisationer som berörs av bevarandet samt ett sunt och hållbart utnyttjande av våra vilda fåglar. Mot denna bakgrund lanserade kommissionen under 2001 initiativet för hållbar jakt, som syftar till att förbättra förståelsen för de rättsliga och tekniska aspekterna på bestämmelserna i direktivet om jakt samt till att utarbeta ett program med åtgärder på områdena forskning, bevarande och information för att främja en hållbar jakt enligt direktivet.

Denna vägledning syftar till att nå en av huvudmålsättningarna för denna dialog genom att klargöra direktivets krav när det gäller jakt inom ramen för befintliga regler och med en stark tonvikt på vetenskapliga principer och rön liksom på direktivets grundläggande mål att bevara vilda fåglar. Den grundar sig på det arbete som redan har gjorts kring nyckelbegreppen i artikel 7.4 i direktivet<sup>2</sup>.

### Varför behövs en vägledning om jakt?

Det behövs uppenbarligen en förbättrad vägledning om jaktbestämmelserna i direktivet. Detta framgår tydligt av de många tvisterna i frågan. Kommissionen har också fått många frågor i detta ämne, inklusive från Europaparlamentet. Detta måste ses mot bakgrund av den ökade polariseringen, som illustreras av motstridiga framställningar till Europaparlamentet från jakt- och fågelskyddsorganisationer, vilka har undertecknats av flera miljoner människor.

---

<sup>1</sup> EGT L 103, 25.4.1979, s. 1.

<sup>2</sup> *Key concepts of Article 7(4) of Directive 79/409/EEC. Period of reproduction and pre-nuptial migration of Annex II bird species in the EU* (september 2001).

Detta krav är också kopplat till ett verkligt behov av en bättre tydlighet. Vissa medlemsstater vill få reda på möjligheterna att fastställa jaktsäsonger utöver de gränser som anges i artikel 7.4, och som kan tycks överdrivet strikta för en del problemarter (såsom gräsand *Anas platyrhynchos* och ringduva *Columba palumbus*) som flyttar till sina häckningsplatser tidigt och/eller har långa häckningsperioder. Dessa medlemsstater vill därför överväga att tillämpa undantag enligt artikel 9.

Kommissionen har redan positiva erfarenheter från utarbetandet av en vägledning om artikel 6 i rådets direktiv 92/43/EEG<sup>3</sup> om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter (*habitatdirektivet*). Detta betraktas som en föregripande snarare än en motverkande strategi som främjar en konsekvent reflektion och undviker att tolkningen utvecklas på ett slumpmässigt och inkonsekvent sätt. Det bör dock påpekas att bestämmelserna i fågeldirektivet är mycket äldre än artikel 6 i habitatdirektivet och att det finns en mer omfattande rättspraxis för dem, vilket måste beaktas i tolkningsfrågor i varje vägledande dokument.

Detta dokument kommer också att vara till nytta för kommissionen när den planerar åtgärder på detta område och ge berörda parter viss säkerhet om vad de kan vänta sig.

### **Vägledningens begränsningar**

Vägledningen ska vara bunden av och trogen texten i direktivet liksom de mer övergripande principer som ligger till grund för gemenskapens miljölagstiftning. Den utgör inte en rättsakt (den innehåller inga nya bestämmelser, utan ger vägledning om tillämpningen av befintliga bestämmelser). På så sätt återspeglar detta dokument bara kommissionens åsikter och är inte bindande.

Det bör understrykas att **det är EG-domstolen som ansvarar för den slutgiltiga tolkningen av ett direktiv**. Den vägledning som ges måste därför utvecklas i överensstämmelse med eventuell ny rättspraxis på detta område.

Vägledningen är tänkt att helt följa domstolens befintliga rättspraxis, som redan är ganska omfattande. Detta avgör vissa aspekter av vägledningen, särskilt där domstolen redan har tagit tydlig ställning.

Vägledningen syftar också till att förklara de ekologiska principer som ligger till grund för förvaltningen av jakt enligt direktivet och kommissionen har utnyttjat de bästa tillgängliga vetenskapliga rönen, även om den inser att bristen på vetenskapliga rön av hög kvalitet medför en begränsning när det gäller att vårda populationer på ett korrekt och adekvat sätt.

Kommissionen är medveten om att det är medlemsstaterna som ansvarar för att förvalta jakten, inklusive att bestämma jaktsäsonger inom sina territorier i enlighet med kraven i direktivet.

---

<sup>3</sup> EGT L 106, 22.7.1992.

## **Vägledningens räckvidd**

Vägledningen är främst inriktad på säsongerna för jakt i rekreationssyfte. Andra jaktfrågor omfattas dock också när detta lämpligt. Dess rättsliga inriktning ligger främst på de arter som får jagas och som anges i bilaga 2 till direktivet liksom på relevanta bestämmelser i artiklarna 7 och 9, men där det är relevant kommer alla andra artiklar att granskas. I vägledningen granskas särskilt grunden för att bevilja undantag, framför allt enligt artikel 9.1 c. Vägledningen handlar inte bara om rättsliga bestämmelser, utan behandlar även de vetenskapliga och tekniska aspekter i direktivet som har betydelse för bevarandet av vilda fåglar.

## **Vägledningens upplägg**

Vägledningen har tre huvudavsnitt, som vart och ett innehåller följande: Det första avsnittet innehåller en översikt över den jakt som bedrivs inom ramen för direktivet, inklusive en granskning av relevanta delar av ingressen och artiklarna.

I det andra avsnittet granskas relevanta rättsliga och tekniska bestämmelser i artikel 7 närmare, vilket omfattar de särskilda villkor som gäller för fastställande av jaktsäsonger enligt direktivet.

I det tredje avsnittet granskas sedan möjligheterna att tillåta viss jakt enligt det undantagssystem som anges i enligt artikel 9 i direktivet. Olika delar av dokumentet kompletteras med figurer när ytterligare information anses vara värdefull för vägledningen.

# 1 INLEDNING

## 1.1 Jakt inom ramen för direktivets övergripande bestämmelser

1.1.1 Rådets direktiv 79/409/EEG är ett omfattande instrument som syftar till skydd av vilda fåglar i Europeiska unionen. I direktivet tar man upp flera aspekter (till exempel skydd av livsmiljöer, kontroll av handel och jakt samt främjande av forskning), och det följer standardstrukturen för denna typ av rättsliga instrument: en ingress med skäl, artiklar som innehåller materiella bestämmelser och en rad bilagor.

## 1.2 Ingressen

1.2.1 De skäl som anges i ingressen återspeglar strukturen i direktivets huvudtext. Ingressen används ofta som ett stöd för tolkningen av bestämmelser i sekundärlagstiftningen, och EG-domstolen har i detta avseende citerat direktivet<sup>4</sup>.

Precis som för alla andra direktiv måste man i tolkningen beakta de olika språkversionerna, som alla är giltiga. I denna vägledning bör det noteras att vissa uttryck (till exempel ”förnuftigt utnyttjande” och ”uppfödningssäsong”) i de olika språkversionerna måste uppmärksammas nog. I fråga om de olika språkversionerna är det viktigt att ge de aktuella termerna den mening som bäst återspeglar deras syfte och sammanhang.

## 1.3 Arter som omfattas av direktivet

1.3.1 I artikel 1 i direktivet anges att det behandlar ”*bevarandet av samtliga fågelarter som naturligt förekommer inom medlemsstaternas europeiska territorium på vilket fördraget tillämpas. Det omfattar skydd, skötsel, förvaltning och kontroll av dessa arter och fastställer regler för exploatering av dem.*” I EG-domstolens rättspraxis bekräftas att medlemsstaterna när de genomför direktivet är skyldiga att skydda arter av vilda fåglar som förekommer inom gemenskapens territorium, och inte bara de arter som förekommer inom deras nationella territorier<sup>5</sup>.

---

<sup>4</sup> Se till exempel punkt 21 i mål C-57/89, kommissionen mot Tyskland. I detta mål, som handlade om tillämpningen av bestämmelserna om skydd av livsmiljöer i direktiv 79/409/EEG, konstaterade EG-domstolen följande: ”Tolkningen av artikel 4.4 i direktivet bekräftas dessutom av det nionde skälet i ingressen, där man understryker den särskilda vikt som i direktivet fästs vid åtgärder för att bevara livsmiljöerna för de fåglar som anges i bilaga 1 för att säkerställa deras överlevnad och häckning inom deras utbredningsområde. Detta innebär att medlemsstaternas befogenheter att krympa ett skyddsområde bara kan motiveras av särskilda skäl.”

<sup>5</sup> I sin dom av den 8 juli 1987 i mål 247/85, kommissionen mot Belgien, REG 1987, s. 3029, noterade domstolen följande i punkt 6: ”Direktivet grundar sig på synsättet att ett effektivt skydd av fåglar vanligtvis är ett gränsöverskridande problem som medlemsstaterna har ett gemensamt ansvar för (tredje skälet i ingressen.)” I detta avseende noteras i ingressen till direktivet att ”ett effektivt skydd av

- 1.3.2 Skyddet omfattar inte exemplar som fötts upp i fångenskap<sup>6</sup>. I fall där fåglar som fötts upp i fångenskap släpps ut i eller återvänder till naturen, och inte kan skiljas från vilda fåglar av samma art som förekommer inom samma områden, är det dock rimligt att anse att direktivets bestämmelser är tillämpliga<sup>7</sup>.
- 1.3.3 Kommissionen har utarbetat en förteckning över de vilda fågelarter som omfattas av direktivet<sup>8</sup>. Denna förteckning omfattar alla fågelarter som förekommer naturligt i medlemsstaterna, inklusive enstaka besökare. Den omfattar inte införda arter såvida de inte nämns uttryckligen i någon av bilagorna till direktivet (till exempel vildkalkon *Meleagris gallopavo*). Införda arter omfattas dock av direktivets bestämmelser i en medlemsstat om de förekommer naturligt i en annan medlemsstat.

## 1.4 Direktivets allmänna inriktning

- 1.4.1 I artikel 2 anges att medlemsstaterna har en allmän skyldighet att ”med beaktande även av ekonomiska krav och rekreationsbehov, vidta de åtgärder som är nödvändiga för att bibehålla populationen av de arter som avses i artikel 1 på en nivå som svarar särskilt mot ekologiska, vetenskapliga och kulturella behov, eller för att återupprätta populationen av dessa arter till denna nivå”. Eftersom man enligt denna artikel ska balansera skyddet av fågelarter mot andra intressen aktualiseras frågan om huruvida denna artikel omfattar ett undantag som är oberoende av de allmänna kraven i direktivet. Domstolen har slagit fast att den inte gör det, vilket särskilt avsåg just jakt<sup>9</sup>.

---

*fåglar är ett typiskt gränsöverskridande miljöproblem som medlemsstaterna har ett gemensamt ansvar för”.*

<sup>6</sup> Dom av den 8 februari i mål C-149/94, brottmål mot Didier Vergy, REG 1996, s. 299.

<sup>7</sup> I områden där de enda exemplaren av jaktbara arter som förekommer i naturen utgörs av exemplar som fötts upp i fångenskap och släppts fria är det rimligt att slå fast att jaktsäsongen för dessa arter måste fastställas på ett sätt som innebär att man tar full hänsyn till perioder där jakt inte är tillåten på liknande arter (till exempel när berghöns *Alectoris chukar* släpps ut i Alperna och kan förväxlas med stenhöns *Alectoris graeca*).

<sup>8</sup> Kommissionen har utarbetat en förteckning över fågelarter som omfattas av direktivet och lagt fram den för kommittén för anpassning till den tekniska och vetenskapliga utvecklingen (vanligtvis kallad *Orniskommittén*), som inrättats enligt artikel 16 i direktivet. Denna förteckning är ingen rättsakt, utan är avsedd som en vägledning för tillämpningen av direktivet. Den finns tillgänglig på GD Miljöns webbplats: [http://ec.europa.eu/environment/nature/conservation/wildbirds/eu\\_species/index\\_en.htm](http://ec.europa.eu/environment/nature/conservation/wildbirds/eu_species/index_en.htm)

<sup>9</sup> I sin dom av den 8 juli 1987 i mål 247/85, kommissionen mot Belgien, REG 1987, s. 3029, noterade domstolen följande i punkt 8: ”I detta sammanhang är det nödvändigt att hänvisa till artikel 2 i direktivet, som ålägger medlemsstaterna att, med beaktande även av ekonomiska krav och rekreationsbehov, vidta de åtgärder som är nödvändiga för att bibehålla populationen av de arter som avses i artikel 1 på en nivå som svarar särskilt mot ekologiska, vetenskapliga och kulturella behov, eller för att återupprätta populationen av dessa arter till denna nivå. Av detta framgår det tydligt att fågelskyddet måste balanseras med andra krav, till exempel av ekonomisk karaktär. Även om artikel 2 inte utgör ett självständigt undantag från det allmänna skyddssystemet visar den ändå att man i direktivet beaktar dels behovet av ett effektivt skydd av fåglar, dels de krav som är förknippade med folkhälsa och säkerhet, ekonomi, ekologi, vetenskap, jordbruk och rekreation.” I sin dom av den 8 juli 1987 i mål 262/85, kommissionen mot Italien, REG 1987, s. 3073, avvisade domstolen den italienska regeringens argument att undantag från kraven i artikel 7.4 kan grunda sig direkt på artikel 2.

Domstolens yttranden visar ändå att artikel 2 inte saknar betydelse när man ska tolka andra bestämmelser i direktivet. I detta avseende har bestämmelserna i artikel 2 ett värde som en allmän vägledning för vad direktivet kräver och tillåter.

## **1.5 Bevarande av livsmiljöer**

- 1.5.1 Artiklarna 3 och 4 handlar om bevarande av livsmiljöer. De innehåller bestämmelser om förebyggande av betydande störningar inom särskilda skyddsområden som klassificeras enligt artikel 4.1 och 4.2. Kommissionen anser inte att socioekonomisk verksamhet – där jakt är ett exempel – nödvändigtvis strider mot dessa bestämmelser. Sådan verksamhet inom särskilda skyddsområden måste dock förvaltas och övervakas på ett lämpligt sätt för att undvika sådana betydande störningar<sup>10</sup>.
- 1.5.2 Kommissionen har redan utarbetat en vägledning som omfattar bestämmelserna i artikel 6.2–6.4 i direktiv 92/43/EEG om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter (habitatdirektivet), som ersätter bestämmelserna i artikel 4.4 första meningen när det gäller klassificerade skyddsområden<sup>11</sup>. I det dokumentet diskuteras störningar. Det är lämpligt att beakta proportionalitetsprincipen när man diskuterar frågan om jakt utifrån artikel 6 i habitatdirektivet. Det relevanta avsnittet i vägledningen om artikel 6 ska tolkas som att effekter som inte är betydande i förhållande till målen att bevara Natura 2000-området inte strider mot artikel 6.2 i habitatdirektivet.
- 1.5.3 Jakt utgör bara ett av många potentiella sätt att utnyttja Natura 2000-områden vid sidan av användningar som jordbruk, fiske och olika former av rekreation. Det finns ingen allmän presumtion mot jakt inom Natura 2000-områden i de olika naturvårdsdirektiven. Det står dock klart att jakt och andra mänskliga aktiviteter kan leda till att livsmiljöer inom ett sådant område tillfälligt krymper. Sådana aktiviteter skulle vara betydande om de leder till en uttalad minskning av områdets förmåga att underhålla de arter för vilka det skapades, och skulle dessutom leda till minskade jaktmöjligheter.
- 1.5.4 Det kommer att finnas särskilda fall där jakt blir oförenligt med målen att bevara enskilda områden. Som exempel kan nämnas fall där förekomsten av sällsynta arter är väldigt känslig för störningar bland potentiella villebråd. Sådana fall kan bara avgöras för varje enskilt område.
- 1.5.5 En hållbar jakt kan ge positiva effekter på bevarandet av livsmiljöer i och kring dessa områden. Detta studeras närmare i avsnitt 2.4.20–2.4.23 i vägledningen.

---

I punkt 37 noterade domstolen följande: ”... *det måste understrykas att artikel 2 såsom konstaterats ovan inte utgör ett självständigt undantag från de skyldigheter och krav som anges i direktivet*”.

<sup>10</sup> En rapport från ett seminarium om jakt i och kring Natura 2000-områden som organiserades av Europeiska kommissionen under Gröna veckan i april 2002 finns på GD Miljös webbplats på [http://ec.europa.eu/environment/nature/conservation/wildbirds/hunting/docs/report\\_green\\_week\\_en.pdf](http://ec.europa.eu/environment/nature/conservation/wildbirds/hunting/docs/report_green_week_en.pdf)

<sup>11</sup> ”Skötsel och förvaltning av Natura 2000-områden – Artikel 6 i art- och habitatdirektivet 92/43/EEG”, Europeiska kommissionen, Byrån för Europeiska gemenskapernas officiella publikationer.

- 1.5.6 När man ska se till att jakt eller andra aktiviteter inte leder till betydande störningar måste man ta hänsyn till en rad olika faktorer såsom områdets och aktivitetens karaktär och omfattning liksom till de arter som förekommer inom området. Man måste förstå varför det är viktigt att skydda området och skälen till att det tagits med i Natura 2000, som ligger till grund för målen att bevara det. Denna förståelse är en viktig utgångspunkt när man ska fastställa de specifika förvaltningsåtgärder som krävs för att bevara området.
- 1.5.7 För att förlika människans utnyttjande och målen att bevara området förordar kommissionen att man utformar förvaltningsplaner som gör det möjligt att se till att aktiviteter i och runt skyddsområden som utsetts enligt fågeldirektivet och områden som utsetts enligt habitatdirektivet (som tillsammans kallas Natura 2000-områden) är förenliga med de ekologiska krav beträffande arter eller livsmiljöer som ligger bakom EU:s intresse att utse dessa områden. Man kan rimligen förvänta sig att de som utnyttjar naturresurser såsom vilda fåglar också har ett ansvar för att se till att deras aktiviteter är hållbara och inte skadar berörda populationer. Sammanfattningsvis anser kommissionen därför att jakt inom Natura 2000-områden i huvudsak är förvaltningsfrågor som ska avgöras på i första hand lokal nivå. Denna förvaltning struktureras bäst genom en förvaltningsplan som garanterar att olika aktiviteter är förenliga med de skyddsområden för vilka områdena har utsetts.
- 1.5.8 ***Beroende på Natura 2000-områdenas karaktär och jaktmetoderna bör man överväga att införa lämpliga jaktfria zoner i förvaltningsplanerna. Ett omfattande forskningsprogram i Danmark har visat att ett övervägt inrättande av jaktfria zoner kan leda till att fler sjöfåglar söker sig till området samtidigt som jaktmöjligheterna ökar i närheten av detta område<sup>12</sup>. Begreppet jaktfria zoner är också väl etablerat i andra medlemsstater och begränsar sig inte till Natura 2000-områden (t.ex. réserves de chasse i Frankrike).***

## 1.6 Artikel 5

- 1.6.1 Enligt artikel 5 i direktivet ska medlemsstaterna vidta nödvändiga åtgärder för att *”införa ett generellt system för skydd av samtliga de fågelarter som avses i artikel 1”*.  
Det grundläggande jaktförbudet fastställs i artikel 5 a i direktivet, enligt vilken medlemsstaterna särskilt ska införa förbud mot *”att avsiktligt döda eller fånga sådana fåglar oavsett vilken metod som används”<sup>13</sup>*.

<sup>12</sup> Madsen, Pihl & Clausen (1998), *Establishing a reserve network for waterfowl in Denmark: a biological evaluation of needs and consequences*. Biological Conservation 85: 241–256.

Madsen & Fox (1997), *The impact of hunting disturbance on waterfowl populations: The concept of flyway networks of disturbance-free areas*. *Gibier faune sauvage* 14: 201–209. Denna specifika modell är dock kanske inte tillämplig på medlemsstater eller områden där jägarnas tillträde och jakttrycket regleras på ett annat sätt (t.ex. privata markägare).

<sup>13</sup> Enligt artikel 5 ska också följande förbjudas:

- Att avsiktligt förstöra eller skada deras bon och ägg eller bortföra deras bon (5 b).
- Att samla in fågelägg i naturen och behålla dessa, även om de är tomma (5 c).
- Att avsiktligt störa dessa fåglar, särskilt under deras häcknings- och uppfödningstid, i den mån

- 1.6.2 I artikel 6.1 fastställs det grundläggande förbudet mot handel med fåglar som är skyddade enligt artikel 1. Framför allt ska *”medlemsstaterna, för samtliga de fågelarter som avses i artikel 1, förbjuda försäljning, transport för försäljning, förvaring för försäljning och salubjudande av levande eller döda fåglar och av lätt igenkännbara delar eller derivat av sådana fåglar”*.

## **1.7 Undantag från grundläggande förbud**

- 1.7.1 Direktivet möjliggör undantag från de allmänna förbud som anges i artiklarna 5 och 6.
- 1.7.2 Handel med arter som anges i bilaga 3 i direktivet är tillåten förutsatt att de villkor och begränsningar som anges i artikel 6.2 och 6.3 iaktas.
- 1.7.3 När det gäller jakt får arter som anges i bilaga 2 jagas enligt artikel 7 i direktivet med hänsyn tagen *”till deras populationsnivå, geografiska spridning och reproduktion inom gemenskapen”*. Om en art inte listas i bilaga 2 är ett undantag från förbuden i artikel 5 endast möjligt om de strikta kraven i artikel 9 är uppfyllda.
- 1.7.4 Det undantag för jakt som anges i artikel 7 från förbuden i artikel 5 omfattas av flera villkor som anges i artikel 7. Medlemsstaterna ska säkerställa *”att jakt, även falkenering om sådan bedrivs, som äger rum i enlighet med gällande nationella bestämmelser, överensstämmer med principerna om ett förnuftigt utnyttjande och en ekologiskt balanserad kontroll av de berörda fågelarterna och är förenlig med de åtgärder som vidtas enligt artikel 2 med avseende på populationen av dessa arter, särskilt flyttfåglar”*. De ska också se till att *”de arter på vilka jaktlagstiftning tillämpas inte jagas under uppfödningssäsongen eller under häckningens olika stadier. Beträffande flyttfåglar skall medlemsstaterna särskilt se till att de arter som berörs av jaktbestämmelser inte jagas under häckningen eller under återvändandet till häckningsplatserna.”* EG-domstolen har tolkat den sistnämnda bestämmelsen som att den ålägger medlemsstaterna att fastställa jaktsäsongen så att den *”garanterar ett fullständigt skydd av de berörda arterna”*<sup>14</sup>. Kraven i artikel 7 studeras i detalj i avsnitt 2.
- 1.7.5 Ytterligare villkor anges i artikel 8, som ålägger medlemsstaterna att förbjuda *”användningen av alla medel, arrangemang eller metoder som används för storskalig eller icke-selektiv fångst eller dödande av fåglar eller som kan orsaka lokal utrotning av en art, särskilt användningen av de som anges i bilaga 4 a”*. Jakt från de transportmedel som anges i bilaga 4 b under de förhållanden som anges i den bilagan ska också vara förbjuden.

---

dessas störningar inte saknar betydelse för att uppnå syftet med detta direktiv (5 d).  
- Att förvara fåglar av sådana arter som inte får jagas eller fångas (5 e).

<sup>14</sup> Dom av den 19 januari 1994 i mål C-435/92, Association pour la Protection des Animaux Sauvages m.fl. mot Préfet de Maine-et-Loire and Préfet de Loire-Atlantique, REG 1994, s. 67, punkt 13.

- 1.7.6 Utöver de undantag för handel och jakt som anges i artiklarna 6.2, 6.3 och 7, får medlemsstaterna enligt artikel 9 också medge undantag från de grundläggande förbuden i artiklarna 5, 6, 7 och 8 förutsatt att tre villkor är uppfyllda: det finns inte någon annan lämplig lösning, någon av de anledningar som anges i artikel 9.1 a, 9.1 b eller 9.1 c är tillämplig, och de tekniska kraven i artikel 9.2 är uppfyllda. Dessa villkor studeras i detalj i avsnitt 3. I artikel 9 anges också att medlemsstaterna varje år ska lämna en rapport om sådana undantag till kommissionen<sup>15</sup>.
- 1.7.7 Undantag enligt artikel 9 är också möjliga i fråga om de förbud som anges i artiklarna 7 och 8.

## 1.8 **Forskning**

- 1.8.1 Enligt artikel 10 ska medlemsstaterna uppmuntra *”sådan forskning och sådant arbete som krävs som grund för skydd, skötsel och utnyttjande av populationerna av alla fågelarter som avses i artikel 1”*. EG-domstolen bekräftar att bestämmelsen innebär en skyldighet för EU-länderna och att den måste införlivas med nationell lagstiftning och genomföras.<sup>16</sup> Särskild uppmärksamhet ska ägnas åt forskning och arbete inom de ämnesområden som anges i bilaga 5. Flera av de forskningsområden som anges i bilaga 5 är relevanta för jakt, särskilt punkterna c) *”Registrering av de uppgifter om populationsnivåer för flyttfåglar som erhållits genom ringmärkning”* och d) *”Bedömning av det inflytande olika fångstmetoder har på vilda fåglars populationsnivåer”*. Punkt e) *”Utarbetande eller utvecklande av ekologiska metoder för att förebygga skador som orsakas av fåglar”* är också relevant för arter som kan orsaka skada. I EG-domstolens rättspraxis understryks vikten av att använda bästa tillgängliga vetenskapliga rön som grund för genomförandet av direktivet<sup>17</sup>.
- 1.8.2 När det gäller forskningsområden som är relevanta för jaktbara arter ska det dock påpekas att det bara finns mycket begränsade uppgifter av hög kvalitet om en rad rent av grundläggande drag hos flyttmönstren för många jaktbara arter. En god jaktvård av flyttfåglar kräver adekvata kunskaper om funktionerna hos de platser som flyttfågeln använder för att vila, rugga, äta upp sig och övervintra, och som ingår i en flyttväg. För att kunna tillämpa direktivet bättre behövs en bättre förståelse för flyttvägarnas geografiska sträckning, flyttningssäsongerna och flyttfågelnas ekologiska behov inom hela EU. Undersökningarna blir bäst om individuellt märkta fåglar undersöks. Ringmärkta fåglar som återfinns ger exakt information om flyttfågelnas belägenhet i tid och rum. Detta är den bästa informationskällan för sådana

---

<sup>15</sup> På grundval av dessa årliga rapporter utarbetar kommissionen vartannat år en rapport om beviljandet av undantag från fågeldirektivet till den ständiga kommittén för konventionen om skydd av europeiska vilda djur och växter samt deras naturliga miljö (Bernkonventionen). Att denna rapport ska utarbetas föreskrivs i artikel 9.2 i konventionen.

<sup>16</sup> Dom av den 13 december 2007, kommissionen mot Irland, C-418/04, punkterna 266–275.

<sup>17</sup> I sin dom av den 17 januari 1991 i mål C-157/89, kommissionen mot Italien, REG 1991, s. 57, punkt 15, godtog EG-domstolen att kommissionen i avsaknad av särskilt referensmaterial för Italien hade rätt att använda sig av mer allmänt ornitologiskt referensmaterial som stöd för sina slutsatser, särskilt som den italienska regeringen inte hade lämnat några alternativa vetenskapliga undersökningar.

storskaliga analyser. Flyttningsundersökningar kan ge erforderliga upplysningar både om en art och om den geografiska populationen. De erbjuder också en unik möjlighet att beskriva flyttmönster för olika kön och åldersklasser, vilket är en viktig parameter för en korrekt vård av vilda bestånd.

## **1.9 Införande av fågelarter som inte förekommer naturligt i vilt tillstånd**

1.9.1 Artikel 11 handlar om förebyggande av skador på den lokala floran och faunan till följd av införande av fågelarter som inte förekommer naturligt i vilt tillstånd inom medlemsstaternas europeiska territorium. Ett av de mest väldokumenterade fallen är det hot som den amerikanska kopparanden *Oxyura jamaicensis* utgör mot den hotade inhemska europeiska kopparanden *Oxyura leucocephala* genom såväl hybridisering som genom konkurrens och utträngning. Det finns en risk att införda fågelarter inte bara hotar sällsynta arter, utan också vanligare arter, inräknat arter som i nuläget jagas.

## **1.10 Rapportering**

1.10.1 Artikel 12 handlar om medlemsstaternas och kommissionens allmänna rapporteringsskyldigheter. Man måste skilja mellan de allmänna rapporter som medlemsstaterna ska lämna vart tredje år och deras årliga rapporter om undantag enligt artikel 9. Kommissionens rapporter enligt artikel 12 utgör en värdefull referens i flera frågor som rör jakt. Exempelvis innehöll kommissionens andra rapport om genomförandet av direktivet<sup>18</sup> information om tillståndet i medlemsstaterna för arter som anges i bilaga 2 och om särskilda åtgärder som medlemsstaterna hade vidtagit för att åstadkomma ett förnuftigt utnyttjande av arter som jagas liksom en sammanställning av tidigare diskussioner inom den kommitté som inrättats enligt direktivet (Orniskommittén) om flera viktiga begrepp såsom ett förnuftigt utnyttjande och litet antal.

## **1.11 Bestämmelse om genomförandeförbud**

1.11.1 I artikel 13 anges att ”genomförandet av de åtgärder som vidtas i enlighet med detta direktiv får inte leda till en försämring av den nuvarande situationen beträffande bevarandet av de fågelarter som avses i artikel 1” Detta är ett exempel på en bestämmelse om genomförandeförbud (”stand-still clause”). Sådana bestämmelser finns i ett stort antal av gemenskapens miljödirektiv. De syftar till att garantera att genomförandet av sådana direktiv inte försämrar det ursprungliga tillståndet hos den miljö som ska bevaras.

---

<sup>18</sup> KOM(93) 572 slutlig.

## 1.12 Möjlighet att införa strängare åtgärder

- 1.12.1 I artikel 14 anges att medlemsstaterna får införa strängare skyddsåtgärder än de som föreskrivs i direktivet. Detta återspeglar den allmänna hållningen i gemenskapens miljölagstiftning, som numera har införlivats i EG-fördraget, och som innebär att medlemsstaterna har rätt att gå längre än den skyddsnivå man kommit överens om inom gemenskapen. När det gäller jakt har några medlemsstater fastställt nationella begränsningar som går utöver kraven i direktivet. Exempelvis har man förbjudit jakt på vissa arter som får jagas enligt direktivet.
- 1.12.2 Det bör noteras att möjligheterna att vidta strängare åtgärder inte är obegränsade. Medlemsstaterna måste iaktta bestämmelserna om fri rörlighet i EG-fördraget, vilket underströks av EG-domstolen i dess dom i mål C-169/89, brottmål mot Gourmetteria Van den Burg<sup>19</sup>. Om det kan påvisas att en fågelarts jaktbarhet är tydligt kopplad till fördelar i fråga om bevarandet av denna art och/eller andra vilda fågelarter genom att man har vidtagit jaktrelaterade åtgärder för att bevara deras livsmiljö, kan det dessutom – om man planerar ett jaktförbud – vara lämpligt att överväga de nackdelar som detta skulle kunna innebära för bevarandet av livsmiljön.

## 1.13 Anpassning av direktivet

- 1.13.1 Artiklarna 15–17 innehåller bestämmelser om anpassning av bilagorna 1 och 5 till den tekniska och vetenskapliga utvecklingen liksom om anpassning av bilaga 3. Detta är uppgiften för den kommitté som inrättats enligt artikel 16, och som består av företrädare för medlemsstaterna och kommissionen. Även om denna kommittés lagstiftningsroll är ganska begränsad, har medlemmarna i kommittén – som numera kallas Orniskommittén – en viktig rådgivande roll. Den diskuterar regelbundet alla aspekter på genomförandet av direktivet, även jaktfrågor. När det gäller förändringar av jaktbestämmelserna i direktivet har kommittén emellertid ingen formell roll. Varje ändring av själva direktivet eller bilaga 2 måste antas av rådet och Europaparlamentet<sup>20</sup> efter ett förslag från kommissionen.

---

<sup>19</sup> Dom av den 23 maj 1990 i mål C-169/89, brottmål mot Gourmetteria Van den Burg, REG 1990, s. 2143. Detta mål avsåg en begäran från en nederländsk domstol till EG-domstolen om ett tolkningsutslag efter att en enskild person i Nederländerna åtalats för innehav av en dalripa *Lagopus lagopus* som lagligt skjutits och dödats i Storbritannien. Domstolen gjorde en distinktion mellan flyttfåglar och hotade arter som anges i bilaga 1 å ena sidan och andra arter såsom dalripa å den andra. Domstolen noterade den särskilda vikt som i direktivet fästs vid skyddet av flyttfåglar och hotade arter, och uppgav följande i punkt 12: "Av de allmänna mål för skyddet av fåglar enligt direktiv 79/409 följer att medlemsstaterna enligt artikel 14 får införa strängare skyddsåtgärder för att se till att nämnda arter skyddas på ett effektivare sätt. När det gäller övriga fågelarter som omfattas av direktiv 79/409 skall medlemsstaterna anta de lagar och andra författningar som är nödvändiga för att se till att direktivet följs, men de får inte införa strängare skyddsåtgärder än de som föreskrivs i direktivet, förutom för arter som förekommer inom deras territorium."

<sup>20</sup> Hittills har bilaga 2 ändrats genom en sekundär rättsakt, nämligen rådets direktiv 94/24/EG. Genom detta direktiv ändrades bilaga 2 till direktiv 79/409/EEG så att den omfattar fem arter av kråkfåglar *Corvidae* som kan orsaka skador på grödor och för vilka kontrollåtgärder tidigare bara kunde vidtas genom undantag enligt artikel 9.

## 2 BESTÄMMELSERNA I ARTIKEL 7

### Texten i artikel 7

*”1. De arter som anges i bilaga 2 får med hänsyn tagen till deras populationsnivå, geografiska spridning och reproduktion inom gemenskapen jagas i enlighet med nationell lagstiftning. Medlemsstaterna skall säkerställa att jakten på dessa arter inte äventyrar ansträngningarna att bevara arterna i deras utbredningsområde.*

*2. De arter som anges i bilaga 2 del 1 får jagas i det geografiska havs- och landområde som omfattas av detta direktiv.*

*3. De arter som anges i bilaga 2 del 2 får endast jagas i de medlemsstater beträffande vilka detta markerats i den bilagan.*

*4. Medlemsstaterna skall säkerställa att jakt, även falkenering om sådan bedrivs, som äger rum i enlighet med gällande nationella bestämmelser, överensstämmer med principerna om ett förnuftigt utnyttjande och en ekologiskt balanserad kontroll av de berörda fågelarterna och är förenlig med de åtgärder som vidtas enligt artikel 2 med avseende på populationen av dessa arter, särskilt flyttfåglar. De skall särskilt se till att de arter på vilka jaktlagstiftning tillämpas inte jagas under uppfödningssäsongen eller under häckningens olika stadier. Beträffande flyttfåglar skall medlemsstaterna särskilt se till att de arter som berörs av jaktbestämmelser inte jagas under häckningen eller under återvändandet till häckningsplatserna. Medlemsstaterna skall till kommissionen lämna all relevant information om den praktiska tillämpningen av sina gällande jaktbestämmelser.”*

### 2.1 Inledning

2.1.1 I artikel 7 i direktivet läggs en uttrycklig grund för jakt. Genom att hänvisa till bilaga 2 anges de arter som får jagas i hela gemenskapen (vilka anges i bilaga 2 del 1) och de som bara får jagas i vissa angivna medlemsstater (vilka anges i bilaga 2 del 2). I artikeln anges också de principer som ska iaktas vid jakt, inklusive vid fastställandet av jaktsäsonger.

2.1.2 Detta avsnitt i vägledningen inleds med en kortfattad redogörelse av behovet av ett lämpligt införlivande. Därefter går vi in på de arter som får jagas samt de allmänna principer och kriterier som ska iaktas vid jakt (ansträngningar för att bevara arter får inte äventyras, ett förnuftigt utnyttjande och en ekologiskt balanserad kontroll). Slutligen behandlas de särskilda villkor som gäller för fastställande av jaktsäsonger.

2.1.3 När det gäller jaktsäsonger avslutas avsnittet med en diskussion om överlappningar mellan jaktperioder och perioder med jaktförbud enligt artikel 7.4 i direktivet.

## 2.2 Formella aspekter

2.2.1 De relevanta bestämmelserna i artikel 7 i direktivet måste införlivas fullständigt och tydligt av medlemsstaterna. I mål C-159/99, kommissionen mot Italien<sup>21</sup>, noterade EG-domstolen att ”bestämmelserna i ett direktiv skall genomföras med obestriddigt bindande verkan samt på ett sådant tillräckligt tydligt, precist och klart sätt att kravet på rättssäkerhet uppfylls”. I mål C-339/87, kommissionen mot Nederländerna, noterade domstolen också att ”rent administrativa metoder, som myndigheterna kan ändra, inte kan anses innebära att medlemsstaterna uppfyller sin skyldighet att genomföra ett direktiv enligt i artikel 189 i fördraget”<sup>22</sup>.

## 2.3 Arter som får jagas

### MOTIV FÖR ATT TILLÅTA JAKT

2.3.1 Enligt artikel 7 får vissa fågelarter jagas. Beroende på deras populationsstorlek, geografiska utbredning och reproduktionstakt inom gemenskapen anses jakt på dessa arter utgöra ett godtagbart utnyttjande.

2.3.2 Även om fågeljakt i Europa i huvudsak är en fritidsaktivitet och i allmänhet inte bedrivs för att reglera fågelbestånd, kan den också utgöra ett verktyg för att begränsa skador som orsakas av vissa fågelarter (se avsnitt 2.4.31 och följande om ekologiskt balanserad kontroll).

### VILKA ARTER FÅR JAGAS?

2.3.3 De arter som får jagas anges i bilaga 2 till direktivet. Denna bilaga består av två delar. De arter som anges i bilaga 2 del 1 får jagas i alla medlemsstater. De arter som anges i bilaga 2 del 2 får bara jagas i de medlemsstater för vilka detta markerats i den bilagan. Antalet potentiellt jaktbara arter i varje medlemsstat redovisas i figur 1.

2.3.4 Förutom de anpassningar som krävs till följd av anslutningen av de nya medlemsstaterna har det gjorts en ändring av bilaga 2 del 2 för att beakta de senaste rönen om tillståndet för vissa fågelarter. Detta resulterade i att fem arter av kråkfåglar *Corvidae* lades till i bilaga 2 del 2 och att två arter av vadare togs bort från bilaga 2 del 2 för Italiens del (nämligen två arter som är mycket lika den globalt hotade arten smalnäbbad spov *Numenius tenuirostris*).

2.3.5 Jakt bedrivs enligt nationell lagstiftning. Att en art anges i bilaga 2 innebär inte att en medlemsstat måste tillåta jakt på den arten. Det är bara en valmöjlighet som medlemsstaterna bestämmer om de vill utnyttja.

---

<sup>21</sup> Dom av den 17 maj 2001 i mål C-159/99, kommissionen mot Italien, REG 2001, s. 4007, punkt 32.

<sup>22</sup> Dom av den 15 mars 1990 i mål C-339/87, kommissionen mot Nederländerna, REG 1990, s. 851. Detta återspeglar domstolens tidigare ståndpunkt i dess dom av den 23 februari 1988 i mål C-429/85, kommissionen mot Italien, REG 1988, s. 843.

## **2.4 Allmänna principer och kriterier som ska iakttas vid jakt**

2.4.1 I artikel 7.1 och 7.4 i direktivet anges ett antal allmänna principer som ska tillämpas i samband med jakt. Dessa principer tas upp i nedanstående punkter.

### **JAKTEN FÅR INTE ÄVENTYRA ANSTRÄNGNINGARNA ATT BEVARA ARTERNA I DERAS UTBREDNINGSMRÅDE**

2.4.2 Medlemsstaterna måste se till att jakten bedrivs i linje med målet att bevara bestånden av de berörda arterna på en tillfredsställande nivå och att jakten inte äventyrar ansträngningarna att bevara dessa arter i deras utbredningsområde. Detta innebär otvetydigt att jakten inte får utgöra ett betydande hot mot ansträngningarna att bevara både jaktbara och icke jaktbara arter. I den nationella jaktordningen ska man beakta denna potentiellt störande aspekt på jakten. Denna bestämmelse måste bedömas utifrån de aktuella ”bevarandeansträngningarnas” karaktär och geografiska omfattning, eftersom de kan variera från lokal till internationell nivå (t.ex. förvaltningsplaner för flyttvägar).

2.4.3 Ett exempel som illustrerar detta är den vitögda dykanden *Aythya nyroca*, en icke jaktbar art som är globalt hotad. Denna art har en sen häckningsperiod, vilket kan göra den sårbar när jaktsäsongen på andra arter inleds i områden där den fortfarande häckar.

2.4.4 När det gäller en arts utbredningsområde står det klart att detta för de flesta arter inte begränsar sig till den medlemsstat som berörs av jakten, utan avser artens hela utbredning. Detta gäller särskilt flyttfåglar. Om en art är utsatt för ett alltför hårt jakttryck längs sin flyttväg kan detta påverka bevarandeinsatserna på andra håll, även utanför Europeiska unionen.

2.4.5 Direktivets tillämpningsområde är ”medlemsstaternas europeiska territorium på vilket fördraget tillämpas”. För arter vars utbredning sträcker sig utanför det område som omfattas av EG-fördraget kan även gemenskapens internationella åtaganden vara relevanta i detta sammanhang.

### **FÖRNUFTIGT UTNYTTJANDE**

2.4.6 Begreppet ”förnuftigt utnyttjande” definieras inte i fågeldirektivet. En förklaring av begreppet, som tagits fram tillsammans med Orniskommittén, ges i den andra rapporten om tillämpningen av direktivet<sup>23</sup>. Man undersökte här jaktens potentiella effekter på en art vad gäller både dess populationsnivå och dess användning av sina livsmiljöer.

2.4.7 När det gäller jakt innebär ett förnuftigt utnyttjande utan tvekan ett hållbart jaktuttag med betoning på att arternas populationer ska hållas på en nivå som utgör en gynnsam bevarandestatus. Begreppet tycks motsvara definitionen av

---

<sup>23</sup> Se s. 8–9 i den andra rapporten om tillämpningen av direktiv 79/409/EEG (KOM(93) 572 slutlig). Denna förklaring används och vidareutvecklas i denna vägledning.

ett hållbart nyttjande i konventionen om biologisk mångfald väl<sup>24</sup>: ”nyttjande av komponenter av biologisk mångfald på ett sätt och i en utsträckning som inte leder till långsiktig minskning av biologisk mångfald, varigenom dess potential att tillgodose nuvarande och kommande generationers behov och förväntningar bibehålls”. Fågeldirektivet är ett av Europeiska unionens rättsliga instrument för att genomföra denna konvention.

- 2.4.8 Vägledning i frågan om ett förnuftigt utnyttjande har också utvecklas genom Ramsarkonventionen. Vid den tredje konferensen för konventionens avtalsparter (1987) enades man om följande definition: ”Ett förnuftigt utnyttjande<sup>25</sup> av våtmarker innebär ett hållbart nyttjande av dem till förmån för mänskligheten på ett sätt som är förenligt med bevarandet av ekosystemets naturliga egenskaper.”
- 2.4.9 Det kan därför rimligtvis konstateras att begreppet förnuftigt utnyttjande är detsamma som begreppet ”hållbart nyttjande” i betydelsen förenligt med bevarandet av naturresurser, och att det därmed motsvarar det hållbarhetsbegrepp som anges i gemenskapens femte handlingsprogram för miljön.
- 2.4.10 Jakt, som är ett uttag av vilda djur, måste därför ses i det bredare sammanhanget hållbart nyttjande av resurser. Begreppet förnuftigt utnyttjande behöver inte nödvändigtvis begränsas till jaktuttag. Man måste acceptera att fågelskådare, naturälskare, forskare och samhället i stort också har en legitim rättighet att njuta av eller utforska djurlivet så länge som de utövar denna rättighet på ett ansvarsfullt sätt. Det är allmänt vedertaget att miljöresursernas värde omfattar både användningsvärden och existentiella värden. Principen om ett förnuftigt utnyttjande måste sålunda omfatta tillträde till och glädje av djurlivet för andra användare än jägare på landsbygden. Detta tillträde måste förvaltas på ett hållbart sätt och även syfta till att ge lokalsamhället fördelar<sup>26</sup>.
- 2.4.11 I följande avsnitt granskas ett antal aspekter på ett förnuftigt utnyttjande som är relevanta för jaktbara fågelarter. Detta omfattar effekter på bestånd, utnyttjande av livsmiljöer, viltvård och arternas bevarandestatus. Dessa avsnitt lyfter fram vilken utmaning det är att tillämpa begreppet förnuftigt utnyttjande på både stannfåglar och flyttfåglar. Slutligen belyses den viktiga roll som

---

<sup>24</sup> Målet om ett hållbart nyttjande nämns i de flesta av konventionens huvudartiklar. Bland annat anges att hållbart nyttjande ska integreras i det nationella beslutsfattandet, att biologiska resurser ska regleras och förvaltas i syfte att säkerställa bevarande och hållbart nyttjande av dem, att åtgärder ska vidtas för att undvika eller minimera skadliga effekter på den biologiska mångfalden, att ekosystem och livsmiljöer för migrerande arter av ekonomiskt eller kulturell betydelse ska övervakas på erforderligt sätt samt att forskning som bidrar till ett hållbart nyttjande ska främjas.

<sup>25</sup> Hållbart nyttjande definieras som ”människans utnyttjande av våtmarker på ett sätt som kan ge nuvarande generationer bästa möjliga fördelar samtidigt som man bevarar dess potential att uppfylla framtida generationers behov och förväntningar”. Ekosystemets naturliga egenskaper definieras som ”fysiska, biologiska eller kemiska komponenter, såsom mark, vatten, växter, djur och näringsämnen, samt samspelet dem emellan”.

<sup>26</sup> Nyligen konstaterade IUCN i ett politiskt uttalande om ett hållbart nyttjande av levande naturresurser (bilaga till resolution 2.29, Amman, 2000) också att ”både uttag och annat nyttjande av den biologiska mångfalden är av grundläggande betydelse för ekonomier, kulturer och samtliga nationers och folks välbefinnande”.

utbildning och en ökad medvetenhet har för främjandet av ett förnuftigt utnyttjande.

- **Relevans för jaktbara arter**

2.4.12 Det mesta av forskningsarbetet om en hållbar jakt har varit inriktad på sjöfåglar (exklusive måsar), skogshöns och fälthöns (där de två sistnämnda grupperna hör till ordningen *Galliformes* (*hönsfåglar*)). Dessa fåglar skiljer sig markant i fråga om ekologi och beteende. De flesta sjöfåglar är långflyttare som häckar runt om i norra Europa och övervintrar i spridda våtmarker i tempererade, subtropiska och tropiska områden. På grund av deras flockbeteende påverkar betydande störningar som orsakas av jakt<sup>27</sup> åtskilliga gånger fler fåglar än det antal som faktiskt dödas genom jakt. I en aktuell översyn av den vetenskapliga litteraturen om fåglars energifysiologi har dock uppfattningen att jakt alltid orsakar störningar som utgör ett stort hot mot vilda fåglars överlevnad utmanats (se avsnitt 2.6.17). Ett stort jaktuttag som är begränsat till lokal nivå behöver heller inte påverka dessa lokala populationer på lång sikt, förutsatt att tillgången till föda är tillräcklig, om de fåglar som skjuts kan ersättas av fåglar från annat håll eller genom andra biologiska kompensationsmekanismer. Detta är dock kanske inte fallet om det råder ett stort jakttryck inom en större del av en arts utbredningsområde.

2.4.13 Fälthöns och skogshöns som är stannfåglar kan å andra sidan ha komplexa sociala system som lokala populationer kan dra stor nytta av genom en sund jaktvård. Ett stort jaktuttag kan leda till minskade populationer. Sjöfåglar, fälthöns och skogshöns är de främsta villebråden i Europa, och de står för 71 procent av alla arter i bilaga 2. Övriga kategorier arter i bilaga 2 utgörs av måsar (7 procent), duvor (6 procent) och tättingar (15 procent).

- **Förnuftigt utnyttjande och effekter på populationer**

2.4.14 Eftersom direktivets övergripande syfte är att bevarandestatusen för fågelbestånden ska vara gynnsam<sup>28</sup> bör detta syfte återspeglas i principen om ett förnuftigt utnyttjande. Utifrån den allmänna förståelsen för populationernas utveckling och teorierna kring jaktuttaget av flyttfåglar kan man sluta sig till att ett litet uttag sannolikt får små effekter på vårpopulationernas storlek<sup>29</sup>. Ett måttligt jaktuttag leder sannolikt inte till att populationerna av jaktbara arter minskar, men det leder till att vårpopulationens storlek minskar. Ett mycket

---

<sup>27</sup> Betydande störningar av fåglar i våtmarker till följd av jakt kan orsaka ett avsevärt underutnyttjande av resurser, och också utsätta arter som inte utgör villebråd för tryck. Lokal undanträngning och minskade viloperioder kan rent av få effekter på populationerna på flyttvägsnivå till följd av att övervintringsplatserna samlar stora mängder fåglar. Kunskaperna om störningarnas effekter på flyttvägspopulationer är dock för närvarande begränsade och ämnet bör därför undersökas närmare.

<sup>28</sup> Även om begreppet ”gynnsam bevarandestatus” inte nämns uttryckligen i direktivet (det infördes 1992 genom habitatdirektivet), är det underförstått i kraven i artikel 2 i direktivet.

<sup>29</sup> Detta beror på när jaktuttaget sker. Ett litet uttag under våren när populationen vanligtvis ligger på sin lägsta nivå under året kan få oproportionerliga effekter på populationens struktur om arten har ett spritt flyttbeteende.

stort jaktuttag leder däremot sannolikt till minskade populationer. För flertalet arter är uttagsnivån inte känd<sup>30</sup>.

2.4.15 För att jakten inte ska leda till minskade bestånd av jaktbara arter går den allmänna strategin i viltvården ut på att se till att jakten på dessa arter inte överskrider bandet mellan det ”maximala” och det ”optimala” hållbara jaktuttaget<sup>31</sup>. Detta begrepp tycks vara lättare att tillämpa på stannfåglar än på migrerande arter. Om man saknar tillförlitliga uppgifter om populationernas utveckling och jaktuttaget hos stann- och flyttfåglar bör man i allmänhet undvika ett omfattande utnyttjande.

2.4.16 Dessutom krävs sunda, vetenskapligt baserade övervakningsmekanismer för att se till allt nyttjande hålls på nivåer som de vilda populationerna klarar utan att det påverkar artens roll i ekosystemet eller själva ekosystemet negativt. Detta bör omfatta statistik om jaktuttaget, som för närvarande saknas eller är dåligt utvecklad för flertalet arter i hela Europeiska unionen<sup>32</sup>.

#### • Förnuftigt utnyttjande och arternas utnyttjande av livsmiljöer

2.4.17 Betydande störningar till följd av jakt eller andra mänskliga aktiviteter begränsar sannolikt arternas utnyttjande av livsmiljöer medan aktiviteterna pågår. Detta kan leda till att fåglar som jagas måste förflytta sig över större avstånd eller anpassa sitt beteende för att undgå jakten. Det kan rent av leda till att de inte kan använda livsmiljöer där det finns många människor. Det är därför viktigt att sådan verksamhet styrs på ett sätt som gör att man undviker störningar som avsevärt skulle påverka de berörda platsernas bevarandevärden (se även avsnitt 1.5 i vägledningen).

2.4.18 Detta gäller särskilt i våtmarker med stora koncentrationer vilda fåglar, inräknat jaktbara arter. I kommissionens meddelande om ett förnuftigt nyttjande och bevarande av våtmarker<sup>33</sup> identifieras hållbara våtmarksresurser som en av nyckelfrågorna när det gäller våtmarker. Man hänvisar särskilt till

---

<sup>30</sup> Orniskommitténs arbetsdokument nr XI/189/91, såsom det återges i den andra rapporten om tillämpningen av 79/409/EEG av den 2 april 1979 om bevarande av vilda fåglar (KOM(93) 572, 24.11.1993, s. 11)

<sup>31</sup> Hållbart jaktuttag kan definieras som att resurser tas från naturen i en omfattning som möjliggör ett balanserat återställande genom naturliga processer. Under normala förhållanden upprätthåller processer som är kopplade till populationstätheten fågelbestånden på en stabil nivå. Uttaget av en art är direkt kopplat till dess reproduktionstakt och överlevnadsnivå. Även om det årliga uttaget kan eliminera en betydande andel av en population motvägs detta av en lägre naturlig dödlighet och/eller en högre reproduktionstakt. Det största antalet fåglar som kan jagas varje år uppnås om så många fåglar som möjligt reproducerar sig så snabbt som möjligt. Detta sker när antalet häckande fåglar minskas till en nivå som ligger avsevärt under livsmiljöns kapacitet (Newton, I. 1998. *Population limitation in Birds*). Jakt minskar vanligtvis populationerna av häckande fåglar med låg naturlig dödlighet (så kallade k-strateger, som till exempel gäss), men deras reproduktionstakt är högre än hos populationer som inte jagas. Detta benämns ”största hållbara jaktuttag”. Till följd av ekosystemens nyckfullhet fastställs uttagsnivån vanligtvis till en något lägre nivå, som definieras som ”optimalt hållbart jaktuttag”. En sund förvaltning av bestånden kan öka denna uttagsnivå.

<sup>32</sup> Andra uppgifter kan vara relevanta för vissa arter, till exempel undersökningar av antalet skadeskjutna fåglar eller de effekter som hagel i kroppen har på fåglarnas överlevnad (se t.ex. Madsen, J. och H. Noer 1996. *Decreased survival of pink-footed geese Anser brachyrhynchus carrying shotgun pellet*. *Wildlife Biology* 2: 75–82.

<sup>33</sup> Förnuftigt nyttjande och bevarande av våtmarker (KOM(95) 189, 29.5.1995))

utnyttjandet av fåglar: ”Jakt på våtmarksfågel är en populär fritidsaktivitet i europeiska våtmarker och kan vara en viktig inkomstkälla för ägare till våtmarker. Jägarorganisationer håller faktiskt på att bli en viktig drivkraft för våtmarksbevarandet. Principen att använda våtmarksfågelresurser på ett hållbart sätt kan betydelsefullt bidra till våtmarksbevarande under förutsättning att det inbegriper giftfria skott, att fångstgränser sätts, att ett tillräckligt nät av viltreservat upprättas, och att jakttiderna inrättas efter artens ekologiska krav. Detta är synpunkter som också täcks av rådets direktiv 79/409/EEG om bevarandet av vilda fåglar.”

2.4.19 Frågan om föroreningar av miljön med bly från hagelammunition måste också granskas utifrån begreppet förnuftigt nyttjande. Det står allt mer klart att användningen av blyhagel utgör ett betydande hot mot vilda fåglar och deras livsmiljöer, särskilt våtmarker<sup>34</sup>. Även om blyhagel inte nämns uttryckligen i fågeldirektivet är all användning av sådant hagel i skyddsområden som leder till försämrade livsmiljöer eller betydande störningar för fåglarna oförenligt med kraven att skydda dessa platser. Behovet att avveckla användningen av blyhagel i våtmarker har redan vunnit allmän acceptans inom internationella forum som Ramsarkonventionen och AEWA (African-Eurasian migratory Waterbirds Agreement).

- **Jakt och viltvård**

2.4.20 Begreppet förnuftigt utnyttjande bör också gälla för den positiva roll som viltvård kan spela. Viltvård innebär en rad åtgärder såsom tillhandahållande av bättre livsmiljöer, bättre näring, mindre predation, färre sjukdomar och en minskad tjuvjakt, vilket förbättrar levnadsvillkoren för både jaktbara och icke-jaktbara arter. Även om det årliga jaktuttaget kan eliminera en betydande andel av en population motvägs detta därför av vinster till följd av en lägre naturlig dödlighet och/eller en högre reproduktionstakt. I sunda viltvårdsmetoder bör man i enlighet med principen om ett förnuftigt utnyttjande också ta hänsyn till behoven hos icke jaktbara arter och själva ekosystemet. Detta kan leda till att bestånden av vilt och andra arter blir betydligt större inom områden där man tillämpar viltvård än i andra områden. Denna princip skiljer sig markant från jaktuttag av viltresurser när ingen viltvård tillämpas. Även vid stabil och hållbar jakt kommer en population som är föremål för jakt oundvikligen att ligga på en lägre nivå än en population som inte är det, under liknande förhållanden. De positiva effekterna av viltvård är mest uppenbara för stannfåglar<sup>35</sup>.

2.4.21 Vissa av de viktigaste naturområdena i Europa har överlevt trycket från utveckling och ödeläggelse tack vare viltvård. Exempelvis har Storbritannien de största områdena med ljunghedar i hela Europa, till stor del tack vare deras värde för ripjakten. Jakten har utgjort ett starkt motiv för att hindra att dessa

---

<sup>34</sup> Se till exempel Newsletter of the African Eurasian Waterbird Agreement (AEWA), Special edition: Lead Poisoning in Waterbirds through the ingestion of spent lead shot. Special Issue I, september 2002.

<sup>35</sup> Det bör dock påpekas att vissa våtmarker har vårdats aktivt för migrerande sjöfågel (till exempel Camargue i Frankrike). Det förekommer också vård av mossar som är direkt kopplad till jakten på enkelbeckasin *Gallinago gallinago*.

livsmiljöer går förlorade till följd av kommersiell skogsplantering eller andra hot. I Spanien har de återstående bestånden av spansk kejsarörn *Aquila adalberti* i huvudsak överlevt på stora privata viltegendomar, där jakten tidigare nästan uteslutande var inriktad på storvilt. I Frankrike är de vilda bestånden av rapphöns *Perdix perdix* stora i vissa regioner med intensivt jordbruk (t.ex. i Beauce och Picardie) tack vare viltvårdsinsatser, särskilt genom att man avsatt tusentals hektar viltområden med ekonomiskt stöd från jägare.

2.4.22 Jakten kan därför bidra till bevarande genom ett förnuftigt utnyttjande. Åtgärder som vidtas för att förbättra tillståndet för målarter innebär inte bara att man ökar det hållbara jaktuttaget, utan kan också gynna många andra djur och växter med liknande behov. Skogsmarker som vårdas för fasaner *Phasianus colchicus* uppvisar en större mångfald än skog som bara vårdas för skogsbruk. Ängs- och åkerkanter som vårdas för att gynna rapphöns *Perdix perdix* gynnar också vilda blommor, fjärilar och andra ryggradslösa djur.

2.4.23 Viltvård som är inriktad på att artificiellt öka bestånden av enstaka arter kan dock vara skadlig för vissa andra arter, särskilt om den är kopplad till olaglig jakt på rovfågel.

- **Förnuftigt utnyttjande och jaktbara arters bevarandestatus**

2.4.24 Fågelarter kan anses ha en ogynnsam bevarandestatus<sup>36</sup> när summan av faktorer som påverkar arten på lång sikt påverkar den naturliga utbredningen och mängden hos dess populationer negativt. Detta skulle även omfatta en situation där uppgifter om populationsutvecklingen tyder på att arten inte på lång sikt förblir en livskraftig del av sin naturliga livsmiljö<sup>37</sup>. Det är naturligtvis inte att rekommendera att utsätta sådana arter eller populationer för jakt, även om jakten i sig inte är orsaken eller bidrar till deras ogynnsamma bevarandestatus. Genom att tillåta jakt på en art kan man dock skapa ett starkt incitament för att vårda livsmiljöer och ta itu med andra faktorer som bidrar till populationens tillbakagång, och därmed bidra till målet att återupprätta populationens gynnsamma bevarandestatus.

---

<sup>36</sup> Begreppet bevarandestatus för en art definieras i artikel 1 i) i rådets direktiv 92/43/EEG som "summan av de faktorer som påverkar den berörda arten och som på lång sikt kan påverka den naturliga utbredningen och mängden hos dess populationer...". Bevarandestatusen anses vara "gynnsam" när "uppgifter om den berörda artens populationsutveckling visar att arten på lång sikt kommer att förbli en livskraftig del av sin livsmiljö, och artens naturliga utbredningsområde varken minskar eller sannolikt kommer att minska inom en överskådlig framtid, och det finns, och sannolikt kommer att fortsätta att finnas, en tillräckligt stor livsmiljö för att artens populationer skall bibehållas på lång sikt.". Även om begreppet inte uttryckligen nämns i direktiv 79/409/EEG är de principer som ligger bakom det lika tillämpliga för målen i detta direktiv.

<sup>37</sup> En gynnsam bevarandestatus förutsätter en livskraftig population där begreppet "livskraftig" populationsmängd anger gränsen mellan överlevnad och utrotning (Fiedler & Jain 1992, *Conservation Biology*). Populationernas livskraft ligger i centrum för det krav som anges i artikel 2 i direktivet, som innehåller en allmän skyldighet att bibehålla populationerna. Livskraftiga populationer är en del i att påvisa en säker bevarandestatus, men det omfattar mer än bara en stabil population. Yttre krafter såsom förlorade livsmiljöer, överuttag och konkurrens från införda arter leder ofta till minskade populationer. Slumpmässiga fluktuationer, som ökar ju mindre populationerna blir, kan leda till utrotning även om populationerna i genomsnitt har en positiv populationsökning, om denna ligger under bärformågan.

- 2.4.25 Frågan huruvida man ska tillåta en fortsatt jakt på arter med ogynnsam bevarandestatus togs upp under diskussionerna om det senaste förslaget till ändring av bilaga 2 till direktivet. I punkt 2.7 i betänkandet<sup>38</sup> från Europaparlamentets utskott för miljö, folkhälsa och konsumentskydd om kommissionens förslag<sup>39</sup> från 1991 om ändring av fågeldirektivet menade parlamentet att *”när en art är på tillbakagång kan jakt per definition inte vara hållbar såvida den inte ingår i en väl fungerande förvaltningsplan som också omfattar bevarande av livsmiljöer och andra åtgärder som kommer att stoppa och i slutändan vända tillbakagången”*.
- 2.4.26 Om sådana förvaltningsplaner utarbetas i syfte att återskapa artens populationsnivåer bör de omfatta alla populationer, perifera såväl som centrala. Perifera populationer kan i själva verket ha en särskilt viktig roll i den process där arter anpassar sig till förändringar i miljön. I Europa är denna process av avgörande betydelse. Dessutom kan sådana planer finnas på olika förvaltningsnivåer (t.ex. på EU-nivå eller på nationell eller lokal nivå).
- 2.4.27 EU-förvaltningsplaner för jaktbara arter håller på att utformas för arter i bilaga 2 som har konstaterats ha en ogynnsam bevarandestatus. De planer som redan har godkänts av medlemsstaterna, inom Orniskommittén, finns tillgängliga på GD Miljös webbplats. Planerna har enligt direktivet inte i sig någon rättslig ställning. Om planerna genomförs med framgång och man lyckas stoppa och vända tillbakagången för jaktbara arter, vilket kontrolleras genom lämplig övervakning, kan detta i slutändan avgöra om en fortsatt jakt på dessa arter kan motiveras utifrån direktivet eller om det krävs andra åtgärder.
- 2.4.28 Förvaltningsplaner som syftar till att en art ska återhämta sig måste stödjas med övervakningsprogram så att man kan upptäcka förändringar i den berörda artens bevarandestatus. Denna övervakning bör omfatta bedömningar av jaktuttaget och den betydelse som detta har för populationens utveckling.
- 2.4.29 Slutligen bör det noteras att ett tillfälligt jaktstopp på vissa arter med en ogynnsam bevarandestatus, vilken inte nödvändigtvis behöver bero på jakten, som medlemsstaterna inför efter överenskommelse med jaktorganisationer, kan utgöra en viktig strategi. En sådan strategi kan – om den kombineras med ett program med bevarandeåtgärder för arten – utgöra ett starkt incitament för olika intressenter, inräknat jägarna, att samarbeta för att återställa en gynnsam bevarandestatus för arten. Det är viktigt att jägarna uppfattar sådana jaktstopp som tillfälliga och inte som att de mer eller mindre automatiskt leder till ett permanent jaktförbud.

- **Förnuftigt utnyttjande samt utbildning och medvetenhet**

- 2.4.30 Begreppet förnuftigt utnyttjande av naturresurser förutsätter också rätt kunskaper. Jägarna bör vara välinformerade om behovet av en korrekt

---

<sup>38</sup> PE 154.220/fin.

<sup>39</sup> KOM(91) 42 – C3 – 0180/91.

artidentifiering, sunda metoder, jaktlagstiftning, rapportering m.m. Olagliga aktiviteter (att skjuta skyddade arter, att använda fällor, att jaga utanför jaktsäsongen eller i områden med jaktförbud eller att använda gift) strider mot principen om ett förnuftigt utnyttjande och stämmer inte överens med principen om bevarande genom ett hållbart nyttjande. Dessutom kan olaglig jakt som bedrivs av ett litet antal jägare ge hela jaktverksamheten ett mycket dåligt rykte. Eftersom jägarna är de mest effektiva beskyddarna av jaktområden ligger det i deras långsiktiga intresse att i högre grad motsätta sig sådana aktiviteter och att visa att de gör det. Man måste också informera allmänheten om principen om bevarande genom ett hållbart nyttjande.

## **EKOLOGISKT BALANSERAD KONTROLL**

- 2.4.31 Denna princip definieras inte i direktivet. I det åttonde skälet i ingressen till fågeldirektivet antyds dock att det kanske inte i första hand åsyftar utnyttjande i rekreationssyfte utan förvaltning av populationer i syfte att bevara fågelarter: *”Bevarandeåtgärder skall inriktas på långsiktigt skydd och förvaltning av de naturresurser som utgör en integrerad del av de europeiska folkens arv. Därigenom blir det möjligt att kontrollera naturresurserna och reglera utnyttjandet av dem med utgångspunkt från de åtgärder som är nödvändiga att vidta för att upprätthålla och återupprätta den naturliga jämvikten mellan arter så långt detta rimligen är möjligt.”*
- 2.4.32 Dessutom hänvisas i artikel 1 till ”skydd, skötsel, förvaltning och kontroll”, medan man enligt artikel 2 ”med beaktande även av ekonomiska krav och rekreationsbehov” ska vidta de åtgärder som är nödvändiga för att bibehålla populationen på en nivå ”som svarar särskilt mot ekologiska, vetenskapliga och kulturella behov”. Det sistnämnda kan innebära att kontrollen inte enbart är inriktad på ”jämvikten mellan arter”, utan att den också kan syfta till att tillvarata ekonomiska intressen (t.ex. förebyggande av skador).
- 2.4.33 ”Ekologiskt balanserad kontroll” innebär att de åtgärder som vidtas ska vara ekologiskt sunda och stå i proportion till det problem som ska lösas, med beaktande av den berörda artens bevarandestatus. Det är möjligt att kontrollåtgärder bara är nödvändiga för ett fåtal arter i bilaga 2 (t.ex. kråkor, duvor och måsar). Detta tycks vara det främsta skälet till att fem arter av kråkfåglar *Corvidae* lades till i bilaga 2 del 2 genom 1994 års anpassning av direktivet.
- 2.4.34 För de flesta övriga arter som jagas är förvaltningsåtgärderna däremot inriktade på att öka eller återställa populationsmängderna för att tillvarata både bevarande- och jaktintressen.
- 2.4.35 Tillämpningen av denna princip inom ramen för artikel 7.4 ger ökade möjligheter för de kontrollåtgärder som syftar till att skydda växter och djur, och som kan vidtas enligt den undantagsordning som anges i artikel 9.1 a. Det tycks dock vara oklart i vilken omfattning populationer av skadefåglar verkligen kan regleras enbart under den normala jaktsäsongen. Man kan behöva undersöka andra åtgärder för att åtminstone tillfälligt och lokalt lösa skadeproblemet, till exempel att skrämja bort fåglar.

2.4.36 Man måste också studera andra aspekter på en ekologiskt balanserad kontroll. Sådana aspekter är till exempel i vilken omfattning kontrollen bör gå ut på att säkra ett demografiskt balanserat utnyttjande av en art (t.ex. att inte eliminera ett överskott av ettdera könet eller av en åldersgrupp). Genom kontrollen måste man även se till att effekterna på populationer som jagas inte leder till obalanser i ekosystemet (genom att främja tillväxten av en annan art på grund av avsaknaden av konkurrens).

## **2.5 Särskilda villkor för fastställandet av jaktsäsonger**

2.5.1 I artikel 7.4 i direktivet anges ett antal nyckelprinciper för fastställandet av jaktsäsonger som har som syfte att jakten inte ska ske under de mest känsliga perioderna under de jagade arternas årscykel.

2.5.2 Stannfåglar får inte jagas under uppfödningssäsongen eller under häckningens olika stadier. Flyttfåglar får inte jagas under häckningen eller under återvändandet till häckningsplatserna.

2.5.3 EG-domstolen har slagit fast att ”de andra och tredje meningarna i artikel 7.4 i direktivet är utformade för att säkra ett **fullständigt skyddssystem** under de perioder när vilda fåglars överlevnad är särskilt hotad. Följaktligen kan skyddet mot jakt inte begränsas till en majoritet av fåglarna av en viss art enligt vad som definieras av deras genomsnittliga reproduktionscykler och flyttningsrörelser.”<sup>40</sup>

### **ARBETET MED NYCKELBEGREPPEN: HÄCKNINGSPERIOD OCH ÅTERVÄNDANDE TILL HÄCKNINGSPLATSERNA**

2.5.4 Kommissionen och Orniskommittén har insett att det finns ett behov av en tydlig tolkning av begreppen i artikel 7.4 mot bakgrund av EG-domstolens dom från 1994 liksom av hur de ska tillämpas på de fågelarter som anges i bilaga 2. Kommissionen har också gjort en översyn av de uppgifter som finns om dessa arters återvändande till häckningsplatserna och häckningssäsongerna för varje medlemsstat där de förekommer<sup>41</sup>. Orniskommittén har godkänt denna översyn, som innehåller definitioner av både ”häckningsperiod” och ”återvändande till häckningsplatserna”, vilka beskrivs nedan.

---

<sup>40</sup> Dom av den 17 januari 1991 i mål C-157/89, kommissionen mot Italien, REG 1991, s. 57, punkt 14. Man hänvisar även till begreppet ”fullständigt skydd” i följande domar: Dom av den 19 januari 1994 i mål C-435/92, Association pour la Protection des Animaux Sauvages m.fl. mot Préfet de Maine-et-Loire and Préfet de Loire-Atlantique, REG 1994, s. 67, och dom av den 7 december 2000 i mål C-38/99, kommissionen mot Frankrike, REG 2000, s. 10941.

<sup>41</sup> *Key concepts of Article 7(4) of Directive 79/409/EEC. Period of Reproduction and Prenuptial migration of Annex II Bird Species in the EU.* September 2001 (dokumentet finns på [http://ec.europa.eu/environment/nature/conservation/wildbirds/hunting/key\\_concepts\\_en.htm](http://ec.europa.eu/environment/nature/conservation/wildbirds/hunting/key_concepts_en.htm)).

- **Häckningsperiod**<sup>42</sup>

2.5.5 Begreppet ”**ungelperiod**”<sup>43</sup> definierades genom att man använde definitionen i Cramp & Simmons (1997)<sup>44</sup>: *Ungelperioden är den period under vilken en art lägger och ruvar sina ägg samt föder upp sina ungar fram till dess att de är flygfärdiga.* ”**Häckningsperioden**” omfattar dock inte bara ungelperioden utan även den tid då fåglarna tar häckningsplatsen i besittning liksom den tid ungfågarna är beroende av sina föräldrar efter att ha lämnat boet (vilket tidigare uttrycks i kommissionens rapport om tillämpningen av direktivet från 1993<sup>45</sup>). Ett schema över häckningens olika stadier har godkänts av Orniskommittén som ett lämpligt allmänt schema över häckningsperioden (se figur 2). Sekvensen hos och vikten av de olika delarna i detta allmänna schema kan variera mellan olika arter beroende på skillnader i deras häckningsbiologi.

- **Återvändande till häckningsplatserna**<sup>46</sup>

2.5.6 Återvändandet till häckningsplatserna är en årlig händelse där flyttfåglar i en eller flera etapper återvänder från övervintringsområdet till häckningsområdet. Övervintringsperioden avslutas med att flyttfågarna lämnar det övervintringsområde där de vistats sedan sin höstflyttning. Återvändandet till häckningsplatserna kan också kallas ”återflyttningen” eller ”vårflyttningen”.

2.5.7 I Europa återvänder flyttfåglar mestadels i nordlig, nordostlig eller nordvästlig riktning. Detta innebär att flyttfåglar med övervintringsområden i Afrika först korsar Medelhavet och sedan flyger över Centraleuropa på väg mot sina häckningsområden i norra Europa. Flyttningen tar normalt flera veckor (inklusive avbrott på rastplatser under vägen), men enskilda fåglar kan genomföra flyttningen på en eller några få dagar. Flyttningsperiodens start, slut och längd i ett visst land bestäms av ett antal biologiska, geografiska och metodologiska faktorer.

2.5.8 Alla individer av en art i samma område börjar inte återvända till häckningsplatserna och avslutar inte sin övervintringsperiod samtidigt. Det förekommer inte bara individuella skillnader, utan också skillnader inom ett övervintringsområde där fåglar som tillhör olika populationer med olika årscykler samlas. Exempelvis inleder fåglar som tillhör nordliga populationer ofta sin återflyttning mycket senare än fåglar som häckar längre söderut. Ett extremfall är den så kallade spegelflyttningen (t.ex. hos rödbenan *Tringa*

---

<sup>42</sup> Det bör noteras att man i artikel 7.4 hänvisar till både ”uppfödningssäsongen” och ”häckningens olika stadier” (jämför med den engelska versionen ”*rearing season and the various stages of reproduction*”, den franska versionen ”*les différents stades de reproduction et de dépendance*”, den tyska versionen ”*Einzelnen Phasen der Brut - und Aufzuchtzeit*” samt den nederländska versionen ”*zolang de jonge vogels het nest nog niet hebben verlaten*”).

<sup>43</sup> Denna term kan anses vara likvärdig med termen ”uppfödningssäsong” som används i artikel 7.4.

<sup>44</sup> Cramp, S. & Simmons, K.E.L. (utgivare), 1977. *Birds of the Western Palearctic*, Volume 1. Oxford, Oxford University Press, s. 722 och följande.

<sup>45</sup> KOM(93) 572 slutlig. Andra rapporten om tillämpningen av 79/409/EEG av den 2 april 1979 om bevarande av vilda fåglar. Bryssel den 24 november 1993.

<sup>46</sup> På engelska används här uttrycket ”*return to the breeding areas*” som en synonym till ”*return to the rearing grounds*”.

*totanus*). Fåglar av denna art som häckar längre norrut flyttar till sydligare övervintringsområden än artfränder som häckar längre söderut.

2.5.9 När fåglar lämnar ett övervintringsområde innebär det inte nödvändigtvis att de inleder sin återflyttning. De kan flyga till andra övervintringsområden på grund av förändringar i de lokala ekologiska förhållandena, brist på föda eller störningar eller förändringar i klimatförhållandena. När flytt- och stannfåglar av samma art lever tillsammans på samma övervintringsområden kan situationen bli ännu mer komplicerad. Sålunda kan tydliga avvikelser uppstå i uppgifterna för stora länder. Stora skillnader mellan grannregioner kan återspegla ekologiska skillnader snarare än faktiska skillnader i tidpunkten för återflyttningen. Även om de södra delarna av Spanien (Andalusien) och Italien (Sicilien) ligger på samma breddgrad (37:e) innebär detta till exempel inte nödvändigtvis att flyttfåglar anländer samma dag eftersom det kan röra sig om olika populationer.

2.5.10 Flyttperiodens längd beror inte endast på det berörda landets sträckning i nord-sydlig riktning, utan även på tillgången till och användningen av rastplatser. Ett typexempel är myrspoven *Limosa lapponica* som flyttar från sina övervintringsområden i Afrika till sina häckningsplatser i Sibirien. Efter att ha sträckflugit från Banc d'Arguin i Västra Afrika stannar de i flera veckor i Vadehavet. Flyttperiodens längd beror också på mängden fåglar och deras geografiska utbredning. En liten population kan passera på några dagar medan en talrik art med ett utbrett häckningsområde kan ha en utdragen flyttningssäsong som omfattar flera månader. Dessutom kan flyttperioden förlängas om flera populationer med olika tidsscheman passerar ett land.

- **Att tillämpa definitionerna av nyckelbegreppen på olika arter i bilaga 2**

2.5.11 För flyttande arter inleds häckningsperioden i allmänhet när häckningsplatserna tas i besittning. Denna definition är dock vanligtvis svår att tillämpa om arten i huvudsak är en lokal stannfågel eller om det förekommer en blandning av stannfåglar och flyttfåglar. I dessa fall inleds häckningsperioden i och med att fåglarna bygger bo. Om inledningen av häckningsperioden är svår att identifiera i fält anges det motsvarande antalet tiodagarsperioder som räknats från det att äggläggningen inletts (som i allmänhet är välkänd för de flesta arter).

2.5.12 I allmänhet är det stadium som används för att identifiera slutet på häckningsperioden den tidpunkt då ungfågeln är fullt flygfärdig (t.ex. rallar *Rallidae*, duvor *Columbidae* och trastar *Turdidae*). Med fullt flygfärdig menas att ungfågeln klarar varaktiga, oavbrutna flygningar med en likvärdig förmåga som vuxna fåglar, och detta innebär att ”ungfågeln är oberoende”. Vissa arter (t.ex. kråkfåglar *Corvidae*) är dock fullt flygfärdiga innan ungfågeln är oberoende. Ungfåglar räknas som oberoende när utebliven omsorg eller matning från föräldrarnas sida inte avsevärt försämrar deras överlevnadsutsikter. I situationer där det är svårt att slå fast ”full

flygfärdighet/ungfåglarnas oberoende” på fältet anges det motsvarande antalet todagarsperioder som räknats från det att kläckningen avslutats.

- 2.5.13 Det stadium som tillämpas för att identifiera häckningsperiodens inledning och slut för varje art i bilaga 2 har bestämts utifrån deras biologi. På grundval av detta och tillgängliga uppgifter från olika medlemsstater har återflyttnings- och häckningsperioderna fastställts för varje art<sup>47</sup>. Det bör nämnas att det sannolikt förekommer kvalitetsskillnader mellan uppgifterna om arterna inom EU och att man regelbundet bör uppdatera denna översyn för att beakta nya och bättre uppgifter som tas fram. Vid sidan av denna regelbundna översyn måste man också beakta eventuella förändringar av flyttnings- eller häckningsperioderna till följd av klimatförändringar eller förändringar till följd av andra miljötryck.

## **2.6 Säkra ett system som ger fullständigt skydd om man överväger jakt med spridda inlednings- och avslutningsdagar**

- 2.6.1 Enligt EG-domstolens fasta rättspraxis ”är de nationella myndigheterna inte behöriga genom fågeldirektivet att fastställa en dylik spridning av datum beroende på fågelart, förutom om den berörda medlemsstaten kan förebringa bevisning – grundade på vetenskapliga och tekniska upplysningar för varje särskilt fall – på att en spridning av datum för jaktens avslutande inte hindrar det fullständiga skyddet av de fågelarter som kan beröras av denna spridning”<sup>48</sup>. Förutsatt att ”ett fullständigt skydd av arten” är säkrat har domstolen också slagit fast att ”fastställandet av datum för jaktens avslutande, som kan variera mellan olika delar av en medlemsstats territorium, är förenligt med direktivet”<sup>49</sup>.
- 2.6.2 I målen C-435/92 och C-38/99 uppmärksammade domstolen två problem med spridda avslutningsdagar för jakten, som också är relevanta för inledningsdagarna: störningar av andra arter och risken för förväxling. Dessa problem undersöks nedan, och ett förslag på en strategi för att lösa dem läggs fram.

### **RISKEN FÖR FÖRVÄXLING**

---

<sup>47</sup> När det gäller redovisningen av uppgifterna för varje art tillämpades ett antal allmänna principer (se punkt 7 i rapporten om nyckelbegrepp). Om det finns olika dagar som markerar inledningen av återflyttnings- och häckningsperioderna har den tidigaste dagen valts. Om det regelbundet förekommer betydande skillnader mellan olika år har man på samma sätt valt uppgifterna om de tidigaste perioderna. Om olika populationer flyttar genom ett land valdes den population som flyttat först. Extrema, avvikande och felaktiga uppgifter har dock uteslutits på grund av deras oförutsägbarhet.

<sup>48</sup> Dom av den 19 januari 1994 i mål C-435/92, Association pour la Protection des Animaux Sauvages m.fl. mot Préfet de Maine-et-Loire and Préfet de Loire-Atlantique, REG 1994, s. 67, punkt 22, och dom av den 7 december 2000 i mål C-38/99, kommissionen mot Frankrike, REG 2000, s. 10941, punkt 43.

<sup>49</sup> Dom av den 19 januari 1994 i mål C-435/92, Association pour la Protection des Animaux Sauvages m.fl. mot Préfet de Maine-et-Loire and Préfet de Loire-Atlantique, REG 1994, s. 67, punkt 27.

- 2.6.3 Denna risk beror på en rad faktorer, i synnerhet likheten mellan jaktbara arter som är föremål för en öppen jaktsäsong och arter för vilka jaktsäsongen har avslutats eller ännu inte har börjat, villkoren för att bedriva jakt och jägarnas skicklighet.
- 2.6.4 I mål C-435/92<sup>50</sup> konstaterade domstolen att det, mot bakgrund av risken för att vissa arter på vilka jakten redan har avslutats indirekt faller offer för jakt på grund av förväxling med arter på vilka jakten fortfarande pågår, måste understrykas att den tredje meningen i artikel 7.4 i direktivet särskilt syftar till att förhindra att de förstnämnda arterna riskerar att falla offer för jakt under återvändandet till häckningsplatserna. Detta gjorde man genom att ålägga medlemsstaterna att vidta alla åtgärder som krävs för att förhindra jakt under denna period.
- 2.6.5 Risken för förväxling av olika fågelarter är välkänd och har redan behandlats i ett antal särskilda bestämmningshandböcker<sup>51</sup>. På grundval av kriterier såsom likhet i utseende och fjäderdräkt, användning av livsmiljöer och beteende (inklusive läte) är det möjligt att kategorisera jaktbara arter i grupper av utseendemässigt lika arter eller *förväxlingsbara arter* i syfte att minimera risken för förväxling. De myndigheter som ansvarar för att godkänna jaktsäsonger bör också ansvara för denna kategorisering. I figur 3 redovisas ett möjligt schema för en sådan kategorisering.
- 2.6.6 Om man ska tillåta spridda jaktsäsonger måste inlednings- och avslutningsdatumen fastställas för varje grupp av förväxlingsbara arter på ett sådant sätt att man ser till att det inte förekommer några överlappningar med perioder under vilka jakt inte får bedrivas enligt direktivet.
- 2.6.7 Varje kategorisering av förväxlingsbara arter måste anpassas till de omständigheter i tid och rum under vilka jakt bedrivs. För att en verklig risk för förväxling ska föreligga måste de jaktbara arterna (eller gruppen av arter) för det första förekomma och få jagas i området under den aktuella tidsperioden. För det andra måste andra jaktbara arter med vilka förväxling kan ske, och för vilka jaktsäsongen har avslutats, också ha en förutsägbar och betydande förekomst.
- 2.6.8 När det gäller jakt under tidig höst bör det dessutom noteras att simänder i huvudsak har eklipsdräkt under denna period (hanarna får en liknande fjäderdräkt som honorna under ruggningen), vilket gör det ännu svårare att skilja dem åt vid denna tid.
- 2.6.9 Dessutom förvärras förväxlingsproblemet av att olika fågelarter ofta lever tillsammans. Exempelvis förflyttar sig änder, vadare och trastfåglar ofta i flockar av blandade arter. En grupp änder kan bestå av fyra eller rent av fem

---

<sup>50</sup> Dom av den 19 januari 1994 i mål C-435/92, Association pour la Protection des Animaux Sauvages m.fl. mot Préfet de Maine-et-Loire and Préfet de Loire-Atlantique, REG 1994, s. 67, punkt 18.

<sup>51</sup> Bra exempel på handböcker som fokuserar på identifiering av problematiska grupper av fågelarter är *The Macmillan Guide to Bird Identification* av Alan Harris, Laurel Tucker och Keith Vinicombe, 1989. ISBN 1-85627-641-4, och de kompletterande banden *The Macmillan Birder's Guide to European and Middle Eastern Birds* av Alan Harris, Hadoram Shirihai och David Christie, 1996.

olika arter. Under sådana omständigheter kan det därför bli mycket svårt att bedriva selektiv jakt.

- 2.6.10 Kategorierna av förväxlingsbara arter är inriktade på olika grupper av jaktbara arter som anges i bilaga 2 till direktivet. Det bör emellertid också noteras att förväxlingsrisken inte är begränsad till jaktbara arter, utan kan utgöra ett hot mot bevarandet av vissa sårbara eller hotade arter (t.ex. vitögd dykand *Aythya nyroca*, marmorand *Marmaronetta angustirostris*, fjällgås *Anser erythropus* och kamsothöna *Fulica cristata*), särskilt i områden där jakt bedrivs. Man måste ta itu med detta problem inom ramen för den övergripande förvaltningen av dessa områden.
- 2.6.11 Den andra faktorn som måste övervägas är jaktförhållandena. Denna faktor beror i sin tur på faktorer som till exempel avstånd. Ju längre bort en fågel befinner sig från jägaren, ju svårare är det att bestämma dess särdrag (storlek, fjäderdräkt m.m.). Identifieringen av flygande fåglar är beroende av den tid under vilken fågel är synlig, vilken kan vara ganska kort. Typen av jakt har därför sannolikt betydelse för hur stor förväxlingsrisken är.
- 2.6.12 På samma sätt kan ljusförhållandena också ha stor betydelse. Dålig sikt vid soluppgång och solnedgång eller på natten kan avsevärt minska jägarens förmåga att skilja mellan olika fågelarter<sup>52</sup>. Särskilda väderförhållanden såsom dimma och regn kan också minska möjligheterna att korrekt identifiera fåglar i naturen.
- 2.6.13 Slutligen har jägarnas skicklighet också stor betydelse. Jägarnas skicklighet beror på deras utbildning och erfarenhet. Detta gäller under hela jaktsäsongen och har också betydelse för förmågan att skilja mellan jaktbara och icke jaktbara arter (t.ex. att skilja kustsnäppor *Calidris canutus* från andra små vadare eller sånglärkor *Alauda arvensis* från andra lärkor). Utbildnings- och informationsprogram för att hjälpa jägare med artidentifiering bör uppmuntras eller, om sådana redan finns, förbättras. Jägare bör inte skjuta en fågel om de inte är säkra på dess arttillhörighet. Många jägare är dock specialiserade på vissa grupper av fåglar och jagar sällan arter som de inte har några tidigare erfarenheter av. På så sätt blir jägare specialister på att identifiera sina favoritvillbråd.

## RISKEN FÖR STÖRNINGAR

- 2.6.14 Detta fenomen beror bland annat på typen av jakt, jaktens intensitet, frekvens och varaktighet, de arter och livsmiljöer som berörs av jakten samt tillgången till alternativa tillflyktsområden.
- 2.6.15 I mål C-435/92<sup>53</sup> konstaterade domstolen att jakt kan leda till störningar av vilda fåglar och att den kan påverka de berörda arternas bevarandestatus,

---

<sup>52</sup> Jägare har tagit fram olika identifieringshandböcker på detta område (t.ex. *Reconnaître les oiseaux la nuit* av Philippe du Cheyron för *Association Picarde des chasseurs de gibier d'eau*).

<sup>53</sup> Dom av den 19 januari 1994 i mål C-435/92, *Association pour la Protection des Animaux Sauvages* m.fl. mot *Préfet de Maine-et-Loire* and *Préfet de Loire-Atlantique*, REG 1994, s. 67, punkt 17.

oberoende av hur många fåglar som skjuts. Domstolen uppgav att jaktens konsekvenser är ”särskilt allvarliga för grupper av fåglar som under flyttnings- och övervintringssäsongen tenderar att samlas i flockar och vila i områden som ofta är mycket begränsade eller rent av inhägnade. Störningar till följd av jakt tvingar dessa fåglar att ägna det mesta av sin energi åt att flytta sig till andra platser och fly, till men för den tid de ägnar åt att äta och vila inför flyttningen. Dessa störningar rapporteras ha negativa effekter på varje individs energihushållning liksom på dödligheten inom alla berörda populationer. De störningar som jakt på fåglar orsakar för andra arter är särskilt betydande för de arter vars återflyttning sker tidigare”.

2.6.16 Störningarna förmodas få störst effekter på fågelpopulationer under perioder i deras årscykel när det är ont om eller saknas föda och fåglarna har problem att tillgodose sina energi- och näringsbehov<sup>54</sup>. Detta problem är som värst när fåglarna bygger upp sina energireserver inför perioder med stor energiåtgång, till exempel inför flyttningar, perioder med svåra väderförhållanden eller inför häckningen<sup>55</sup>. När det gäller svåra väderförhållanden finns det bestämmelser i olika medlemsstater om införande av jaktförbud på grund av kyla.

2.6.17 I en aktuell översyn av den vetenskapliga litteraturen om fåglars energifysiologi har man ifrågasatt antagandet att jakt alltid orsakar störningar som utgör ett betydande hot mot fågelpopulationers överlevnad<sup>56</sup>. Fåglars energijämvikt är en nyckelfaktor för huruvida deras fortplantning blir framgångsrik liksom för deras överlevnadsmöjligheter. Denna översyn visar att fåglar under vissa förhållanden kan uppvisa en stor fysiologisk och beteendemässig anpassningsförmåga genom att öka födointaget och gå över från att äta på nätterna till att äta på dagarna eller vice versa, och på så sätt motväga de betydande energi- och näringspåfrestningar som kan följa av störningar, inklusive från jakt. Så länge som fåglar – åtminstone emellanåt – har tillgång till föda (dvs. inom godtagbara nivåer vad gäller störningar och födotillgång), kan de kompensera förändringar i sin energijämvikt som reaktion på störningskällor (se t.ex. undersökningen av dykänder i stora grunda sjöar)<sup>57</sup>. Även om det förekommer betydande beteendemässiga

---

<sup>54</sup> Madsen, J. 1995, *Impacts of disturbance on migratory waterfowl*. Ibis 137, Suppl 1: 67–74.

<sup>55</sup> Mainguy, J., Bety, J., Gauthier, G. och Giroux, J.-F. (2002), *Are body condition and reproductive effort of laying greater snow geese affected by the spring hunt?* The Condor 104: 156–161.

<sup>56</sup> Boos, M., J.-P. Arnauduc, J.-P. Robin. 2002 *Effets du dérangement sur l'énergétique chez les oiseaux et les possibilités de compensation nutritionnelles*, Rapport final de convention de recherche CNRS/FNC, Centre d'Ecologie et Physiologie Energétiques, Frankrike. Följande antaganden ligger till grund för slutsatserna i denna undersökning: att den genomsnittliga störningsfrekvens som fåglar reagerar aktivt på genom att flyga iväg låg på mellan 1 och 2,5 störningar per timme, att den genomsnittliga flygtiden uppgick till mellan 1 och 2 minuter per störning, att störningsperioden uppgick till 10 timmar per dygn, att tillgången till föda inte var en begränsande faktor och att fåglarna inte hade hunnit till ett framskridet stadium av förberedelserna inför häckningen, särskilt äggläggningen.

<sup>57</sup> Evans, D.M. och K.R. Day (2001), *Does shooting disturbance affect diving ducks wintering on shallow lakes? A case study on Lough Neagh, Northern Ireland*. Biological Conservation 98: 315–323. Evans, D.M. och K.R. Day (2002), *Hunting disturbance on a large shallow lake: the effectiveness of waterfowl refuges*. Ibis 144: 2–8. Det bör noteras att de fåglar som ingick i denna undersökning använde ett stort område ute på sjön som tillflyktsområde under jakten och att de flesta arter åt under natten när det inte jagades.

förändringar på grund av dessa störningar, så är deras effekter på energijämvikten liten.

- 2.6.18 Fåglars beteendemässiga reaktion på störningar är dock komplicerad och kan underskattas, särskilt om jakten är intensiv. Exempelvis kan det ta upp till en timme innan fåglarna börjar äta igen efter att ha landat (och upp till två timmar om störningarna upprepas). Detta kan även påverka andra beteenden (socialt samspel, putsning, vila och parning). Det är också troligt att störningarna leder till ökad vaksamhet till men för födointaget. Dessutom finns det i dagsläget få undersökningar som stöder antagandet att fåglar har en riklig tillgång till föda som kompenserar detta. Fåglarna kommer att söka alternativa ostörda platser som kanske inte ligger i närheten eller där födotillgången kanske inte är tillräcklig. Olika kategorier av fåglar kan dessutom vara olika känsliga för störningar när det gäller deras biologi, beteende och beroende av olika livsmiljöer. Även om det är tydligt att ätbeteendet kan störas råder det ändå en allmän brist på undersökningar som kan bidra till att avgöra huruvida fåglarna på kort eller lång sikt får i sig tillräckligt med föda, särskilt som energiintaget via födan måste bedömas på både kort och lång sikt.
- 2.6.19 Eftersom det saknas empiriska undersökningar är man ännu inte helt på det klara med vilka konsekvenser en bristfällig energijämvikt har för olika fågelarters fortplantning och överlevnad. Enligt slutsatserna av ovanstående översyn kan fåglarna inte kompensera för störningarna om de förutom de energiförluster som hänger samman med störningarna inte heller har tillgång till föda under flera dagar i rad (t.ex. vid dåligt väder) eller under den aktiva perioden före och under häckningen. Den sistnämnda ståndpunkten stöds av undersökningar som gjorts av gäss (som är s.k. *capital breeders*, dvs. är beroende av energiresurser som byggts upp innan de anländer till häckningsplatserna), och som visar att störningar kan utgöra ett avsevärt hinder för en framgångsrik häckning<sup>58</sup>.
- 2.6.20 Att tillåta spridda jaktperioder under återvändandet till häckningsplatsen medför sannolikt större risker för fåglarna än vad det gör i slutet av häckningsperioden, möjligen beroende på att de har ett större energibehov vid den förstnämnda tidpunkten. Andra faktorer kan spela in (t.ex. kortare dagar i februari än i augusti med mindre tid att äta i dagsljus). Energistrategin under årscykeln är en viktig faktor. För flera sjöfåglar har det påvisats att februari innebär en spontan och endogent betingad nedbrytning av bränsle som byggts upp i kroppen även om tillgången till föda är obegränsad. Denna reglering av kroppens reserver hänger samman med en frivillig minskning av födointaget<sup>59</sup>. Dessutom skiljer sig populationens demografi normalt avsevärt mellan dessa båda perioder. I vårpopulationen är andelen vuxna fåglar som är potentiella föräldrar relativt stor medan andelen ungfåglar är stor i höstpopulationen.

---

<sup>58</sup> Madsen, J. 1995. *Impacts of disturbance on migratory waterfowl*, Ibis. 139: S67–S74. Mainguy, J., J. Bêty, G. Gauthier och J-F Giroux, 2002. *Are body condition and reproductive effort of laying Greater Snow Geese affected by the Spring hunt?* The Condor 104: 156–161. Det bör noteras att dessa undersökningar avser kraftiga störningar under våren.

<sup>59</sup> M. Boos, pers. komm.

- 2.6.21 Det råder brist på enhetlig information och forskning kring fåglar på flyttvägsnivå för att göra bättre utvärderingar av de effekter som störningar, till exempel på grund av jakt, har på fågelpopulationerna och deras bevarandestatus<sup>60</sup>. Olika undersökningar har visat att en dåligt förvaltd jakt allvarligt kan försämra våtmarkers förmåga att livnära sjöfåglar. Var jakten bedrivs i förhållande till födoområden kan också vara relevant.
- 2.6.22 För att minimera de potentiella effekterna av människans störningar av fågelpopulationerna under spridda jaktperioder måste man därför ta full hänsyn till behovet av kompletterande ostörda tillflyktsområden som tillgodoser de berörda fåglarnas behov av både vila och föda. När man utser sådana områden måste man se till att de erbjuder tillräckliga födoresurser av god kvalitet liksom möjligheter till andra aktiviteter. Detta måste avgöras i varje enskilt fall på grundval av ekologiska och beteendemässiga behov samt födo- och näringsbehov hos de olika jaktbara arter som berörs av spridda jaktperioder. I detta avseende har forskningsinsatserna intensifierats under senare tid, och man har utvecklat lämpliga och effektivare metoder för att förvalta befintliga tillflykts- och buffertområden, särskilt i våtmarker<sup>61</sup>.

#### **VILKA VILLKOR MÅSTE UPPFYLLAS OM EN MEDLEMSSTAT VILL TILLÄMPA SPRIDDA INLEDNINGS- OCH AVSLUTNINGSDAGAR FÖR JAKT ENLIGT ARTIKEL 7.4 I DIREKTIVET?**

- 2.6.23 För att spridda jaktperioder ska vara förenliga med principen om fullständigt skydd, såsom den tolkas av EG-domstolen, måste medlemsstaterna kunna visa att det inte förekommer några betydande risker för förväxling och störningar på den geografiska nivå där de spridda jaktperioderna ska tillämpas.
- 2.6.24 När det gäller förväxlingsrisken kräver detta att man kategoriserar grupper av förväxlingsbara jaktbara arter som samtidigt använder samma typer av livsmiljö liksom att man fastställer inlednings- och avslutningsdagar för jakten på dessa grupper så att man undviker överlappningar med perioder där jakt inte är tillåten. Det kräver också att man kan slå fast att villkoren för jakten inte leder till någon betydande förväxlingsrisk mellan olika jaktbara arter.
- 2.6.25 När det gäller risken för störningar måste man påvisa en balans mellan jaktens intensitet, frekvens och varaktighet å ena sidan och tillgången och närheten till tillräckliga ostörda områden med rätt födoresurser och möjligheter till vila å den andra.

---

<sup>60</sup> Se till exempel Hill, D., D. Hockin, D. Price, G. Tucker, R. Morris och J. Treweek, 1997, *Bird disturbance: improving the quality and utility of disturbance research*, J. Appl. Ecol. 34, 275–288.

<sup>61</sup> Se till exempel följande undersökningar: Fox, A.D. och J. Madsen (1997), Behavioural and distributional effects of hunting disturbance on waterbirds in Europe: *implications for refuge design*, J. Appl. Ecol. 35: 386–397. Madsen, J, 1998a, *Experimental refuges for migratory waterfowl in Danish wetlands. I. Baseline of the disturbance effects of recreational activities*, J. Appl. Ecol. 35: 386–397. Madsen, J, 1998a, *Experimental refuges for migratory waterfowl in Danish wetlands. II. Tests of hunting disturbance effects*, J. Appl. Ecol. 35: 398–417. Rogers, J.A. Jr, och H.T. Smith, 1997, *Buffer zone distances to protect foraging and loafing waterbirds from human disturbance in Florida*, Wildlife Society Bulletin 25: 139–145.

- 2.6.26 Det måste finnas adekvata tillämpningsåtgärder för att se till att dessa bestämmelser följs.
- 2.6.27 I områden som kan bli föremål för spridda jaktperioder<sup>62</sup> tycks slutligen en integrerad planering där man tar full hänsyn till jakt och andra störningar som berör fåglar och deras användning av naturresurser vara en värdefull förvaltningsmetod. Denna planering bör omfatta vetenskaplig övervakning för att utvärdera de potentiella effekterna på berörda fågelarter.
- 2.6.28 I figur 4 ges ett förslag till översikt över de villkor som måste uppfyllas för att se till att spridda inlednings- och avslutningsdagar är förenliga med direktivet.

## **2.7 Analys av överlappningar**

- 2.7.1 En preliminär jämförelse mellan befintliga jaktperioder och de återflyttnings- och häckningsperioder för jaktbara arter som fastställts i varje medlemsstat visar att det förekommer en mängd olika potentiella eller faktiska överlappningar<sup>63</sup> som varierar i omfattning mellan olika arter. Alla medlemsstater berörs även om en majoritet av dem bara har problem i fråga om ett relativt litet antal arter. Problemet med överlappningar tycks vara mer komplicerat i de medlemsstater där jaktperioderna fastställs på regional nivå. Det bör dock noteras att det för en majoritet av arterna inte förekommer några överlappningar i de olika medlemsstaterna.
- 2.7.2 Uppgifterna om häcknings- och återflyttningsperioder i den analytiska rapporten om nyckelbegrepp redovisas i form av tiodagarsperioder (dekader). Följaktligen har uppgifterna en precision på tio dagar. En överlappning med en tiodagarsperiod mellan jaktperioden och återflyttnings- eller häckningsperioden klassificeras därför som en ”teoretisk överlappning” eftersom det är möjligt att det faktiskt inte förekommer någon överlappning under denna period. För perioder med en överlappning på mer än tio dagar råder det ingen sådan osäkerhet eftersom det här handlar om en ”faktisk överlappning”.
- 2.7.3 Eftersom analysen av överlappningar görs på medlemsstatsnivå kan det dessutom förekomma situationer där jakten i vissa regioner i större medlemsstater faktiskt är förenlig med kraven i artikel 7.4 eftersom häckningssäsongen kan sluta eller återflyttningen kan inledas senare än i landet i dess helhet.
- 2.7.4 Denna analys visar att det förekommer problem med överlappningar med både häckningssäsongen och återvändandet till häckningsplatsen. Vissa aktuella jaktförordningar tillåter att jakten
- sträcker sig in i den period när fåglarna återvänder till häckningsplatsen (och i vissa fall samtidigt in i häckningssäsongen),
  - inleds före häckningssäsongens slut,

---

<sup>62</sup> Omfattningen av denna planering måste bestämmas utifrån den geografiska omfattningen hos det område där spridda jaktperioder ska tillämpas.

<sup>63</sup> Analys av överlappningar – Generaldirektoratet för miljö, 2002.

- bedrivs under andra stadier av häckningssäsongen.

- 2.7.5 Den mest problematiska arten är ringduva *Columba palumbus* (överlappningar i 13 medlemsstater med upp till 15 tiodagarsperioder i Irland). Gräsand *Anas platyrhynchos* tycks också vara ett problem i åtta medlemsstater (med överlappningar på upp till fem tiodagarsperioder). Överlappningar (eller teoretiska överlappningar) förekommer för flera arter av kråkfåglar *Corvidae* (upp till nio tiodagarsperioder) i flera medlemsstater.
- 2.7.6 Flera av dessa överlappningar tycks hänga samman med arter med långa häckningssäsonger (eller en sen häckning) och/eller tidiga flyttningsperioder. Andra möjliga förklaringar till överlappningarna kan ha att göra med att jakt är olämplig under den normala jaktsäsongen eller med att de jaktbara arterna inte är tillgängliga under denna tid. En mer detaljerad granskning av de olika typerna av överlappningar görs i avsnitt 3.
- 2.7.7 Det verkar också som om det finns fall där jakt på arter enligt artikel 7.4 kan vara motiverad enligt det undantag för kontroll av skadefåglar som anges i artikel 9.1 i direktivet.

- **Möjliga lösningar på överlappningsproblemet**

- 2.7.8 Varje överlappningsfall måste stämma överens med samtliga krav som anges i artikel 7.4. I samtliga fall måste man därför se till att den nationella och/eller regionala lagstiftningen om fastställande av jaktperioder stämmer överens med artikel 7.4 i direktivet.
- 2.7.9 Man kan dock tillåta viss flexibilitet i tolkningen av uppgifter i syfte att fastställa inlednings- och avslutningsdagar för jaktsäsonger i enlighet med artikel 7.4 i direktivet. Med hjälp av dokumentet om nyckelbegrepp har det blivit möjligt att utesluta felaktiga, avvikande och extrema uppgifter när man fastställer häcknings- och återflyttningsperioderna för olika jaktbara fågelarter. Dessutom är det möjligt att utesluta överlappningar på en tiodagarsperiod eftersom dessa enligt uppgifternas precisionsnivå kan anses utgöra teoretiska överlappningar (se punkt 2.7.2).
- 2.7.10 Om jaktsäsonger fastställs för ett helt land får de inte överlappa de yngel- och återflyttningsperioder som identifieras i dokumentet om nyckelbegrepp. Om regionala jaktsäsonger överlappar nationella häcknings- eller återflyttningsperioder kan vetenskapliga och tekniska uppgifter utgöra bevis för att sådana överlappningar faktiskt inte förekommer eftersom yngelperioden avslutas tidigare eller återflyttningen inleds senare i den berörda regionen. Detta kan särskilt vara fallet i länder med stora klimatskillnader mellan söder och norr<sup>64</sup> och/eller med liknande klimatskillnader mellan regioner som ligger på olika höjd. I varje sådant fall måste man påvisa tydligt uppdelbara regioner där man på grundval av entydiga vetenskapliga rön om återflyttnings- och/eller häckningsperioder kan motivera sådana skillnader i inlednings- och

---

<sup>64</sup> Exempelvis varierar tidpunkten för islossningen i Sverige från den 15 mars i söder till den 15 juni i fjällområdet i norr. Denna skillnad motsvarar nio tiodagarsperioder och har långtgående fenologiska konsekvenser.

avslutningsdagarna för jakten. I avsaknad av regionala uppgifter måste överlappningsanalysen grunda sig på nationella uppgifter (och om sådana saknas på uppgifter från närliggande delar av Europa, se slutsats i domen i mål C-157/89, punkt 16). Det bör dock noteras att ett stort avstånd inom ett land inte i sig bevisar att det förekommer regionala variationer i flyttmönster eftersom flyttfåglar lätt kan flyga hundratals kilometer på en dag.

- 2.7.11 Om en art med en förlängd häckningsperiod har ett geografiskt tydligt begränsat häckningsområde i en medlemsstat, med en sen lokal yngelperiod, kan det på samma sätt vara godtagbart att man tillämpar tidigare inledningsdagar för jaktsäsongen för denna art utanför dessa områden. Under sådana förhållanden måste de geografiska områdena vara av lämplig omfattning för att se till att ingen jakt bedrivs i områden med fåglar som häckar sent innan häckningsperioden har avslutats.
- 2.7.12 Man bör särskilt nämna situationen för gräsanden *Anas platyrhynchos* som har en utdragen kombinerad återflyttnings- och häckningsperiod i vissa medlemsstater (se även punkt 3.4.33 och figur 7). I vissa länder utgör en stor del av gräsandspopulationen av exemplar som fötts upp i fångenskap<sup>65</sup>. Fåglar som fötts upp i fångenskap omfattas per definition inte av bestämmelserna i direktivet (vilket EG-domstolen bekräftade i sin dom i mål C-149/94<sup>66</sup>). När man tillämpar direktivet måste man beakta att bestånd som fötts upp i fångenskap blandar sig med vilda bestånd. Om man inför en stor mängd individer som fötts upp i fångenskap i populationen kan detta leda till ett onormalt populationsbeteende, även när det gäller återflyttnings- och häckningsperioder. Detta tycks särskilt vara fallet när det gäller denna arts utdragna yngelperioder<sup>67</sup>. Med tanke på att starka artificiella faktorer som orsakas av människan läggs på det biologiska mönstret tycks det vara lämpligt att man i de länder vars population har en stor andel individer som fötts upp i fångenskap tar hänsyn till eventuella störningar i återflyttnings- och häckningsuppgifterna när man enligt artikel 7 fastställer jaktsäsongen för denna art, så att den stämmer överens med jaktsäsongen för andra, liknande simänder. Detta skulle också ge ett mervärde genom att det minskar jakttrycket under denna period på andra arter som inte är lika talrika som gräsanden.
- 2.7.13 En annan mycket uppenbar lösning för att undvika överlappningar i strid med artikel 7.4 skulle vara att förkorta eller förskjuta jaktsäsongen, vilket om så krävs kan kombineras med en motsvarande ökning av antalet jaktdagar (om jakten är begränsad till vissa veckodagar).
- 2.7.14 I vilket fall som helst måste sådana lösningar granskas om ett undantag enligt artikel 9 anses vara nödvändigt. I nästa avsnitt av denna vägledning studeras möjligheten att tillåta viss jakt enligt den undantagsordning som anges i artikel 9 i direktivet. Flera skadefåglar för vilka det idag förekommer

---

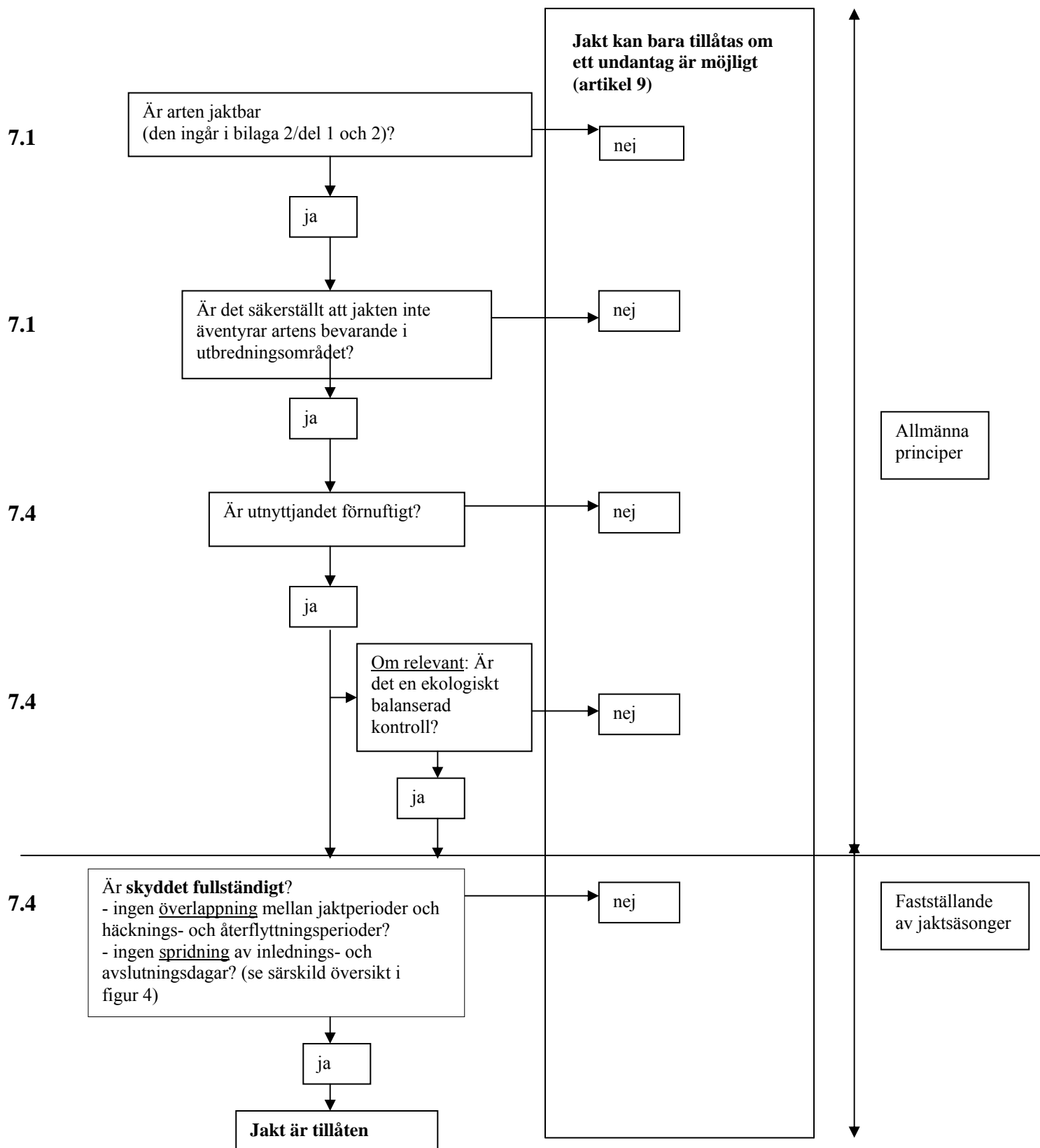
<sup>65</sup> Medan den häckande gräsandspopulationen uppskattas till 30 000–60 000 par i Frankrike föder franska viltuppfödare varje år upp cirka 1,4 miljoner gräsänder (källa: Y. Ferrand, Office Nationale de la Chasse et de la Faune Sauvage).

<sup>66</sup> Dom av den 8 februari 1996 i mål C-149/94, brottmål mot Didier Vergy, REG 1996, s. 299.

<sup>67</sup> Cramp och Simmons KEL, *Birds of the Western Palearctic*, 1977, s. 516, Oxford University Press.

överlappande jaktperioder kanske i egentligen borde behandlas enligt artikel 9.1 a i direktivet. Möjligheterna att bedriva en begränsad jakt på vissa arter utanför den normala jaktsäsongen som en form av ”förnuftig användning” enligt artikel 9.1 c undersöks också i nästa avsnitt av vägledningen.

Sammanställning av frågor som ska besvaras när man tillåter jakt och fastställer jaktsäsonger enligt artikel 7



### 3 BESTÄMMELSERNA I ARTIKEL 9

#### Texten i artikel 9

*”1. Medlemsstaterna får, om det inte finns någon annan lämplig lösning, medge undantag från bestämmelserna i artiklarna 5, 6, 7 och 8 av följande anledningar:*

- a) - hänsyn till människors hälsa och säkerhet.*
- hänsyn till flygsäkerheten.*
- för att förhindra allvarlig skada på gröda, boskap, skog, fiske och vatten.*
- för att skydda flora och fauna.*
- b) För forsknings- och utbildningsändamål, för återinplantering och återinförsel och för den uppfödning som krävs för detta.*
- c) För att under strängt kontrollerade förhållanden och på selektiv grund tillåta fångst, hållande i fångenskap eller annan förnuftig användning av vissa fåglar i litet antal.*

#### *2. I undantagen skall anges*

- vilka arter som berörs av undantagen,*
- vilka medel, arrangemang eller metoder som tillåts vid fångst eller dödande,*
- villkoren vad gäller risker samt för vilka tider och områden dessa undantag får tillåtas,*
- den myndighet som har befogenhet att förklara att de föreskrivna villkoren är uppfyllda och att besluta om vilka medel, arrangemang och metoder som får användas, inom vilka gränser och av vem,*
- den kontroll som kommer att ske*

#### *3. Varje år skall medlemsstaterna till kommissionen lämna en rapport om genomförandet av denna artikel.*

*4. På grundval av den information som finns tillgänglig för kommissionen och särskilt den information som erhållits enligt punkt 3, skall kommissionen alltid säkerställa att följderna av dessa undantag inte är oförenliga med detta direktiv. Den skall vidta lämpliga åtgärder i detta syfte.”*

#### **3.1 Inledning**

3.1.1 Undantag möjliggör en viss flexibilitet i tillämpningen av en lag. Ett begränsat antal aktiviteter som normalt är förbjudna enligt fågeldirektivet (artiklarna 5–8) kan tillåtas genom sådana undantag om särskilda problem eller situationer föreligger eller kan uppstå. Möjligheterna att tillämpa dessa undantag är begränsade. De måste vara motiverade i förhållande till de övergripande målen för direktivet och uppfylla de särskilda villkor för undantag som anges i artikel 9. Medlemsstaterna behöver inte rådfråga kommissionen innan de tillämpar undantag, men måste rapportera alla undantag till Europeiska kommissionen i årliga rapporter om undantag.

3.1.2 I detta avsnitt granskas viktiga överväganden som behöver göras när man ska tillämpa undantag, särskilt när det gäller jakt. Först granskas formella rättsliga överväganden. Sedan förklaras behovet att se till att villkoren för att tillämpa undantag är uppfyllda. Därefter utforskas de tre viktigaste villkoren för att tillämpa undantag. Dessa villkor utgörs av frågan om ”det inte finns någon annan lämplig lösning” och behovet att påvisa att någon av de anledningar som tillåts enligt artikel 9.1 a–c föreligger vilket följs av ett avsnitt som handlar om behovet att uppfylla de formkrav som anges i artikel 9.2. Slutligen tar vi upp medlemsstaternas rapportering enligt artikel 9.3 och kommissionens roll enligt artikel 9.4 att se till att undantagen är förenliga med kraven i direktivet.

### **3.2 Formella rättsliga överväganden**

3.2.1 Vissa grundläggande formella överväganden måste beaktas vid all tillämpning av undantag.

3.2.2 Den nationella lagstiftning som undantagen grundar sig på måste fullständigt och korrekt återspegla bestämmelserna i artikel 9. Enligt etablerad rättspraxis<sup>68</sup> avseende införlivandet av direktivet slog EG-domstolen fast att *”de kriterier som medlemsstaterna måste uppfylla för att undantas från de förbud som anges i direktivet skall återges i särskilda nationella bestämmelser, eftersom ett exakt införlivande är särskilt viktigt i ett fall där förvaltningen av det gemensamma arvet anförtros medlemsstaterna inom deras respektive territorier”*. I mål C-159/99, kommissionen mot Italien, som också handlade om införlivandet av direktivet, noterade domstolen att *”bestämmelserna i ett direktiv skall genomföras med obestriddigt bindande verkan samt på ett sådant tillräckligt tydligt, precist och klart sätt att kravet på rättssäkerhet uppfylls”*<sup>69</sup>.

3.2.3 I mål C-339/87 bekräftade domstolen också att iakttagande av kraven i artikel 9 inte kunde ersätta ett korrekt formellt införlivande. Den noterade att *”rent administrativa metoder, som myndigheterna kan ändra, inte kan anses innebära att medlemsstaterna uppfyller sin skyldighet att genomföra ett direktiv enligt i artikel 189 i fördraget”*<sup>70</sup>.

3.2.4 Undantagen får inte äventyras genom att de bestämmelser från vilka undantag görs inte uppfylls. Framför allt ska de förbud och andra krav från vilka undantagen görs införlivas i den nationella lagstiftningen på ett korrekt sätt. I enlighet med allmänna rättsliga principer måste de skäl som motiverar undantagen tolkas strikt så att man inte undergräver direktivets huvudbestämmelser.

---

<sup>68</sup> Exempelvis: dom av den 15 mars 1990 i mål C-339/87, kommissionen mot Nederländerna, REG 1990, s. 851, punkt 28; dom av den 8 juni 2006 i mål C-60/05, WWF Italia m.fl., REG 2006, s. 5083, punkt 24.

<sup>69</sup> Dom av den 17 maj 2001 i mål C-159/99, kommissionen mot Italien, REG 2001, s. 4007, punkt 32.

<sup>70</sup> Dom av den 15 mars 1990 i mål C-339/87, kommissionen mot Nederländerna, REG 1990, s. 851. Detta återspeglar domstolens tidigare ståndpunkt i dess dom av den 23 februari 1988 i mål C-429/85, kommissionen mot Italien, REG 1988, s. 843.

- 3.2.5 EG-domstolen har bekräftat<sup>71</sup> att artikel 9 ska tolkas som att den innebär att medlemsstaterna får avvika från det allmänna förbud mot jakt på skyddade arter som anges i artiklarna 5 och 7 i direktivet endast genom åtgärder där de tillräckligt exakt hänvisar till de omständigheter som anges i artikel 9.1 och 9.2. När medlemsstaternas myndigheter utövar sin befogenhet att medge undantag enligt artikel 9 i direktivet, måste de ta hänsyn till flera kriterier som rör geografiska, klimatiska, miljömässiga och biologiska faktorer och särskilt till artens reproduktion och totala årliga dödlighet till följd av naturliga orsaker<sup>72</sup>. I ett tillstånd eller något annat instrument som medger ett undantag ska man därför fullständigt och uttryckligen hänvisa till de villkor som ett undantag måste uppfylla.
- 3.2.6 Härigenom kan kommissionen, domstolen<sup>73</sup> och framför allt de nationella myndigheterna övervaka de undantag som medges. Man bör komma ihåg att enligt artiklarna 242 och 243 i EG-fördraget får domstolen om den anser att omständigheterna så kräver förordna om uppskov med verkställigheten av den påtalade rättsakten, och i ärenden som anhängiggjorts vid domstolen får denna föreskriva nödvändiga interimistiska åtgärder. I ett färskt mål<sup>74</sup> beslutade domstolen att Italien skulle sluta tillämpa en regional lag som medgav undantag från jaktreglerna.
- 3.2.7 När undantag medges är det de nationella myndigheterna som har bevisbördan<sup>75</sup> och måste motivera sina beslut på ett tydligt och tillfredsställande sätt. Domstolen säger att *”den nationella lagstiftningen på detta område klart och tydligt skall ange kriterierna för att beviljas undantag och ålägga de myndigheter som tillämpar lagstiftningen, att beakta dessa kriterier. Undantagsbestämmelser skall tolkas restriktivt, och den myndighet som fattat beslutet har bevisbördan för att nödvändiga förutsättningar föreligger för varje undantag och medlemsstaterna skall säkerställa att varje åtgärd som påverkar skyddade arter endast tillåts i beslut som är noggrant och tillräckligt motiverade och som hänvisar till skäl, villkor och krav som anges i artikel 9.1 och 9.2 i direktivet.”*<sup>76</sup>
- 3.2.8 Domstolen har också gjort viktiga klargöranden när det gäller effektiviteten i de nationella kontrollmekanismerna för beslut om undantag. I mål C-60/05<sup>77</sup> framhöll domstolen att *”gällande nationella processrättsliga bestämmelser på området inte endast skall säkerställa att besluten om att avvika från de*

<sup>71</sup> Dom av den 7 mars 1996 i mål C-118/94, Associazione Italiana per il WWF m.fl. mot Regione Veneto, REG 1996, s. 1223, punkt 21, och dom av den 16 oktober 2003 i mål C-182/02, Ligue pour la protection des oiseaux m.fl. mot Premier ministre och Ministre de l'Aménagement du territoire et de l'Environnement, punkt 10.

<sup>72</sup> Dom av den 8 juni 2006 i mål C-60/05, WWF Italia m.fl., REG 2006, s. 5083, punkt 25.

<sup>73</sup> Exempelvis när det gäller jakt med limstickor i regionen Valencia i Spanien (fångstmetoden kallas *parany*), hänvisar domstolen till ingressen till det påtalade dekretet om medgivande av undantag (dom av den 9 december 2004 i mål C-79/03, kommissionen mot Spanien, REG 2004, s. 11619).

<sup>74</sup> Beslut av den 19 december 2006 i mål C-503/06R, kommissionen mot Italien, REG 2006, s. 141.

<sup>75</sup> Se exempelvis målet om vårjakt i Finland (dom av den 15 december 2005 i mål C-344/03, kommissionen mot Finland, REG 2005, s. 11033), där den finska regeringen inte har lagt fram tillräckliga bevis för att underbygga sina påståenden (t.ex. punkterna 35, 39 och 41).

<sup>76</sup> Dom av den 8 juni 2006 i mål C-60/05, WWF Italia m.fl., REG 2006, s. 5083, punkt 34.

<sup>77</sup> Dom av den 8 juni 2006 i mål C-60/05, WWF Italia m.fl., REG 2006, s. 5083, främst punkterna 42–47.

*skyddsbestämmelser som anges i direktivet kan prövas i efterhand och i rätt tid utan även att villkoren för besluten har följts". Eftersom behöriga nationella myndigheter måste kunna ingripa effektivt och i rätt tid beslutade domstolen att detta förutsätter att "föreskrivna administrativa förfaranden genomförs på ett sådant sätt att såväl de behöriga myndigheternas beslut att tillåta undantagsjakt som tillämpningen av besluten underkastas en effektiv och i rätt tid utförd kontroll".*

### **3.3 Se till att de övergripande villkoren för undantag är uppfyllda**

- 3.3.1 Innan ett giltigt undantag kan beviljas enligt artikel 9 måste den behöriga nationella myndigheten granska och på ett korrekt sätt ta upp flera villkor för undantagets motiv och tillämpning.
- 3.3.2 I mål C-118/94, Associazione Italiana per il World Wildlife Fund m.fl. mot Regione Veneto, noterade domstolen<sup>78</sup> att tre villkor måste vara uppfyllda för att artikel 9 ska kunna tillämpas: *"Det skall även påpekas att domstolen avseende möjligheten att medge undantag från den stränga regleringen av jakten och andra begränsningar och förbud som anges i artiklarna 5, 6 och 8 i direktivet, som artikel 9 i detta direktiv hänvisar till, har betonat att denna möjlighet är underkastad tre villkor. För det första skall en medlemsstat begränsa undantagen till fall då det inte föreligger någon annan lämplig lösning. För det andra skall undantaget vara grundat på minst en av de anledningar som framgår av den uttömmande uppräknings i artikel 9.1 a–c. För det tredje skall undantaget uppfylla de särskilda formkrav som uppräknas i punkt 2 i denna artikel, vilka syftar till att begränsa undantagen till vad som är absolut nödvändigt och till att möjliggöra kommissionens övervakning. Denna artikel innebär således stora möjligheter att medge undantag från den allmänna skyddsregleringen, men enbart i konkreta enskilda fall och för att uppfylla klart definierade behov och situationer (domar av den 8 juli 1987, kommissionen mot Belgien, 247/85, Rec. s. 3029, punkt 7, och kommissionen mot Italien, 262/85, Rec. s. 3073, punkt 7)."*
- 3.3.3 Om något av dessa villkor inte är uppfyllt kan undantaget bli ogiltigt. Medlemsstaternas myndigheter måste därför noggrant undersöka tillämpligheten för samtliga tre villkor, oberoende av hur många och vilken typ av myndigheter som har ansvaret för att tillämpa den bestämmelsen inom medlemsstaten<sup>79</sup>. Såsom noterades i punkt 3.2.5 ovan ska man i varje undantag också uttryckligen hänvisa till dessa villkor. I denna vägledning handlar avsnitten 3.4, 3.5 och 3.6 om vart och ett av de tre villkoren.

---

<sup>78</sup> Se punkt 21 i domen.

<sup>79</sup> Se särskilt domen av den 8 juni 2006 i mål C-60/05, WWF Italia m.fl., REG 2006, s. 5083, punkt 41.

### **3.4 Det första villkoret för undantag: att visa att det ”inte finns någon annan lämplig lösning”**

3.4.1 Såsom konstaterades i punkt 3.3.2 ovan är undantag endast tillåtna i fall där det inte finns någon annan lämplig lösning. Detta är ett överordnat villkor som alla undantag måste uppfylla.

#### **ALLMÄNNA ÖVERVÄGANDEN**

3.4.2 En analys av huruvida det ”inte finns någon annan lämplig lösning” kan anses bestå av tre delar: Vad är det för problem eller speciell situation<sup>80</sup> som man måste ta itu med? Finns det några andra lösningar? Om så är fallet, kommer dessa att avhjälpa det problem eller den speciella situation som undantaget avser? Innan man söker svar på de andra och tredje delarna bör det klargöras att problemet eller den speciella situationen kan omfattas av artikel 9.1 a–c.

3.4.3 Denna metod illustreras i mål C-10/96, Ligue royale belge pour la protection des oiseaux ASBL och Société d'études ornithologiques AVES ASBL mot Région wallonne<sup>81</sup>, som är det mest omfattande beslutet som EG-domstolen hittills har fattat i frågan huruvida det ”inte finns någon annan lämplig lösning”. Även om detta mål var mycket speciellt är det till stor hjälp vid varje allmän analys av hur detta villkor ska hanteras. Det är därför värt att studera det närmare.

3.4.4 Bakgrunden till målet var en talan som väckts i en belgisk domstol om ogiltigförklaring av två förordningar som utfärdats av den vallonska regionen, och som bland annat innebar att det på vissa villkor var tillåtet att fånga vissa fågelarter som skyddas av direktivet. Syftet med undantaget var att tillgodose behovet av att förse uppfödarna med vilda fåglar och därigenom möjliggöra en mer framgångsrik uppfödningens verksamhet. Ligue Royale och AVES bestred förordningarnas giltighet och hävdade att det enligt direktivet i princip är förbjudet att fånga vilda fåglar och att det enligt artikel 9 i direktivet är tillåtet att göra undantag från detta förbud enbart om det inte finns någon annan lämplig lösning, såsom uppfödning i fångenskap. De menade att det fanns stora och tillfredsställande möjligheter att föda upp de arter som fick fångas enligt de omtvistade förordningarna.

3.4.5 De belgiska myndigheterna framförde två olika argument för att visa att det inte fanns någon annan lämplig lösning än att tillåta fångst av vilda fåglar. Det första avsåg svårigheterna att omedelbart ålägga fågeluppfödare att göra de ändringar som krävs för att säkra en framgångsrikare uppfödning enbart med fåglar som är uppfödda i fångenskap. Det andra avsåg problemet att åstadkomma en framgångsrik uppfödning till följd av bristen på genetisk mångfald hos de fåglar som är uppfödda i fångenskap. Dessa båda resonemang återspeglas i de tolkningsfrågor som Belgiens Conseil d'État hade ställt till EG-domstolen<sup>82</sup>.

---

<sup>80</sup> I skälen till direktivet tar man upp möjligheten till undantag i ”vissa speciella situationer”.

<sup>81</sup> Dom av den 12 december 1996 i mål C-10/96, Ligue royale belge pour la protection des oiseaux ASBL och Société d'études ornithologiques AVES ASBL mot Région wallonne, REG 1996, s. 6775.

<sup>82</sup> Följande tolkningsfrågor ställdes till domstolen:

- 3.4.6 Sammanfattningsvis avfärdade domstolen det första argumentet, men godtog med flera inskränkningar möjligheten till undantag för att hantera problemet med inavel<sup>83</sup>.
- 3.4.7 I sin analys av frågan om andra lösningar noterade domstolen att de åtgärder som ska tillåtas enligt undantaget (i detta fall fångst av vilda fåglar för rekreatiönsändamål) utgjorde ett exempel på "förnuftig användning" och sålunda omfattades av de uttömmande anledningar som utgör det andra villkoret som angavs i mål C-118/94 (se punkt 3.3.2 ovan), det vill säga att ett undantag måste grunda sig på åtminstone en av de anledningar som uttömmande anges i artikel 9.1 a–c<sup>84</sup>. Detta understryker sambandet mellan frågan om lämpliga lösningar och anledningarna till undantaget. Rent praktiskt sett är det ingen större vits att granska frågan om andra lösningar om de åtgärder som berörs av undantaget inte omfattas av artikel 9.1 a–c.
- 3.4.8 Domstolen konstaterade att det under de särskilda omständigheterna i fallet fanns en annan lösning än att fånga vilda fåglar enligt undantaget, nämligen att bedriva uppfödning enbart med exemplar uppfödda i fångenskap.
- 3.4.9 Domstolen undersökte sedan om denna andra lösning kunde anses vara lämplig och noterade följande:

---

*"1. Får en medlemsstat enligt artiklarna 5, 9 och 18 i direktiv 79/409/EEG av den 2 april 1979 om bevarande av vilda fåglar i avtagande omfattning och under en bestämd tid beakta den omständigheten att förbudet mot att fånga fåglar för rekreatiönsändamål tvingar många uppfödare att göra förändringar i sina anläggningar och att ändra vissa vanor, när denna stat anser att uppfödning är möjlig men att den av denna anledning ännu inte går att bedriva i stor skala?  
2. Får medlemsstaterna enligt artiklarna 5, 9 och 18 i direktiv 79/409/EEG tillåta fångst av fåglar som förekommer naturligt i vilt tillstånd inom det europeiska territoriet i syfte att förhindra att det inom fågeluppfödning för rekreatiönsändamål uppkommer olägenheter till följd av inavel på grund av för många endogena korsningar?"*

<sup>83</sup> Domstolen besvarade frågorna enligt följande:

*"1 Rådets direktiv 79/409/EEG av den 2 april 1979 om bevarande av vilda fåglar, och särskilt artikel 9.1 c i detta, skall tolkas så, att en medlemsstat inte får tillåta fångst, i avtagande omfattning och under en begränsad tid, av fåglar av vissa skyddade arter, i syfte att ge uppfödarna möjlighet att erhålla fåglar till sina voljärer när det är möjligt att bedriva uppfödning och avel i fångenskap av dessa arter, även om detta ännu inte är praktiskt möjligt att göra i stor skala på grund av att ett stort antal uppfödare skulle bli tvingade att ändra sina anläggningar och vanor.  
2. De nationella myndigheterna får enligt direktivet, och i synnerhet enligt artikel 9.1 c i detta, under förutsättning att det inte finns någon annan lämplig lösning, tillåta fångst av fåglar av skyddade arter i syfte att förhindra att det inom fågeluppfödning för rekreatiönsändamål uppkommer olägenheter till följd av inavel på grund av för många endogena korsningar. Antalet fåglar skall därvid bestämmas efter vad som är objektivt nödvändigt för att komma till rätta med dessa olägenheter, med det förbehållet att den övre gräns som avses med uttrycket 'litet antal' i denna bestämmelse under inga omständigheter får överskridas."*

<sup>84</sup> Domstolen resonerar bland annat som följer: "15. Det bör inledningsvis erinras om att domstolen i dom av den 8 juli 1987 i målet kommissionen mot Italien (262/85, Rec. s. 3073, punkt 38) har konstaterat att fångst och överlåtelse av vilda fåglar i syfte att använda dem som lockfåglar eller för nöjesändamål på mässor och marknader kan utgöra en förnuftig användning som är tillåten enligt artikel 9.1 c i direktivet.

16. Det kan följaktligen inte uteslutas att även sådan fångst för rekreatiönsändamål av fåglar av vissa skyddade arter som den som syftar till att ge uppfödarna möjlighet att erhålla fåglar till sina voljärer skulle kunna utgöra en förnuftig användning i den mening som avses i ovannämnda bestämmelse."

*”20 Under sådana förhållanden är uppfödning och avel att anse som en ’annan lämplig lösning’, för så vitt det inte kan visas att uppfödning och avel inte skulle kunna fortsätta att bedrivas om inte exemplar togs från naturen. 21 Den omständigheten att uppfödning och avel i fångenskap av de berörda arterna ännu inte kan bedrivas i stor skala på grund av uppfödarnas anläggningar och djupt rotade vanor – vilka uppfödare för övrigt har gynnats av interna föreskrifter som utgör undantag från det allmänna systemet i direktivet – är följaktligen inte i sig av sådan beskaffenhet att det finns anledning att ifrågasätta det lämpliga i lösningen, som utgör ett alternativ till att ta exemplar från naturen.”*

- 3.4.10 Det framgår tydligt av både detta avsnitt och av generaladvokatens synpunkter att eventuella argument som inte är ”lämpliga” måste vara starka och solida. Generaladvokaten noterar följande i detta avseende: *”Det som huvudsakligen förenar de tre punkterna a, b och c i artikel 9.1 är att ett förbud som föreskrivs i direktivet i fågelskyddsintresse kan behöva ge vika för andra krav. Ett undantag enligt denna bestämmelse kan därför endast vara en sista utväg. I detta sammanhang kan begreppet ’lämplig’ tolkas så, att det innebär en lösning av det särskilda problem som de nationella myndigheterna har att lösa, en lösning som samtidigt innebär att de i direktivet uppställda förbuden så långt det är möjligt iakttas. Ett undantag kan enbart tillåtas då någon annan lösning som inte innebär ett åsidosättande av dessa förbud kan tillämpas.”*
- 3.4.11 Det står därför klart att en annan lösning inte kan betraktas som olämplig bara för att den skulle innebära större olägenheter för eller tvinga fram ett förändrat beteende hos dem som gynnas av undantaget. Generaladvokaten påpekar här följande: *”Det är inom området för miljöskydd som vissa kategorier av personer kan bli tvungna att ändra sitt handlande för det allmännas bästa. Ett exempel på detta är att ’tenderie’ eller ’fångst av fåglar för rekreativ ändamål’, som Belgien så bestämt sökte försvara vid ratificeringen av Bernkonventionen, avskaffas som en följd av direktivet. Att sådan verksamhet kan vara ’hävdudden’ eller en del av en ’historisk och kulturell tradition’ är inte tillräckligt för att motivera ett undantag från direktivet.”*
- 3.4.12 Å andra sidan visar domstolens försiktiga<sup>85</sup> medgivande av möjligheten att tillåta undantag på grund av risken för inavel att villkoret att det inte finns någon annan lösning under vissa omständigheter kan vara uppfyllt. Generaladvokaten noterar följande<sup>86</sup>: *”Det ankommer naturligtvis på den nationella domstolen att avgöra huruvida det föreligger någon annan lämplig lösning i en given faktisk situation. Detta avgörande måste enligt min mening grundas på objektiva verifierbara faktorer, såsom de vetenskapliga och tekniska överväganden som kommissionen framfört.”* Mot denna bakgrund

---

<sup>85</sup> Domstolens försiktighet framgår tydligt av följande avsnitt: *”25. Det skall därefter erinras om, vilket redan har påpekats i punkt 17 i denna dom, att ett undantag från artikel 5 a i direktivet enbart kan beviljas om det inte finns någon annan lämplig lösning. Detta villkor är särskilt inte uppfyllt om det är möjligt att komma till rätta med olägenheter till följd av inavel genom samarbete och utbyte av exemplar mellan uppfödarna.”*

<sup>86</sup> Förslag till avgörande av generaladvokat Fennelly föredraget den 7 november 1996 i mål C-10/96, Ligue royale belge pour la protection des oiseaux ASBL och Société d'études ornithologiques AVES ASBL mot Région wallonne, punkt 39.

tycks det vara rimligt att som ett allmänt förslag konstatera att varje slutsats om att en annan lösning är olämplig bör grunda sig på objektivt verifierbara faktorer, och att man noggrant måste uppmärksamma den vetenskapliga och tekniska utvärderingen av dessa faktorer. I mål C-79/03<sup>87</sup> inriktade sig domstolen på dessa faktorer för att bedöma om undantagen för jakt med limstickor i den spanska provinsen Valencia var förenliga med direktivet. Det förefaller vara så att argument som bygger på den ”djupa förankring” som denna jaktmetod har inte är tillräckliga för att motivera behovet av undantag<sup>88</sup>. I sin dom av den 16 oktober 2003 intog EG-domstolen också en strikt syn på ”i onödan” och ett undantags ”syfte”<sup>89</sup>. En sista punkt som bör noteras i domen i mål C-10/96<sup>90</sup> är behovet att begränsa ett undantag till vad som är nödvändigt för att lösa det aktuella problemet. Även om det kanske inte finns någon annan lämplig lösning på problemet med inavelsrisken än att fånga vilda fåglar som komplement, ska antalet fåglar som får fångas ”bestämmas efter vad som är objektivt nödvändigt för att komma till rätta med dessa olägenheter”. Denna begränsning skiljer sig från begränsningen ”litet antal” i artikel 9.1 c, även om begränsningen ”litet antal” måste iaktas som ett övergripande ”tak”.

#### **JAKT I FALL DÄR ”DET INTE FINNS NÅGON ANNAN LÄMPLIG LÖSNING”**

3.4.13 Här aktualiseras den grundläggande frågan huruvida detta villkor rättsligt och i praktiken någonsin kan vara uppfyllt i samband med jakt, särskilt vid förslag på att jaktsäsonger ska förlängas. När det gäller jakt i rekreationssyfte är denna fråga oupplösligt kopplad till frågan huruvida sådan jakt kan anses utgöra förnuftig användning i den mening som avses i artikel 9.1 c. EG-domstolen kom med ett klagande i sin dom i mål C-182/02, Ligue pour la protection des oiseaux m.fl.<sup>91</sup>, som grundade sig på en begäran om förhandsavgörande från Frankrikes Conseil d'État. Efter att ha bekräftat att jakt i rekreationssyfte kan utgöra en ”förnuftig användning” (se avsnitt 3.5 nedan) förklarade domstolen att ett undantag enligt artikel 9.1 c bara kan beviljas om det inte finns någon annan lämplig lösning.

3.4.14 Domstolen gick inte närmare in på under vilka omständigheter jakt i fritidssyfte uppfyller villkoret att det ”inte finns någon annan lämplig lösning”. I punkt 16 i domen kom domstolen emellertid med ett viktigt klagande genom att notera att detta villkor

*”inte anses vara uppfyllt när den jaktperiod som har inletts med stöd av undantaget i onödan sammanfaller med perioder under vilka ett extra starkt skydd skall råda enligt direktivet (se, för ett liknande resonemang, domen i det ovannämnda målet kommissionen mot Italien, punkt 39). Villkoret är således*

<sup>87</sup> Dom av den 9 december 2004 i mål C-79/03, kommissionen mot Spanien, REG 2004, s. 11619.

<sup>88</sup> Dom av den 9 december 2004 i mål C-79/03, kommissionen mot Spanien, REG 2004, s. 11619, punkt 27.

<sup>89</sup> Dom av den 16 oktober 2003 i mål C-182/02, Ligue pour la protection des oiseaux m.fl. mot Premier ministre och Ministre de l'Aménagement du territoire et de l'Environnement, punkt 16.

<sup>90</sup> Dom av den 12 december 1996 i mål C-10/96, Ligue royale belge pour la protection des oiseaux ASBL och Société d'études ornithologiques AVES ASBL mot Région wallonne, REG 1996, s. 6775.

<sup>91</sup> Dom av den 16 oktober 2003 i mål C-182/02, Ligue pour la protection des oiseaux m.fl. mot Premier ministre och Ministre de l'Aménagement du territoire et de l'Environnement.

*inte uppfyllt när det jakttillstånd som beviljats med stöd av undantaget endast har till syfte att förlänga jaktperioden för vissa fågelarter på områden där dessa befann sig under de jaktperioder som fastställts i enlighet med artikel 7 i direktivet.”*

- 3.4.15 Hänvisningen till ”i onödan” och undantagets ”syfte” understryker – precis som domen i mål C-10/96<sup>92</sup> – vikten av att påvisa att det finns tvingande skäl som motiverar ett undantag. Detta synsätt har bekräftats genom domstolens senare avgöranden om jakt efter ringduva i den spanska provinsen Guipúzcoa<sup>93</sup> och vårjakt i Finland<sup>94</sup>.
- 3.4.16 Den andra citerade meningen utesluter dessutom uttryckligen möjligheten till undantag när de bara syftar till att förlänga jaktperioden för vilda fåglar som får jagas under en normal öppen jaktsäsong. Domstolen har sagt sig vara beredd att genomföra en lämplighetskontroll (*contrôle d’opportunité*)<sup>95</sup> när undantag ska beviljas.
- 3.4.17 I mål C-344/03 dömde domstolen att höstjakt eller vårjakt efter andra arter som ersättning (*by way of replacement*) för jakt på en viss art inte kan anses som en annan lämplig lösning i den mening som avses i artikel 9.1 c i direktivet. Domstolen sade: *”En sådan lösning kan i själva verket, åtminstone delvis, beröva bestämmelsen dess innehåll, eftersom det i bestämmelsen förbjuds att vissa fågelarter jagas i vissa områden, även om jakt i litet antal antagligen inte utgör ett hot mot att populationerna av dessa fågelarter bibehålls på en tillfredsställande nivå och följaktligen utgör en förnuftig användning av dessa arter (se, för ett motsvarande synsätt, domen i det ovannämnda målet Ligue pour la protection des oiseaux m.fl., punkt 17). Ovannämnda lösning ger dessutom, utan att härmed alla fågelarter anses jämförbara i jaktavseende, hur som helst upphov till rättsosäkerhet, eftersom det inte framgår av vilket skäl det kan anses att jakt på en art skulle kunna ersättas med jakt på en annan art.”*<sup>96</sup>

#### **MÖJLIGA OBJEKTIVT VERIFIERBARA FAKTORER SAMT VETENSKAPLIGA OCH TEKNISKA ÖVERVÄGANDEN**

- 3.4.18 Enligt domstolens beslut i mål C-182/02<sup>97</sup> måste man undersöka huruvida det finns behov – eller, såsom generaladvokaten uttryckte sig i mål C-10/96, objektivt verifierbara faktorer och vetenskapliga och tekniska

---

<sup>92</sup> Dom av den 12 december 1996 i mål C-10/96, Ligue royale belge pour la protection des oiseaux ASBL och Société d'études ornithologiques AVES ASBL mot Région wallonne, REG 1996, s. 6775.

<sup>93</sup> Dom av den 9 juni 2005 i mål C-135/04, kommissionen mot Spanien, REG 2005, s. 5261, punkt 19.

<sup>94</sup> Dom av den 15 december 2005 i mål C-344/03, kommissionen mot Finland, REG 2005, s. 11033, punkt 33.

<sup>95</sup> En undersökning av huruvida ett undantag är motiverat under vissa specifika omständigheter.

<sup>96</sup> Dom av den 15 december 2005 i mål C-344/03, kommissionen mot Finland, REG 2005, s. 11033, punkt 44.

<sup>97</sup> Dom av den 16 oktober 2003 i mål C-182/02, Ligue pour la protection des oiseaux m.fl. mot Premier ministre och Ministre de l'Aménagement du territoire et de l'Environnement.

överväganden<sup>98</sup> – som motiverar undantag för jakt på grund av att det inte finns någon annan lämplig lösning i en viss situation.

- **Jakt som bedrivs i annat syfte än i rekreationssyfte**

3.4.19 Det är allmänt vedertaget att vissa jaktbara fågelarter kan hota de intressen som anges i artikel 9.1 a utanför den jaktsäsong som tillåts enligt artikel 7. Det är också allmänt vedertaget att det – för att tillvarata dessa intressen – ibland inte finns någon annan lösning än att döda fåglar. I detta sammanhang tycks det vara rimligt att jakt är ett legitimt sätt att tillvarata de intressen som anges i artikel 9.1 a. Jakten bedrivs i detta fall naturligtvis i ett annat syfte än i rekreationssyfte (t.ex. för att förhindra skador).

3.4.20 De arter för vilka artikel 9.1 a åberopas kallas ibland skadedjur. Motiven för att kontrollera dem är bland annat ”att förhindra allvarlig skada på gröda, boskap, skog, fiske och vatten” liksom ”att skydda flora och fauna”. Det första motivet avser i synnerhet en rad olika arter, inklusive medlemmar i *Corvidae*, *Columbidae*, *Sturnidae*, *Laridae* och *Anseridae*<sup>99</sup>. Flera av de berörda arterna har en stor utbredning, är relativt talrika och anses ha en gynnsam bevarandestatus (se figur 5).

- **Jakt i rekreationssyfte**

3.4.21 När det gäller jakt i rekreationssyfte är det rimligt att anse att slutsatserna från överlappningsanalysen (se avsnitt 2) är relevanta som objektiva verifierbara faktorer samt vetenskapliga och tekniska överväganden.

3.4.22 Det noterades i överlappningsanalysen att jakt i vissa medlemsstater tillåts i betydande omfattning under perioder när det inte är tillåtet enligt artikel 7.4, och att det därför krävs åtgärder för att se till att jaktsäsongerna stämmer överens med kraven i direktivet.

3.4.23 Den första och huvudsakliga reaktionen bör förstås vara att se till att artikel 7.4 följs. Detta skulle ligga i linje med den andra meningen i punkt 16 i domen i mål C-182/02<sup>100</sup>.

---

<sup>98</sup> Förslag till avgörande av generaladvokat Fennelly föredraget den 7 november 1996 i mål C-10/96, Ligue royale belge pour la protection des oiseaux ASBL och Société d'études ornithologiques AVES ASBL mot Région wallonne, punkt 39.

<sup>99</sup> Denna kategori avser också arter som inte ingår i bilaga 2, till exempel storskarv *Phalacrocorax carbo*.

<sup>100</sup> Dom av den 16 oktober 2003 i mål C-182/02, Ligue pour la protection des oiseaux m.fl. mot Premier ministre och Ministre de l'Aménagement du territoire et de l'Environnement. För att bedöma om Frankrike hade begränsat undantaget till fall där det inte fanns någon annan lämplig lösning undersökte domstolen huruvida den jaktperiod som hade inletts med stöd av undantaget i onödan sammanföll med perioder under vilka ett extra starkt skydd skulle råda enligt fågeldirektivet. Domstolen gjorde följande bedömning: ”Villkoret är således inte uppfyllt när det jakttillstånd som beviljats med stöd av undantaget endast har till syfte att förlänga jaktperioden för vissa fågelarter på områden där dessa befann sig under de jaktperioder som fastställts i enlighet med artikel 7 i direktivet.”

- 3.4.24 Därefter aktualiseras frågan om huruvida det finns faktorer som motiverar att man granskar undantagens omfattning mot bakgrund av överlappningarna. I vissa fall verkar det som om överlappningarna kan vara korrelerade med ett antal biologiska faktorer och bevarandefaktorer, och det kan finnas anledning att undersöka dessa som möjliga objektivt verifierbara faktorer. Eftersom dessa faktorer måste undersökas för varje enskild art uppstår flera omfattande typer av överlappningar som måste undersökas. För enskilda arter eller populationer kan flera av de olika typerna av överlappningar förekomma samtidigt.
- 3.4.25 Det bör understrykas att när man undersöker om dessa faktorer motiverar ett undantag enligt artikel 9.1, så måste man alltid göra en ingående undersökning av arternas populationer och särskilt beakta rådande omständigheter. Dessutom måste det än en gång understrykas att undantag syftar till att lösa speciella situationer och att de faktorer som nämns inte ska anses motivera en allmän, systematisk förlängning av jaktsäsongerna för enkelhetens skull. Innan man beviljar undantag måste en bedömning göras i varje enskilt fall, på grundval av entydiga vetenskapliga rön. Denna metod ligger i linje med EG-domstolens rättspraxis<sup>101</sup>.

Som stöd för reflektioner i frågan beskrivs ett antal möjliga situationer nedan. Det bör understrykas att beskrivningen av situationerna nedan inte innebär att kommissionen anser att de skulle utgöra motiv för att bevilja undantag.

- *Arter på vilka jakt kan vara opraktisk eller olämplig under en betydande del av den normala jaktsäsongen*

3.4.26 För vissa arter i kalla klimat är det till exempel inte alltid praktiskt eller lämpligt att tillåta jakt under kalla perioder när de utsätts för en utdragen fysiologisk stress. Som exempel kan nämnas arter av skogshöns Tetraonidae i bergiga områden. I bevarandehänseende kan det vara mindre skadligt för dessa arter att tillåta viss begränsad jakt under perioder när jakt normalt inte är tillåten än under den normala jaktsäsongen<sup>102</sup>. Om man överväger att tillåta en sådan jakt måste man dock ta fullständig hänsyn till arternas behov av att under den korta sommaren hinna med en framgångsrik häckning, ruggning och förberedelser inför vintern. Jakten måste också grunda sig på entydiga vetenskapliga rön. I sin dom i mål C-182/02 klargjorde domstolen också att en förlängning enbart i syfte att förlänga jaktsäsongen skulle vara olaglig.

- *Arter som kan vara otillgängliga i delar av jaktområdet under större delen av den normala jaktsäsongen*

3.4.27 Att en art inte förekommer i vissa regioner under den normala jaktsäsongen på grund av dess flyttmönster kan också vara en faktor som bör övervägas. I sin

---

<sup>101</sup> Se särskilt domstolens dom av den 7 mars 1996 i mål C-118/94, Associazione Italiana per il WWF m.fl. mot Regione Veneto, REG 1996, s. 1223, punkt 21, och domstolens dom av den 16 oktober 2003 i mål C-182/02, Ligue pour la protection des oiseaux m.fl. mot Premier ministre och Ministre de l'Aménagement du territoire et de l'Environnement, punkterna 13–19.

<sup>102</sup> I vissa medlemsstater är det lagstadgat att jakten ställs in under utdragna köldperioder.

dom i mål C-182/02<sup>103</sup> uteslöt domstolen inte möjligheten till jakt enligt ett undantag utanför de normala jaktperioder som fastställs enligt artikel 7. En sådan jakt skulle kunna vara tillåten i områden som fåglarna inte använder under den normala jaktsäsongen.

- 3.4.28 Identifieringen av områden på vilka sådana undantag skulle kunna tillämpas ska göras på en nivå som är kopplad till den berörda artens flyttmönster och utbredning. Vid identifieringen ska man också överväga möjligheterna till jakt på en viss art inom en given region. Det skulle inte vara lämpligt att bevilja undantag av den anledningen att arten saknas i "lokala" områden inom en region där arten förekommer under den normala jaktsäsongen. Detta synsätt har också bekräftats av domstolen i mål C-135/04 om jakt efter ringduva i den spanska provinsen Guipúzcoa<sup>104</sup>.
- 3.4.29 Ett sådant undantag måste bedömas i varje enskilt fall. För flyttfåglar som inte tillbringar vintern i en medlemsstat kan det finnas goda möjligheter att ha en jaktsäsong i sådana områden när arten har inlett sin höstflyttning. Detta är en viktig faktor när man överväger att tillåta jaktsäsonger utanför de perioder när jakt normalt är tillåten. Frågan om huruvida det är tillåtet att jaga fåglar under deras återvändande till häckningsplatserna och de villkor som ska gälla då behandlas för närvarande i ett mål där EG-domstolen ännu inte har avkunnat sin dom<sup>105</sup>.
- 3.4.30 I mål C-344/03 dömde domstolen i frågan om huruvida det är tillåtet att jaga fåglar under återflyttningen till häckningsplatserna och de villkor som ska gälla<sup>106</sup>. Målet gällde följande arter: ejder (*Somateria mollissima*), knipa (*Bucephala clangula*), småskrake (*Mergus serrator*), storskrake (*Mergus merganser*), svärta (*Melanitta fusca*) och vigg (*Aythya fuligula*). Domstolen bedömde situationen art för art för att undersöka om undantaget endast har till syfte att förlänga jaktperioden för vissa fågelarter i områden där dessa befann sig under de jaktperioder som fastställts i enlighet med artikel 7 i direktivet. Med stöd av tillgängligt vetenskapligt underlag kom domstolen fram till att dessa arter även kan jagas på hösten och dömde att undantaget inte uppfyllde villkoret att det inte finns någon annan lämplig lösning.

- *Arter som har en utdragen (återflyttnings- och) häckningsperiod*

- 3.4.31 I denna kategori ingår ett relativt litet antal arter med utdragna yngelperioder under vilka de föder upp flera kullar. Dessa kan också sammanfalla med återvändandet till häckningsplatsen, även om yngelperiodens längd är den viktigaste faktorn. Exempel är *Anas platyrhynchos*, *Aythya fuligula*, *Columba palumbus* och *Streptopelia decaocto*. Denna kategori gäller särskilt de två sistnämnda arterna. Trots att ringduva *Columba palumbus* och turkduva

---

<sup>103</sup> Dom av den 16 oktober 2003 i mål C-182/02, Ligue pour la protection des oiseaux m.fl. mot Premier ministre och Ministre de l'Aménagement du territoire et de l'Environnement, punkt 16.

<sup>104</sup> Dom av den 9 juni 2005 i mål C-135/04, kommissionen mot Spanien, REG 2005, s. 5261, punkterna 20–22.

<sup>105</sup> Mål C-344/03, kommissionen mot Finland.

<sup>106</sup> Dom av den 15 december 2005 i mål C-344/03, kommissionen mot Finland, REG 2005, s. 11033, punkterna 29–46.

*Streptopelia decaocto* har häckningssäsonger som varar i sex till åtta månader har häckningen en topp under två månader<sup>107</sup>. Flera av dessa arter är mycket talrika och har en gynnsam bevarandestatus (se figur 5).

3.4.32 För flertalet av dessa arter utgör de mycket sena kullarna den andra eller rent av tredje kullen, eller rent av ersättningskullar. I allmänhet är överlevnaden för ungar som kläcks sent troligen mycket låg på grund av klimatförhållandena under hösten och bristen på tid för dem att växa till sig och samla på sig tillräckligt med energidepåer före vintern. Under dessa förhållanden kan de endast i mycket begränsad utsträckning bidra till populationens allmänna förnyelse. Sena kullar kan dock även bero på en riklig tillgång till föda vid denna tidpunkt och kan därför bidra till populationens förnyelse på ett betydande sätt. Exempelvis ökade andelen lyckade häckningar för turkduva i östra Tyskland under hela säsongen – från 32 procent i mars till 70 procent i augusti–oktober. Det tycks därför vara nödvändigt att fastställa betydelsen av tidig och sen häckning för populationens allmänna framgång.

3.4.33 I vissa fall kan utdragna yngelperioder också hänga samman med mänsklig påverkan (t.ex. tillgången till spannmål som sen föda för ringduva *Columba palumbus* i Storbritannien och Nederländerna<sup>108</sup>). Gräsandens *Anas platyrhynchos* utdragna yngelperiod i vissa områden kan vara kopplad till att de har tamfågelanlag för långa yngelperioder<sup>109</sup>. Detta illustrerar det faktum att artificiella faktorer som beror på människan inverkar på det biologiska mönstret och stör det genom att förlänga häckningsperioden.

3.4.34 Läget för *Anas platyrhynchos*<sup>110</sup> och *Columba palumbus*, som är de mest problematiska arterna i många medlemsstater, redovisas i figurerna 6 och 7. Detta visar att en begränsning av jaktsäsongen till normala perioder enligt artikel 7.4 skulle resultera i att jakt utesluts i upp till 25 av de 35 tiodagarsperioderna i dessa arters årscykel. De biologiska faktorerna skulle leda till en jaktsäsong som är fem tiodagarsperioder kortare än för många andra arter som jagas. Det tycks inte finnas några bevarandebehov som kräver en sådan begränsning med tanke på dessa arters fruktsamhet och bevarandestatus. Dessa arter är viktiga viltbråd i många delar av EU och av central betydelse för all jakt i rekreationssyfte som bedrivs där. Dessutom kan förekomsten av tama gräsänder i olika delar av gräsandens

---

<sup>107</sup> Enligt en undersökning av R.K. Murton (*Bird Study*, 5, 157–183, 1958) når häckningen en topp från slutet av juli till slutet av september. En nederländsk undersökning påvisar en tydlig topp när det gäller antalet bon med ägg vid månadsskiftet augusti/september (Bijlsma 1980). *Birds of the Western Palearctic* (1985, s. 325): ”Det förekommer en avsevärd variation även inom länder. I Storbritannien häckar fåglar som lever i städer betydligt tidigare (med början i andra halvan av februari) än fåglar som lever på landsbygden (med början i andra halvan av mars till andra halvan av april), där den viktigaste ruvningsperioden för fåglar i städer är i den andra halvan av april och den första halvan av maj och den viktigaste ruvningsperioden för fåglar på landsbygden är i den första halvan av juli till den första halvan av september. Dessa skillnader beror på tillgången till föda.” (Murton 1958, Cramp, S 1972. Ibis 114, s. 163–171). För turkduva, BWP (1985, s. 350), uppges bara ”förlängd häckningssäsong i hela utbredningsområdet”.

<sup>108</sup> Murton (1958) och Bijlsma (1980).

<sup>109</sup> Cramp, S och Simmons K.E.L, *Birds of the Western Palearctic*, 1977, 516.

<sup>110</sup> Gräsandens utdragna yngelperiod i vissa områden kan vara kopplad till förekomsten av tamfågelanlag för långa yngelperioder (Cramp, S och Simmons K.E.L, 1977, *Birds of the Western Palearctic*, s. 516, Oxford University Press).

övervintringsområde bidra till detta annorlunda beteende vad gäller både återflyttnings- och häckningsperioder, även om denna faktor måste studeras närmare. Det föreslås därför att denna mycket artificiella situation när den föreligger delvis kan omfattas av artikel 7 i direktivet (se punkterna 2.7.11–2.7.12).

- *Arter med häckningsperioder med en utdragen föräldraomsorg*

3.4.35 För flera grupper av fåglar (t.ex. Tetraonidae, Phasianidae, Laridae och Anseridae) kan den period under vilken ungar – från det att de kläcks till det att de är fullt flygfärdiga – är beroende av föräldrarna vara mycket utdragen. För ungfåglar av Anseridae kan den period under vilken de tas om hand av sina föräldrar fortsätta ända till vårflyttningen (för dessa arter anses ungfågelnas flygfärdighet utgöra slutet av deras beroende enligt artikel 7.4). För Tetraonidae har man intagit ett extremt försiktigt förhållningssätt när man fastställer den period under vilken ungfågeln är beroende av föräldrarna, och den kan vara i åtminstone sex till nio tiodagarsperioder efter kläckning. Om detta fenomen med en utdragen period av beroende kombineras med sena (ersättnings-)kullar kan det leda till att häckningsperioden sträcker sig in i slutet av september för flera arter. Så långt fram på säsongen är överlevnaden hos ungar i dessa sena kullar av Tetraonidae osäker och beror på de väderförhållanden som råder i bergsområdena under hösten.

3.4.36 När man undersöker huruvida det finns objektivt verifierbara faktorer kan det också vara lämpligt att man i de vetenskapliga och tekniska övervägandena beaktar de positiva konsekvenser för bevarandet av fågelarter som en viltvård som är kopplad till en genomtänkt tillämpning av undantaget kan få. Exempelvis kan jägare vårda jaktområden på frivillig basis, ett stort antal fågelholkar kan tillhandahållas och kompletterande föda kan läggas ut vid lämpliga tidpunkter. Skötsel av ljunghedar på höglandet och en laglig rovdjurskontroll genom viltvård gynnar inte bara dalripan *Lagopus lagopus* utan har också mer övergripande positiva miljöeffekter<sup>111</sup>.

### **3.5 Det andra villkoret för undantag: att påvisa någon av de anledningar som anges i artikel 9.1 a–c**

3.5.1 Såsom noterades i punkt 3.3.2 ska undantaget vara grundat på minst en av de anledningar som framgår av den uttömmande uppräknings i artikel 9.1 a–c.

#### **UNDANTAG ENLIGT ARTIKEL 9.1 A**

3.5.2 I artikel 9.1 a anges ett antal anledningar som kan motivera tillämpningen av undantag. Följande anledningar anges:

- Hänsyn till människors hälsa och säkerhet.
- Hänsyn till flygsäkerheten.
- För att förhindra allvarlig skada på gröda, boskap, skog, fiske och vatten.
- För att skydda flora och fauna.

<sup>111</sup> Rapport från UK raptor working group (brittiska arbetsgruppen för rovdjursfrågor), 2000. Peterborough, Department of the Environment, Transport and the Regions/Joint Nature Conservation Committee, ISBN 1 85397 078 6.

- 3.5.3 Dessa bestämmelser är inte begränsade till jaktbara fågelarter (som anges i bilaga 2 till direktivet), utan gäller alla fågelarter för vilka det finns motiv att tillämpa undantag. Många av de arter som anses medföra problem enligt artikel 9.1 a (så kallade skadefåglar) anges i bilaga 2 till direktivet och får därför kontrolleras under den normala jaktsäsongen i enlighet med bestämmelserna i artikel 7 i direktivet<sup>112</sup>.
- 3.5.4 Artikel 9.1 a skulle därför i huvudsak gälla för jaktbara arter i lägen där kontrollåtgärder ska vidtas under återflyttnings- och häckningsperioderna. Möjligheterna att tillämpa sådana åtgärder studeras nedan.

”Hänsyn till människors hälsa och säkerhet och hänsyn till flygsäkerheten”

- 3.5.5 De första och andra anledningarna som anges i artikel 9.1 a är ”hänsyn till människors hälsa och säkerhet” respektive ”hänsyn till flygsäkerheten”. Människors hälsa och säkerhet kan påverkas lokalt om förekomsten av fåglar eller deras födointag orsakar en påvisbar risk för människors hälsa eller ökar risken för olyckor. I många fall utgör förändrade livsmiljöer eller gallring av fåglar lämpliga lösningar. Exempelvis har man vid många flygplatser vidtagit förvaltningsåtgärder för att hindra att fåglar kolliderar med flygplan.
- 3.5.6 Sådana lösningar omfattar i synnerhet förändrade livsmiljöer (göra dem mindre lockande för fåglar, särskilt för fågelflockar) och olika skrämsemetoder, ibland även att skjuta fåglar. I de flesta fall finns andra lämpliga lösningar som är effektivare och ger varaktigare resultat än jakt, med undantag för falkenering. Därför måste sådana lösningar enligt artikel 9 tillämpas i stället för jakt.

”För att förhindra allvarlig skada på gröda, boskap, skog, fiske och vatten”

- 3.5.7 Den tredje anledningen till undantag enligt artikel 9.1 a avser förhindrande av allvarlig skada på gröda, boskap, skog, fiske och vatten. Detta undantag, som syftar till att reglera skadefåglar, har ett antal olika dimensioner. För det första finns ett tydligt ekonomiskt intresse i det. För det andra syftar det till att förhindra skada. Det är därför inte en åtgärd mot skador som redan konstaterats, utan snarare mot en stor sannolikhet att skador kommer att uppstå om inget görs. För det tredje måste det finnas grunder för att konstatera att skadorna kommer att bli allvarliga om inget görs.
- 3.5.8 Skador som orsakas av fåglar beror vanligtvis på deras födointag (gröda, boskap och fiske), förödelse (gröda och skog) och föroreningar (vatten).
- 3.5.9 Sådana skador orsakas av en rad olika arter, inklusive *Corvidae*, *Columbidae*, *Laridae*, *Anseridae* och stare *Sturnus vulgaris*. Bland de arter som anges i

---

<sup>112</sup> Genom direktiv 94/24/EG ändrades bilaga 2 till direktiv 79/409/EEG så att den omfattar fem arter av kråkfåglar *Corvidae* som kan orsaka skador på gröda, boskap och fauna, och för vilka kontrollåtgärder tidigare bara kunde vidtas genom undantag enligt artikel 9. Genom att föra in dem i bilaga 2 underlättade man en balanserad reglering av deras populationer.

bilaga 2 förekommer det också långa överlappningar (över 40 dagar) mellan jaktsäsongerna och deras häcknings- och återflyttningsperioder.

- 3.5.10 Skador som avser andra intressen än dem som redan nämnts, till exempel på andra former av egendom eller andra skadesituationer, omfattas inte av direktivet.
- 3.5.11 Skadorna måste vara allvarliga. I detta avseende har EG-domstolen konstaterat att ”syftet med bestämmelsen i direktivet inte är att förhindra mindre skador”<sup>113</sup>. Här bör två aspekter noteras: sannolikheten att skador ska uppstå och skadornas omfattning. Risken att skada ska uppstå räcker inte. Om skadan ännu inte är uppenbar bör tidigare erfarenheter påvisa en stor sannolikhet att skada kommer att uppstå. Dessutom bör dessa erfarenheter avse allvarliga skador på ett ekonomiskt intresse, vilket innebär att det inte räcker med olägenheter eller normal affärsrisk.
- 3.5.12 Som vid alla undantag måste man överväga de olika lösningar som är möjliga. Jakt är inte alltid den mest effektiva lösningen. För alla kontrollmetoder finns det en risk att de fåglar som undanröjts ersätts av fåglar från annat håll, och fåglar som skjutits kommer tids nog att ersättas av andra fåglar.
- 3.5.13 I mål C-79/03 som gällde jakt med limstickor i syfte att förhindra allvarliga skador på grödor i den spanska regionen Valencia, prövade domstolen förekomsten av alternativ och betydelsen av denna typ av jakt för att förhindra skador<sup>114</sup>. Enligt kommissionen fanns det andra lämpliga lösningar för att förhindra de påstådda allvarliga skador som orsakas av trastar på vin- och olivodlingar (t.ex. har jakt med gevär eller användning av skrämselfkanoner tillämpats med gott resultat i andra regioner i Spanien). De spanska myndigheterna hävdade att jakt med limstickor var en lämplig lösning för att förhindra skador, eftersom användning av skrämselfkanoner är alltför dyrt i förhållande till kostnaderna för den orsakade skadan och även kan orsaka bränder samt att användning av gevär skulle innebära en ökning av antalet jakttillstånd och en förlängning av jaktsäsongen.
- 3.5.14 Domstolen observerade att i andra regioner i Spanien med samma problem (där man i stor skala odlar oliver och vin och där det även finns stora populationer trastar) är jakt med limstickor inte tillåten, däremot får trastar jagas med gevär, vilket är ett sätt att selektivt döda fåglarna. Domstolen noterade också att 80 procent av limstickorna fanns i en provins, varav 69,5 procent i områden där det inte finns oliv- och vinodlingar, och det motiv som anförts angående förebyggandet av allvarliga skador på nämnda odlingar överensstämde inte med denna uppgift. Följaktligen ansåg domstolen att jakt med limstickor inte är berättigad med stöd av artikel 9.1 a i direktivet<sup>115</sup>.

---

<sup>113</sup> ”Skadan måste ha viss omfattning för att motivera detta undantag från det allmänna skyddssystemet, vilket stämmer överens med den skyddsnivå som eftersträvas genom direktivet.” (Dom av den 8 juli 1987 i mål 247/85, kommissionen mot Belgien, REG 1987, s. 3029, punkt 56).

<sup>114</sup> Dom av den 9 december 2004 i mål C-79/03, kommissionen mot Spanien, REG 2004, s. 11619.

<sup>115</sup> Dom av den 9 december 2004 i mål C-79/03, kommissionen mot Spanien, REG 2004, s. 11619, punkterna 25 och 28.

3.5.15 Det finns dock fall där jakt på fåglar för att kontrollera skador är motiverad. För att maximera effekterna hos de skadeförebyggande åtgärderna är kontrollåtgärder gentemot den art som orsakar skada sannolikt effektivast när populationen befinner sig på sitt säsongsmässiga minimum och när tillgången till ”ersättningsfåglar” är som minst, vilket normalt är fallet under yngelperioden eller perioden före denna. När man utformar strategier för att bekämpa skadefåglar är det logiskt att först vidta lokala åtgärder på den plats där och vid den tidpunkt när skadan uppstår. Arter med stor spridning som kan orsaka skador på stora områden, vilket till exempel gäller ringduva *Columba palumbus*, kan dock motivera undantag som är mer allmänna i fråga om geografisk räckvidd.

#### ”För att skydda flora och fauna”

3.5.16 Den fjärde anledningen till undantag enligt artikel 9.1 a avser skydd av flora och fauna. Vilka typer av djur och växter bestämmelsen avser specificeras inte, men den borde avse andra typer än de växter och djur av ekonomiskt intresse som omfattas av andra bestämmelser i artikel 9.1 a. Motiven för att tillämpa detta undantag är sannolikt störst när syftet är att bevara populationer av arter som är sällsynta eller hotade. De är dock inte begränsade till sådana arter. Dessutom verkar det i detta fall inte som om man måste bevisa att allvarlig skada sannolikt kommer att uppstå innan man tillämpar undantaget.

3.5.17 Fåglar kan påverka flora och fauna genom predation, bete, förödelse, nedtrampning, ansamling av spillning med mera. De relativt få arter som beskylls för detta är till exempel gråtrut *Larus argentatus*, kråka *Corvus corone* och skata *Pica pica*<sup>116</sup>. Långsiktiga effekter på andra bestånd av flora och fauna är bara sannolika när det handlar om lokala förekomster. Varje fall bör undersökas noga, och beslut bör fattas först efter att naturvårdsmyndigheterna har yttrat sig. Besluten bör grunda sig på bästa tillgängliga vetenskapliga rön. Följande frågor bör besvaras:

- ◆ Handlar det om hotade, sällsynta eller andra populationer av naturligt förekommande arter med en ogynnsam bevarandestatus?
- ◆ Har de berörda växterna och djuren en sämre bevarandestatus än de arter för vilka undantaget söks?
- ◆ Berör undantaget några andra viktiga frågor kring den biologiska mångfalden?
- ◆ Finns det pålitliga vetenskapliga rön om de långsiktiga effekterna på den (de) berörda populationen (populationerna)?
- ◆ Finns det inga andra lämpliga lösningar, det vill säga är populationskontrollen nödvändig för att verkligen minska eller förhindra den ekologiska skadan?

3.5.18 När det gäller frågan om ”andra lämpliga lösningar” bör man överväga i vilken omfattning predationen direkt avser förlorade, försämrade eller förändrade livsmiljöer (t.ex. ett minskat vegetationstäck) eller andra

---

<sup>116</sup> Vissa arter som inte anges i bilaga 2 till direktivet berörs också (t.ex. storskarv *Phalacrocorax carbo*).

miljöfaktorer. När det finns ett sådant direkt samband kan det vara lämpligt att överväga rovdjurskontroll i kombination med återställande av livsmiljöer eller en bättre kontroll av människors aktiviteter. Exempelvis kan måsars (*Larus*) predation av kolonier av tärnor (*Sterna*) bero på en allmän ökning av måspopulationerna som i sin tur beror på en ökad tillgång till föda till följd av dåligt skötta soptippar.

3.5.19 När skyddsmotiven stöds av tvingande skäl kan kontroll (vilket omfattar jakt) övervägas. Det tycks därför bara vara i speciella situationer, som fastställs av naturvårdsmyndigheterna, som kontroll av fåglar kan utgöra en lämplig förvaltningsåtgärd på relevant geografisk nivå i syfte att verkligen minska de negativa effekter som vissa fågelarter har på sårbara växter och djur.

#### **UNDANTAG ENLIGT ARTIKEL 9.1 B**

3.5.20 Genom artikel 9.1 b ges möjlighet till undantag för forsknings- och utbildningsändamål, för återinplantering och återinförelse och för den uppfödning som krävs för detta. Det är troligt att kopplingarna mellan dessa möjligheter och jakt är mycket begränsade, även om det kan vara relevant i fall där man tillämpar uppfödning av jaktbara fågelarter i syfte att återinplantera eller återinföra dem. Det kan också förekomma fall där andra forskningsprojekt kring jakt kan motivera att man tillämpar denna typ av undantag.

#### **UNDANTAG ENLIGT ARTIKEL 9.1 C**

3.5.21 Enligt artikel 9.1 c kan man tillåta tillämpning av undantag för fångst, hållande i fångenskap eller annan förnuftig användning av vissa fåglar. Vid sidan av de allmänna villkoren finns det fyra särskilda villkor som måste iakttas för att man ska få tillämpa ett undantag enligt artikel 9.1 c. Undantaget måste utgöra en "förnuftig användning", det måste avse ett "litet antal", det är bara tillåtet om det genomförs under "kontrollerade förhållanden" och slutligen måste det ske på en "selektiv grund". Domstolens avgörande i mål C-60/05 klargör flera frågor som rör villkoren i artikel 9.1 c och den typ av nationell administrativ ram som krävs för en effektiv tillämpning av den bestämmelsen<sup>117</sup>.

- **"Vissa fåglar"**

3.5.22 Det anges att denna typ av undantag gäller "vissa fåglar", men vilka fåglar som avses specificeras inte i direktivet. I förhandlingarna inför antagandet av direktivet tog man upp behovet att möjliggöra ett undantag för att tillåta fångst av rovfåglar för falkenering<sup>118</sup>. Det kan dock konstateras att detta undantag

---

<sup>117</sup> Dom av den 8 juni 2006 i mål C-60/05, WWF Italia m.fl., REG 2006, s. 5083.

<sup>118</sup> I sitt yttrande om förslaget till rådets direktiv om bevarande av vilda fåglar av den 25 maj 1977 (EGT C 152/3, 29.6.1977) uppgav Ekonomiska och sociala kommittén följande: "2.8.1 Avsaknaden av en möjlighet att bevilja undantag i syfte att fånga rovfåglar för falkenering noterades. Det påpekades för kommissionen att detta var en legitim och gammal sport, som om den kontrolleras korrekt varken skadar rovfågelspopulationerna eller populationerna av de fåglar som jagas genom falkenering. Man

också kan gälla andra fågelarter för vilka en förnuftig användning är motiverad. I sin dom i mål C-182/02 konstaterade domstolen<sup>119</sup> att villkoret i fråga om ”vissa fåglar i litet antal” ”*inte är uppfyllt om den jakt som beviljats med stöd av undantagsbestämmelsen är sådan att en garanti saknas för att populationerna av de berörda arterna bibehålls på en tillfredsställande nivå*”. Det är därför svårt att tänka sig några omständigheter där ett undantag enligt artikel 9.1 c skulle vara motiverat för en art som har en ogynnsam bevarandestatus.

- **Förnuftig användning**

3.5.23 En grundläggande fråga som aktualiseras är huruvida jakt kan utgöra en ”förnuftig användning” vid tillämpning av artikel 9.1 c. Denna fråga har EG-domstolen nu besvarat i sin dom i mål C-182/02, *Ligue pour la protection des oiseaux m.fl.* På grundval av tidigare rättspraxis<sup>120</sup> konstaterade domstolen följande:

*”Av det ovan anförda följer att jakt på vilda fåglar i rekreationssyfte under de perioder som avses i artikel 7.4 i direktivet kan jämföras med sådan förnuftig användning som medges i artikel 9.1 c i direktivet. Samma sak gäller för fångst och överlåtelse av vilda fåglar, också när detta sker före datumen för jaktens inledande, i syfte att använda dem som lockfåglar eller för nöjesändamål på mässor och marknader.”*<sup>121</sup>

3.5.24 Det framgår tydligt av samma dom att jakt i rekreationssyfte inte automatiskt utgör en förnuftig användning. Efter att ha noterat behovet av ett undantag för att garantera att populationerna av de berörda arterna bibehålls på en tillfredsställande nivå, konstaterade domstolen följande:

*”När detta villkor inte är uppfyllt kan fågeljakt i rekreationssyfte i vilket fall som helst inte anses vara förnuftig och därmed tillåten, i den mening som avses i elfte skälet i direktivet.”*

3.5.25 Begreppet förnuftig användning definieras inte i direktivet, även om det framgår av artikel 9.1 c att det kan omfatta fångst och hållande i fångenskap av vissa fåglar. Här kan noteras att man i den engelska versionen av direktivet använder ordet ”use” både i artikel 7, ”wise use”, och i artikel 9.1 c ”judicious use”. I andra språkversioner använder man emellertid olika termer för dessa båda begrepp. I många av dessa versioner har det ord som används för ”use” i begreppet ”judicious use” en bibetydelse av ”exploatering”<sup>122</sup>. Kommissionen

---

*borde därför införa vissa bestämmelser som tillåter en fortsättning av denna verksamhet på kontrollerade grunder.”*

<sup>119</sup> Dom av den 16 oktober 2003 i mål C-182/02, *Ligue pour la protection des oiseaux m.fl. mot Premier ministre och Ministre de l'Aménagement du territoire et de l'Environnement*, punkt 17.

<sup>120</sup> Se framför allt domen av den 8 juli 1987 i mål 262/85, kommissionen mot Italien, REG 1987, s. 3073, punkt 38, men även domen av den 8 juli 1987 i mål 247/85, kommissionen mot Belgien, REG 1987, s. 3029, punkt 7, och domen av den 7 mars 1996 i mål C-118/94, *Associazione Italiana per il WWF m.fl. mot Regione Veneto*, REG 1996, s. 1223, punkt 21.

<sup>121</sup> Se punkt 11 i domen. Detta har nyligen bekräftats i domen av den 8 juni 2006 i mål C-60/05, *WWF Italia m.fl.*, REG 2006, s. 5083, punkt 32.

<sup>122</sup> På andra språk används ”utilisation raisonnée” respektive ”exploitation judicieuse” (FR), ”förnuftig udnyttelse” respektive ”förnuftig anvendelse” (DK), ”saggia utilizzazione” respektive ”impieghi

har tidigare uppgett att *”Detta begrepp inbegriper aktiviteter som ger ett viktigt bidrag till en ökad effektivitet hos det allmänna system för skydd av vilda fåglar som inrättas genom direktivet. Det kan också inbegripa annan användning förutsatt att denna inte äventyrar de allmänna målen för direktivet, och det kan inbegripa jakt där man använder rovfåglar i samband med falkenering”*<sup>123</sup>. Den eventuella bibetydelse av exploatering som finns i ordet ”användning” måste dock vägas mot den innebörd av ansvar, återhållsamhet och gott omdöme som ligger i ordet ”förnuftig”. Detta bekräftas av den slutsats som domstolen drog i sin dom i mål C-182/02, och som det hänvisas till i punkt 3.5.22 ovan.

3.5.26 Falkenering illustrerar omständigheter där man inte iakttar artiklarna 5 (förbud att döda eller fånga vilda fåglar) och 7 (arter som får jagas), men som enligt kommissionen ändå utgör en ”förnuftig användning”. Även om falkenering uttryckligen nämns i artikel 7.4 i direktivet är denna metod begränsad till jaktbara arter som anges i bilaga 2 del 1 och bilaga 2 del 2 till direktivet för berörda medlemsstater. I Storbritannien är sånglärka *Alauda arvensis* ett av de viktigaste bytesdjuren för stenfalk *Falco columbarius*. Falkenering med stenfalk tillämpas, men sånglärkan hör inte till de arter som anges i bilaga 2 del 2 för denna medlemsstat. Av denna anledning tillåter Storbritannien genom ett undantag jakt av ett litet antal sånglärkor med stenfalk. Kommissionen anser att detta kan motiveras som en ”förnuftig användning” enligt artikel 9.1 c eftersom stenfalkar har en naturlig benägenhet att jaga sånglärkor. Det bör noteras att detta inte är det enda fallet där jakt kan omfattas av ett undantag enligt artikel 9.1 c.

- **Litet antal**

3.5.27 För att uppfylla kraven i artikel 9.1 c får undantagen bara avse fåglar i ”litet antal”. Det vore därför bra att fastställa en kvantitet som kan användas som en gräns under vilken ett undantag automatiskt anses uppfylla kravet ”litet antal”.

3.5.28 I mål 252/85, kommissionen mot Frankrike<sup>124</sup>, ägnade sig EG-domstolen åt frågan om litet antal i följande stycke: *”I detta avseende framgår det tydligt av artikel 2 mot bakgrund av det elfte skälet i ingressen till direktivet att kriteriet litet antal inte är ett absolut kriterium, utan snarare avser bevarandet av den berörda artens totala populationsnivå och reproduktionsförmåga.”* Såsom noterats ovan konstaterade domstolen i sin dom i mål C-182/02<sup>125</sup> att villkoret i fråga om ”vissa fåglar i litet antal” *”inte är uppfyllt om den jakt som beviljats med stöd av undantagsbestämmelsen är sådan att en garanti saknas för att populationerna av de berörda arterna bibehålls på en tillfredsställande nivå”*.

---

misurati” (IT), ”utilización razonable” respektive ”explotación prudente” (ES), ”förnuftigt utnyttjande” respektive ”förnuftig användning” (SE) och ”ορθολογική χρησιμοποίηση” respektive ”ορθολογική εκμετάλλευση” (EL).

<sup>123</sup> Från andra rapporten om tillämpning av fågeldirektivet (s. 9–10).

<sup>124</sup> Dom av den 27 april 1988 i mål C-252/85, kommissionen mot Frankrike, REG 1988, s. 2243.

<sup>125</sup> Dom av den 16 oktober 2003 i mål C-182/02, Ligue pour la protection des oiseaux m.fl. mot Premier ministre och Ministre de l'Aménagement du territoire et de l'Environnement, punkt 17.

3.5.29 Kommissionen anser att begreppet ”litet antal” därför måste vara relativt. Ett antal kan endast vara litet eller stort om det anges i förhållande till ett annat antal. Antalets storlek får inte heller ha negativa effekter på bevarandet av populationsnivån, och när man fastställer det måste man ta full hänsyn till den berörda artens bevarandestatus. Domstolen har i senare avgöranden bekräftat kommissionens synsätt och gjort ytterligare rättsliga klargöranden i frågan om litet antal<sup>126</sup>.

#### Fastställa antalet

3.5.30 En fråga som aktualiseras är med vilket antal man ska jämföra ”litet antal”. Eftersom alla undantag avser jaktuttag av fåglar, det vill säga en årlig förlust för den berörda populationen, består den lämpligaste lösningen i att jämföra det antal fåglar som jagas eller fångas enligt undantaget med den totala årliga dödligheten, vilken definieras som summan av fåglar som dör av naturliga orsaker och, i förekommande fall, genom jakt enligt artikel 7.

3.5.31 Det föreslås därför att gränsen för ett ”litet antal” fastställs till en viss procent av den totala årliga dödligheten hos den population (eller de populationer) som berörs av undantaget.

3.5.32 För stannfåglar avses med ”berörd population” populationen i den geografiska region i vilken undantaget är tänkt att tillämpas. För flyttfåglar avses populationen i de regioner från vilka det största antalet flyttfåglar kommer innan de passerar genom den region i vilken undantaget är tänkt att tillämpas under den period som undantaget gäller. Under vintern innebär detta den minsta vinterpopulationen i den region där undantaget är tänkt att tillämpas. Om populationen delas av olika medlemsstater kan det hända att undantag för flyttfåglar av samma population tillämpas i olika medlemsstater. I detta fall måste man begränsa den berörda populationen till den del som förekommer i det territorium i vilket undantaget tillämpas vid tidpunkten för jakten, för att på så sätt minimera de kumulativa effekterna.

3.5.33 Det finns också en tidsdimension på fastställandet av referenspopulationen vid den tidpunkt när undantaget tillämpas. Exempelvis skiljer sig jakt på ringduva *Columba palumbus* under hösten när det finns ett överskott av ungfåglar, från jakt på simänder under vårflyttningen, där effekterna rent proportionellt kommer att bli större på den vuxna populationen av potentiella föräldrar. Det kan också förekomma fall där en art har en differentierad flyttning (t.ex. brushane *Philomachus pugnax*), och detta måste beaktas när man fastställer referenspopulationen.

3.5.34 Följande två sätt kan användas för att fastställa ett exakt antal för denna gräns:  
- Antalet måste vara mycket lägre – med åtminstone en storleksordning – än det antal fåglar som jagas enligt artikel 7. En siffra på 1 procent uppfyller detta villkor.

---

<sup>126</sup> Se följande domar: dom av den 9 december 2004 i mål C-79/03, kommissionen mot Spanien, REG 2004, s. 11619, punkterna 36 och 41; dom av den 15 december 2005 i mål C-344/03, kommissionen mot Finland, REG 2005, s. 11033, punkterna 53–54; dom av den 8 juni 2006 i mål C-60/05, WWF Italia m.fl., REG 2006, s. 5083, punkterna 25–27.

- Jakten måste ha försumbara effekter på den berörda artens populationsutveckling. En siffra på 1 procent uppfyller detta villkor eftersom populationsutvecklingens parametrar sällan är kända i mindre siffror än en procentenhet, vilket innebär att ett jaktuttag på mindre än en procent rent matematiskt kan förbises i modellundersökningar.

- 3.5.35 Det finns bara statistik om jaktuttaget för ett fåtal medlemsstater och arter, och dessa uppgifter är av varierande kvalitet. Även om jaktuttaget i allmänhet står i proportion till populationens storlek utgör jaktrycket inte nödvändigtvis en lämplig grund eftersom det skulle innebära att man fastställer en gräns för undantaget på grundval av jaktuttaget och inte i förhållande till populationens storlek. Det skulle innebära att ju större jaktuttaget är i en region, desto fler fåglar kan jagas enligt undantaget, vilket kanske inte är en särskilt bra metod från bevarandesynpunkt. Denna metod skulle också diskriminera regioner som kan ha begränsade jaktmöjligheter under den normala jaktsäsongen.
- 3.5.36 Den totala årliga dödligheten är ett lämpligt sätt att kvantifiera ett litet antal eftersom man samtidigt beaktar populationens storlek, status och utveckling. I detta sammanhang bör man med ett ”litet antal” avse uttag på cirka 1 procent av den årliga dödligheten för arter som får jagas, underförstått att överensstämmelse med artikel 9 i direktivet i vilket fall som helst förutsätter att övriga bestämmelser i denna artikel iakttas.

Domstolen intar samma synsätt i fråga om tillämpningen av artikel 9, vilket sammanfattas i punkterna 25–27 i domen i mål C-60/05<sup>127</sup>:

- 25 *”Det skall även erinras om att medlemsstaternas myndigheter skall ta hänsyn till ett antal kriterier som avser geografiska, klimatmässiga, miljömässiga och biologiska förhållanden och särskilt situationen avseende arternas reproduktion och samlade årliga dödstal av naturliga orsaker när de medger undantag enligt artikel 9 i direktivet.*
- 26 *Domstolen har avseende dessa kriterier i dom av den 9 december 2004 i mål C-79/03, kommissionen mot Spanien, REG 2004, s. I-11619, punkt 19, och av den 15 december 2005 i mål C-344/03, kommissionen mot Finland, REG 2005, s. I-0000, punkt 53, uttalat att enligt dokumentet ’Kommissionens andra rapport om tillämpningen av direktiv 79/409/EEG om bevarande av vilda fåglar’ (KOM(1993) 572 slutlig) av den 24 november 1993 anges att ett litet antal är en fångst som understiger en procent av den årliga dödligheten för den berörda populationen (medelvärde) beträffande arter som inte får jagas och i storleksordningen en procent för arter som är föremål för jakt. Domstolen har understrukit, avseende dessa tal, att de grundar sig på ORNIS-kommitténs arbete. ORNIS-kommittén är kommittén för anpassning av direktivet till den tekniska och vetenskapliga utvecklingen och som inrättats enligt artikel 16 i direktivet. Den består av företrädare för medlemsstaterna.*
- 27 *Det framgår även av de ovannämnda domarna i målen kommissionen mot Spanien, punkt 41, och kommissionen mot Finland, punkt 54, att även om de*

<sup>127</sup> Dom av den 8 juni 2006 i mål C-60/05, WWF Italia m.fl., REG 2006, s. 5083.

*procentsatser som angetts inte är rättsligt bindande, utgör de ändå, på grund av det vetenskapliga värde som ORNIS-kommitténs yttranden åtnjuter och på grund av att det inte förebringats någon vetenskaplig bevisning som talar för motsatsen, ett referensmaterial vid bedömningen av huruvida det undantag som beviljats med stöd av artikel 9.1 c i direktivet är förenligt med direktivet (se, analogt, avseende relevansen av de vetenskapliga ornitologiska uppgifterna, domarna av den 19 maj 1998 i mål C-3/96, kommissionen mot Nederländerna, REG 1998, s. II-3031, punkterna 69–70, samt av den 7 december 2000 i mål C-374/98, kommissionen mot Frankrike, REG 2000, s. II-10799, punkt 25).”*

### Beräkning av årlig dödlighet

- 3.5.37 En av svårigheterna med att utgå från den årliga dödligheten när man fastställer ett litet antal är att dödligheten bara är känd för ett begränsat antal arter och vanligtvis bara för en del av deras populationer. Även om uppskattningarna av den årliga dödligheten varierar i fråga om tillgång och kvalitet, finns sådana uppskattningar för flertalet jaktbara arter (se figur 8, som utgör en sammanställning av de uppgifter om dödlighet som publicerats i två vetenskapliga referensverk av central betydelse, nämligen *Birds of the Western Palearctic* och *Kompendium der Vögel Mitteleuropas*).
- 3.5.38 Dessutom är det möjligt att göra liknande uppskattningar i fråga om arter för vilka det för närvarande saknas uppgifter med hjälp av den vetenskapliga litteratur som finns tillgänglig för biologiskt likartade arter (se det exempel som tagits fram för vattenrall *Rallus aquaticus* i figur 9).
- 3.5.39 Man måste justera och förbättra uppgifterna om den årliga dödligheten för olika arter och populationer, vilket omfattar att utveckla användningen av ringmärkningsuppgifter<sup>128</sup>. Tillgången till vetenskapliga uppgifter av god kvalitet om populationsstorlek och naturlig dödlighet är en förutsättning för tillförlitliga uppskattningar. Om sådana uppgifter saknas eller är ofullständiga måste man använda sig av minimiuppskattningar om populationsstorlek och dödlighet som grundar sig på bästa tillgängliga uppgifter. All tillämpning av undantag för en art måste dessutom underbyggas av ett effektivt övervaknings-system för de berörda populationerna för att se till att jaktuttaget inte påverkar deras bevarandestatus negativt.

### Litet antal och arters bevarandestatus

- 3.5.40 Undantag får inte beviljas för arter och populationer med en ogynnsam bevarandestatus, vars förekomst minskar inom Europeiska unionen (eller i en medlemsstat som planerar att tillämpa sådana undantag), vars utbredningsområde (häcknings- eller övervintringsområde) minskar eller som har en mycket låg populationsnivå, såvida man inte tydligt kan påvisa att tillämpningen av sådana undantag kommer att få positiva effekter på den berörda artens eller populationens bevarandestatus. Eventuella planer på

---

<sup>128</sup> Bilaga 5 till direktivet, som innehåller en förteckning över forskningsområden som särskilt bör uppmärksammas, omfattar ”registrering av de uppgifter om populationsnivåer för flyttfåglar som erhållits genom ringmärkning”.

undantag för sådana arter måste omfattas av en förvaltningsplan som syftar till att bevara och återställa dessa arter, så att deras bevarandestatus åter blir gynnsam. Kommissionen anser att denna slutsats stämmer överens med EG-domstolens dom i mål C-182/02 (punkt 17). I det målet bekräftade domstolen i punkt 17 i sin dom att ett undantag för jakt bara kan motiveras om det garanterar att populationerna av de berörda arterna bibehålls på en tillfredsställande nivå. Kravet på en garanti för att populationerna av de berörda arterna bibehålls på en tillfredsställande nivå nämns inte uttryckligen i artikel 9. Det verkar som om domstolen i detta avseende tog hänsyn till fågeldirektivets allmänna inriktning, som anges i artikel 2 och i det elfte skälet i ingressen. Dessutom finns det en uppenbar motsvarighet i artikel 16 i direktiv 92/43/EG, där det anges att undantaget endast är tillåtet om det ”inte försvårar upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus hos bestånden av de berörda arterna i deras naturliga utbredningsområde”. Behovet av att garantera att populationerna av de berörda arterna bibehålls på en tillfredsställande nivå blir därför en förutsättning för att undantag ska kunna beviljas. Det bör även noteras att artikel 9.4 i direktiv 79/409/EEG också innebär att tillämpningen av undantag inte får vara oförenlig med målen för direktivet.

- 3.5.41 Figur 10 innehåller en förteckning över jaktbara flyttfåglar som för närvarande anses ha en ogynnsam bevarandestatus på EU-nivå. Medlemsstaterna ska också beakta bevarandestatusen hos stannfåglar inom sitt territorium. Figur 11 ger en översikt för skogs- och fälthönsarter.
- 3.5.42 För talrika arter med en gynnsam bevarandestatus kan ett jaktuttag som överskrider gränsen på 1 procent (upp till 5 procent av den årliga dödligheten) övervägas efter att den behöriga myndighet som beviljar undantaget har gjort en ingående vetenskaplig analys. Denna analys ska göras för att bekräfta att undantaget inte är oförenligt med målen för direktivet.

#### Behovet att säkerställa en enhetlig tillämpning av undantag för litet antal

- 3.5.43 Efter en begäran om förhandsavgörande från *Tribunale amministrativo regionale per la Lombardia*<sup>129</sup>, förtydligade domstolen tolkningen av artikel 9.1 c i direktivet i fråga om villkoren för medlemsstaternas behörighet att medge undantag. Domstolen besvarade de fyra frågorna på följande sätt:
- 3.5.44 I fråga om kraven på införlivande och behovet att reglera alla de situationer som behandlas inom systemet för undantag, fastslog domstolen att artikel 9.1 c i direktiv 79/409/EEG ålägger ”medlemsstaterna, oberoende av den interna kompetensfördelningen i den nationella rättsordningen, att säkerställa, när de införlivar denna bestämmelse och när de tillämpar möjligheten till undantag avseende alla skyddade arter, att antalet beviljade jakttillstånd inte överstiger ett tak, som överensstämmer med det villkor om litet antal som anges i artikeln, eftersom detta tak har fastställts på grundval av strängt vetenskapliga uppgifter”.

<sup>129</sup> Dom av den 8 juni 2006 i mål C-60/05, WWF Italia m.fl., REG 2006, s. 5083.

- 3.5.45 I fråga om den precision som måste känneteckna de nationella genomförandebestämmelserna för de tekniska kriterier som ska ligga till grund för fastställande av en kvot som motsvarar ett ”litet antal” fåglar, ansåg domstolen att de *”nationella införlivandebestämmelserna avseende begreppet ’litet antal’, som nämns i artikel 9.1 c i direktivet, skall möjliggöra för de myndigheter som beviljar undantagsjakt på en viss fågelart att, med avsteg från skyddsbestämmelserna, stödja sig på omständigheter som är tillräckligt tydliga i förhållande till de kvantitativa taken”*.
- 3.5.46 Den tredje frågan gällde hur de behöriga nationella myndigheterna ska kunna se till att det högsta antalet fåglar av en viss art som får jagas inte överskrids i hela det nationella territoriet. Domstolen svarade att medlemsstaterna *”skall säkerställa, när de införlivar artikel 9.1 c i direktivet, att den totala jakt som beviljas, oberoende av antalet av och karaktären på de myndigheter som inom staten skall tillämpa denna bestämmelse, för varje skyddad art och för var och en av dessa myndigheter, inte överskrider det tak för jakt i ’litet antal’ som har fastställts för denna art för landet i dess helhet”*.
- 3.5.47 Domstolen fastslog också, i fråga om kontroll av undantag för jakt, att *medlemsstaternas ”skyldighet att säkerställa att fågeljakten överensstämmer med bestämmelsen i artikel 9.1 c i direktivet om ’litet antal’ förutsätter att föreskrivna administrativa förfaranden genomförs på ett sådant sätt att såväl de behöriga myndigheternas beslut att tillåta undantagsjakt som tillämpningen av besluten underkastas en effektiv och i rätt tid utförd kontroll”*.

- **Strängt kontrollerade förhållanden och selektiv grund**

- 3.5.48 Med tanke på att alla undantag ändå måste uppfylla alla exakt angivna formkrav i artikel 9.2 kan man tycka att den uttryckliga hänvisningen till *”under strängt kontrollerade förhållanden och på selektiv grund”* i artikel 9.1 c är överflödig. Sammanhanget antyder dock att lagstiftaren med denna uttryckliga hänvisning strävade efter en striktare begränsning än vad som annars kanske hade blivit fallet.
- 3.5.49 Principen om strängt kontrollerade förhållanden innebär att all tillämpning av denna typ av undantag måste omfatta tydliga tillstånd som avser vissa personer, platser, tider och mängder. Den innebär också att det krävs en strikt tillämpning av sådana undantag för att på så sätt se till att direktivet efterlevs.
- 3.5.50 Principen om selektivitet är också viktig. Den innebär att den aktuella verksamheten måste vara mycket specifik i fråga om effekter samt vara inriktad på en art (eller grupp av närbesläktade arter) eller rent av på ett kön eller en åldersgrupp av denna art (t.ex. enbart vuxna hanar), och att inga andra exemplar omfattas av undantaget.
- 3.5.51 Den innebär också att vissa tekniska aspekter på den metod som används kan påvisa selektivitet. Man måste också komma fram till ett ställningstagande i fråga om metoder som i sig inte är helt selektiva (t.ex. användning av vissa nät) såvida de inte kombineras med användarens skicklighet och erfarenhet,

eller genom en kombination av båda. Om jakt- eller fångstmetoden leder till att exemplar av arten dödas måste selektivitetmetoden vara strikt. När fåglar fångas levande och sedan kanske släpps oskadade måste man se till att skyddsåtgärder tillämpas som kan kontrolleras till fullo. För denna typ av undantag gäller även artikel 8 i direktivet, som handlar om behovet av att undvika storskalig eller icke-selektiv fångst eller dödande av fåglar, särskilt användning av de förbjudna metoder som anges i bilaga 4 till direktivet. I detta sammanhang är mål C-79/03 ett bra exempel<sup>130</sup>.

3.5.52 Frågan om selektivitet innebär också att man måste ta fullständig hänsyn till behovet att minimera risken för förväxling med eller störningar av arter som inte omfattas av undantaget<sup>131</sup>. Dessa hänsyn stämmer överens med kravet på att strikt tolka de grunder som åberopas som motiv för undantaget. Det kan hävdas att EG-domstolen redan har godkänt ett sådant förhållningssätt. Vid flera tillfällen<sup>132</sup> har domstolen fastslagit att undantag från den allmänna skyddsregleringen enligt artikel 9 enbart får medges i konkreta fall och för att uppfylla klart definierade behov och situationer. När det gäller undantag som syftar till att förhindra allvarlig skada, som utgör den tredje anledningen till undantag enligt artikel 9.1 a, har domstolen dessutom fastslagit följande: *”Skadan måste ha viss omfattning för att motivera detta undantag från det allmänna skyddssystemet, vilket stämmer överens med den skyddsnivå som eftersträvas genom direktivet.”*<sup>133</sup>.

3.5.53 Mål 252/85<sup>134</sup> är till hjälp när man undersöker räckvidden för kravet på strängt kontrollerade förhållanden och selektivitet. Domstolen förvissade sig här om att kraven hade uppfyllts av Frankrike, som hade understrukit att den aktuella användningen av fågellim och nät omfattades av individuella tillstånd<sup>135</sup> och att det gjordes strikta geografiska, tidsmässiga och personliga kontroller för att garantera att denna fångst var selektiv.

3.5.54 Mot denna bakgrund verkar det vara rimligt att föreslå att formuleringen *”under strängt kontrollerade förhållanden och på selektiv grund”* ska tolkas som att den föreskriver ett system med individuella tillstånd (eller tillstånd för en snäv kategori som innebär ett stort mått av ansvar) samt strikta geografiska, tidsmässiga och personliga kontroller.

---

<sup>130</sup> Se särskilt punkterna 25–26 i domen av den 9 december 2004 i mål C-79/03, kommissionen mot Spanien, REG 2004, s. 11619. Domstolen gör en jämförelse mellan jakt med limstickor och jakt med gevär.

<sup>131</sup> Se avsnitt 2.6 i vägledningen.

<sup>132</sup> Se domen av den 8 juli 1987 i mål 247/85, kommissionen mot Belgien, REG 1987, s. 3029, punkt 7, domen av den 8 juli 1987 i mål 262/85, kommissionen mot Italien, REG 1987, s. 3073, punkt 7, och domen av den 7 mars 1996 i mål C-118/94, Associazione Italiana per il WWF m.fl. mot Regione Veneto, REG 1996, s. 1223, punkt 21.

<sup>133</sup> Dom av den 8 juli 1987 i mål 247/85, kommissionen mot Belgien, REG 1987, s. 3029, punkt 56.

<sup>134</sup> Dom av den 27 april 1988 i mål C-252/85, kommissionen mot Frankrike, REG 1988, s. 2243.

<sup>135</sup> Dom av den 27 april 1988 i mål C-252/85, kommissionen mot Frankrike, REG 1988, s. 2243, punkt 26.

### **3.6 Det tredje villkoret för undantag: uppfyllelse av alla exakt angivna formkrav i artikel 9.2**

3.6.1 Såsom redan noterats i punkt 3.3.2 ovan handlar det tredje villkoret för undantag om att uppfylla de precisa formkrav som anges i artikel 9.2. Domstolen angav sin dom i mål C-118/94<sup>136</sup> att formkraven ”*syftar till att begränsa undantagen till vad som är absolut nödvändigt och till att möjliggöra kommissionens övervakning*”.

#### **BEAKTA VART OCH ETT AV FORMKRAVEN**

3.6.2 I rättspraxis bekräftas vikten av att beakta vart och ett av de formkrav som anges i artikel 9.2. Detta illustreras i mål C-247/85, kommissionen mot Belgien<sup>137</sup>. I detta mål hade kommissionen i sin fjärde grund för klagomålet invänt mot belgisk lagstiftning som tillät vissa personer att fånga, döda, förstöra eller jaga bort gråsparvar, pilfinkar och starar samt att förstöra deras bon, ägg och ungar. Domstolen avvisade Belgiens försvarsargument att lagstiftningen stämde överens med bland annat artikel 9 genom att konstatera följande: ”*Dessutom uppfyller undantagen inte de kriterier och villkor som anges i artikel 9.2 eftersom det i den belgiska lagstiftningen varken anges under vilka omständigheter i fråga om tid och rum som undantag kan beviljas eller vilka kontroller som skall genomföras.*”

3.6.3 Alla undantag måste uppfylla följande formkrav, som också ska specificeras i alla tillstånd om beviljande av undantag.

#### *Vilka arter som berörs av undantagen*

3.6.4 Den art eller de arter som berörs av undantaget ska anges tydligt. Detta innebär i allmänhet att man ska identifiera en enskild art. Det kan dock finnas omständigheter där flera likartade arter kan omfattas av ett enda undantag.

#### *Medel, arrangemang och metoder som får användas för att fånga eller döda fåglar*

3.6.5 Dessa ska klar och tydligt specificeras, och tillämpningen av undantaget ska vara begränsad till dem.

#### *Villkoren vad gäller risker samt för vilka tider och områden dessa undantag får tillåtas*

3.6.6 Dessa ska omfatta detaljerade uppgifter om den risknivån för metoden (även hur ofta kontroller kommer att göras) liksom om under vilken tid och på vilken plats undantaget gäller. Det kan också vara lämpligt att vidta försiktighetsåtgärder för att begränsa risken för andra arter.

---

<sup>136</sup> Dom av den 7 mars 1996 i mål C-118/94, Associazione Italiana per il WWF m.fl. mot Regione Veneto, REG 1996, s. 1223.

<sup>137</sup> Dom av den 8 juli 1987 i mål 247/85, kommissionen mot Belgien, REG 1987, s. 3029.

Den myndighet som har befogenhet att förklara att de föreskrivna villkoren är uppfyllda och att besluta om vilka medel, arrangemang och metoder som får användas, inom vilka gränser och av vem

- 3.6.7 Inom varje medlemsstat har de myndigheter utsetts som ansvarar för att bevilja undantag. De exakta villkoren för detta ska anges i den relevanta lagstiftningen för varje land (eller region i ett land). Om det saknas alternativa lösningar kan till exempel en flygplatsmyndighet ansöka om ett undantag för att jaga flera fågelarter som försöker häcka på flygplatsen eftersom de kan äventyra flygsäkerheten. Ansökan ställs till den myndighet som ansvarar för att bevilja undantag, vilken sedan utfärdar ett tillstånd till flygplatsmyndigheten för specifika åtgärder där den också specificerar vilka metoder som får användas och vilka arter som undantaget omfattar.
- 3.6.8 Om befogenheten att bevilja tillstånd är decentraliserad till regional eller lokal nivå (t.ex. till en regional myndighet) krävs en samordnad översikt över beviljandet av undantag på nationell nivå för att undvika att det totala antalet undantag överstiger de tillåtliga nivåerna.

Kontroller som ska genomföras

- 3.6.9 Genom ett undantag tillåter man handlingar som annars skulle strida mot den lagstiftning som införlivar fågeldirektivet. Därför måste vissa specificerade villkor som anges i undantaget iakttas. Att så sker bör garanteras genom lämplig tillämpningskontroll.

#### **TILLSTÅND TILL EN ALLMÄN GRUPP PERSONER**

- 3.6.10 När det gäller undantag enligt artikel 9.1 a som syftar till att kontrollera skadefåglar aktualiseras frågan om det är möjligt att uppfylla de formkrav som anges i artikel 9.2 om man utfärdar allmänna tillstånd, det vill säga tillstånd som inte riktar sig till vissa enskilda personer utan till en allmän grupp personer såsom markägare och deras ombud. Även om hänvisningen till ”strängt kontrollerade förhållanden” i artikel 9.1 c antyder att detta inte är möjligt för undantag som grundar sig på den bestämmelsen, så tycks ordalydelsen i artikel 9.2 inte utesluta sådana allmänna tillstånd för undantag som grundar sig på artikel 9.1 a.
- 3.6.11 Även i detta fall är mål 247/85, kommissionen mot Belgien<sup>138</sup>, relevant vad gäller det fjärde skälet till kommissionens klagomål. Domstolen angav att det i den belgiska lagstiftningen föreskrevs att *”Innehavare av jakttillstånd, deras rättsombud eller tillsynsmän samt tjänstemän vid vatten- och skogsmyndigheterna har rätt att när som helst fånga, döda, förstöra eller jaga bort fåglar samt att förstöra deras bon, ägg och ungar vad gäller de arter som anges i bilaga 1 till denna förordning.”* Domstolen avvisade Belgiens försvarsargument att lagstiftningen stämde överens med artikel 9 och

---

<sup>138</sup> Dom av den 8 juli 1987 i mål 247/85, kommissionen mot Belgien, REG 1987, s. 3029.

kritiserade avsaknaden av motiv för ett allmänt tillstånd. Domstolen resonerade som följer:

*”Om de tre arter som anges i bilaga 1 till de kungliga förordningarna orsakar allvarliga skador på gröda eller fruktodlingar, eller ansvarar för föroreningar och buller i städer eller vissa regioner, har Belgien i princip rätt att införa ett undantag från det allmänna skyddssystem som föreskrivs i artiklarna 5, 6 och 7. Såsom konstaterades ovan måste emellertid ett undantag som grundar sig på artikel 9 enligt artikel 9.1 avse vissa specifika situationer och enligt artikel 9.2 uppfylla de krav som anges i denna. Det allmänna undantag som föreskrivs i artiklarna 4 och 6 i de kungliga förordningarna uppfyller inte dessa kriterier och villkor. I de belgiska bestämmelserna anges inte några anledningar som avser skydd av människors hälsa eller förhindrade av allvarlig skada på gröda eller någon annan av de anledningar som anges i artikel 9.1 a i direktivet, och som kan kräva att en så allmän grupp av personer beviljas ett permanent undantag, som gäller hela Belgien, från det skydd som föreskrivs.”*

3.6.12 Om man antar att undantaget omfattar alla de aspekter som avses i artikel 9.2 antyder ovanstående utdrag ur domen i mål 247/85 att de anledningar som motiverar att ett undantag beviljas för en stor grupp personer ska vara tvingande och tydligt specificeras i undantaget. När det gäller undantag enligt artikel 9.1 c bör man också notera de specifika villkor som anges i denna.

### **3.7 Artikel 9.3 och 9.4**

3.7.1 Skyldigheterna att rapportera tillämpningen av undantag anges i artikel 9.3 i direktivet. I denna artikel åläggs medlemsstaterna att delge kommissionen en årlig rapport om genomförandet av artikel 9. Kommissionen och medlemsstaterna har inom ramen för Orniskommittén kommit överens om en rapporteringsperiod som omfattar perioden januari till december. För att ge medlemsstaterna rimlig tid att sammanställa de nationella rapporterna har man också kommit överens om att rapporterna ska lämnas till kommissionen senast i september påföljande år<sup>139</sup>.

3.7.2 I artikel 9.3 anges inte exakt vad de nationella rapporterna ska innehålla. Det är uppenbart att de uppgifter som lämnas ska vara faktabaserade och handla om bestämmelserna i artikel 9.1 och 9.2. Kommissionen och medlemsstaterna har kommit överens om en uppställning som innebär att uppgifter ska lämnas under följande rubriker:

- Anledningarna (artikel 9.1 a–c).
- De arter som berörs.
- Vad gäller artikel 9.1 c, det antal exemplar som berörs.
- De medel, arrangemang och metoder som får användas för att fånga eller döda fåglar.
- De villkor för risker samt för vilka tider och områden sådana undantag får tillåtas.
- Ansvarig myndighet och antal tillstånd som utfärdats.

---

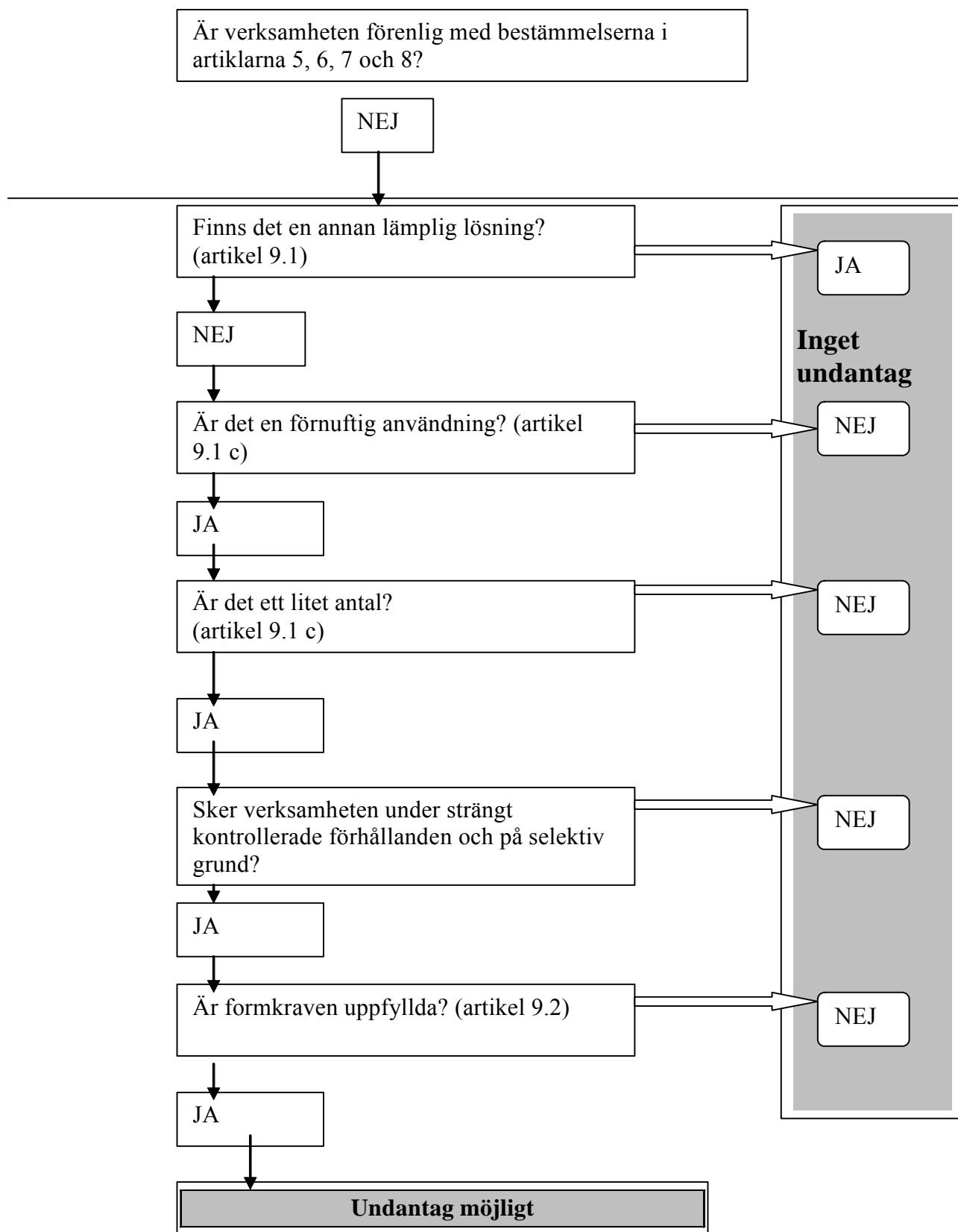
<sup>139</sup> Om medlemsstaterna gör sig skyldiga till allvarliga förseningar när de lämnar in dessa årliga rapporter kan kommissionen vidta rättsliga åtgärder mot de berörda länderna enligt artikel 226 i EGFördraget.

- De kontroller som genomförts.
- 3.7.3 Relevanta är också uppgifter om den region eller de regioner som berörs liksom den tid för vilken tillståndet har beviljats<sup>140</sup>. I förekommande fall ska även antalet exemplar som dödat eller fångats på grundval av ett undantag anges. Detta är särskilt viktigt för undantag som beviljats enligt artikel 9.1 c.
- 3.7.4 Brittiska *Joint Nature Conservation Committee* har utvecklat ett informationssystem för undantag i syfte att underlätta registrering av uppgifter i ett standardformat i de olika medlemsstaterna.
- 3.7.5 På grundval av de uppgifter som lämnats i rapporterna om undantag, särskilt de uppgifter som handlar om artikel 9.3, ska kommissionen enligt artikel 9.4 se till att följderna av dessa undantag inte är oförenliga med direktivet.
- 3.7.6 Kommissionen ska utvärdera de undantag som rapporteras i syfte att kontrollera att de är förenliga med direktivet. Detta omfattar även att granska den rapporterade tillämpningen av undantag för var och en av de olika kategorierna av undantag. För undantag som beviljats enligt artikel 9.1 c innebär detta också att kontrollera om gränsen för ”litet antal” har överskridits i fall där det råder osäkerhet om huruvida detta krav är uppfyllt.
- 3.7.7 I fall där kommissionen konstaterar att tillämpningen av undantag inte stämmer överens med de krav som anges i direktivet har den rätt att vidta rättsliga åtgärder mot den berörda medlemsstaten.
- 3.7.8 I enlighet med kommissionens skyldigheter enligt artikel 9.2 i konventionen om skydd av europeiska vilda djur och växter samt deras naturliga miljö (Bernkonventionen) ska den vartannat år sammanställa en rapport om medlemsstaternas tillämpning av undantag, vilken den ska lämna till konventionens ständiga kommitté.

---

<sup>140</sup> Brittiska *Joint Nature Conservation Committee* har för kommissionens räkning utvecklat ett informationssystem för undantag i syfte att underlätta registrering av uppgifter i ett standardformat i de olika medlemsstaterna. Detta system håller för närvarande på att ses över och anpassas.

Sammanfattning av de villkor som ska vara uppfyllda för att ett undantag ska kunna beviljas enligt artikel 9.1 c i fågeldirektivet.



## 4 FIGURER

Figur 1 – Faktiskt och potentiellt antal jaktbara arter i varje medlemsstat

Figur 2 – Häckningens olika stadier

Figur 3 – En möjlig metod för att kategorisera grupper av förväxlingsbara jaktbara arter

Figur 4 – Frågeformulär för att bedöma om spridda jaktperioder för arter som anges i bilaga 2 är förenliga med artikel 7.4 i direktivet

Figur 5 – Förteckning över jaktbara arter med en mycket gynnsam bevarandestatus

Figur 6 – Ringduva (*Columba palumbus*)

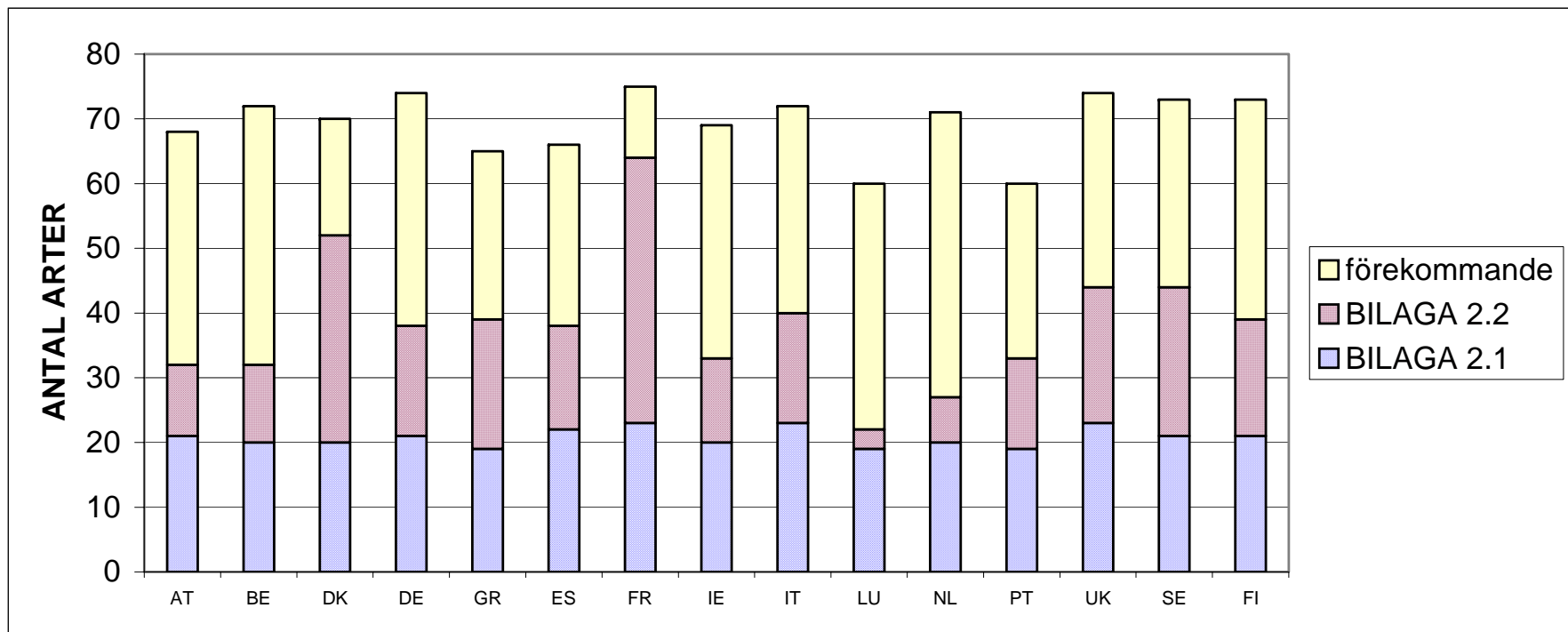
Figur 7 – Gräsand (*Anas platyrhynchos*)

Figur 8 – Vissa publicerade dödlighetstal för arter som anges i bilaga 2

Figur 9 – Exempel på beräkning av ”litet antal” för vattenrall (*Rallus aquaticus*), en art för vilken inga dödlighetstal har publicerats.

Figur 10 – Jaktbara arter (i bilaga 2) med en ogynnsam bevarandestatus

Figur 11 – Översikt över skogs- och fälthönsarter



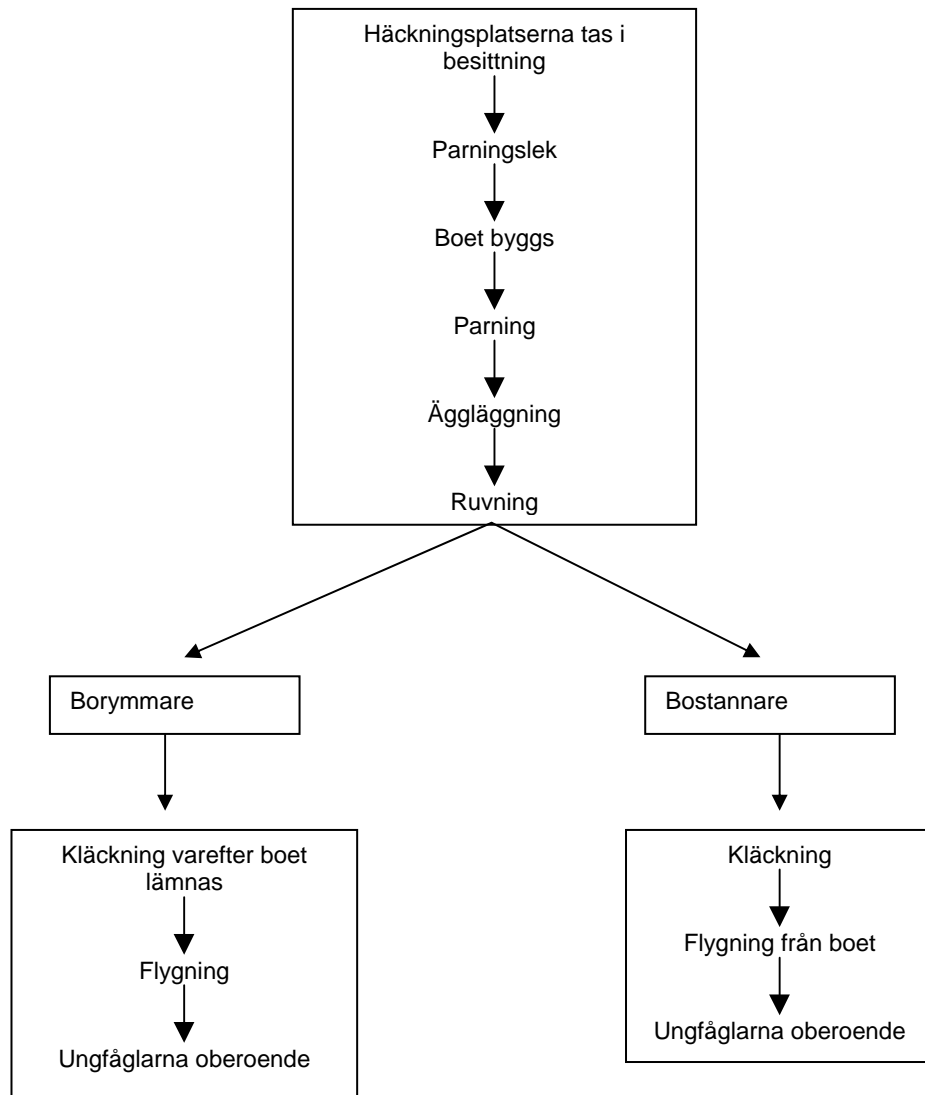
Figur 1: Antal faktiskt och potentiellt jaktbara arter i varje medlemsstat, inräknat dem

a) som anges i **bilaga 2 del 1** (jakt tillåten i alla medlemsstater)

b) som anges i **bilaga 2 del 2** (jakt bara tillåten i de medlemsstater för vilka detta anges)

c) som anges i **bilaga 2 del 2** (men inte för den aktuella medlemsstaten, även om arten **förekommer** där)

**Figur 2: Häckningens olika stadier.**



**Figur 3: En möjlig metod för att kategorisera grupper av förväxlingsbara jaktbara arter**

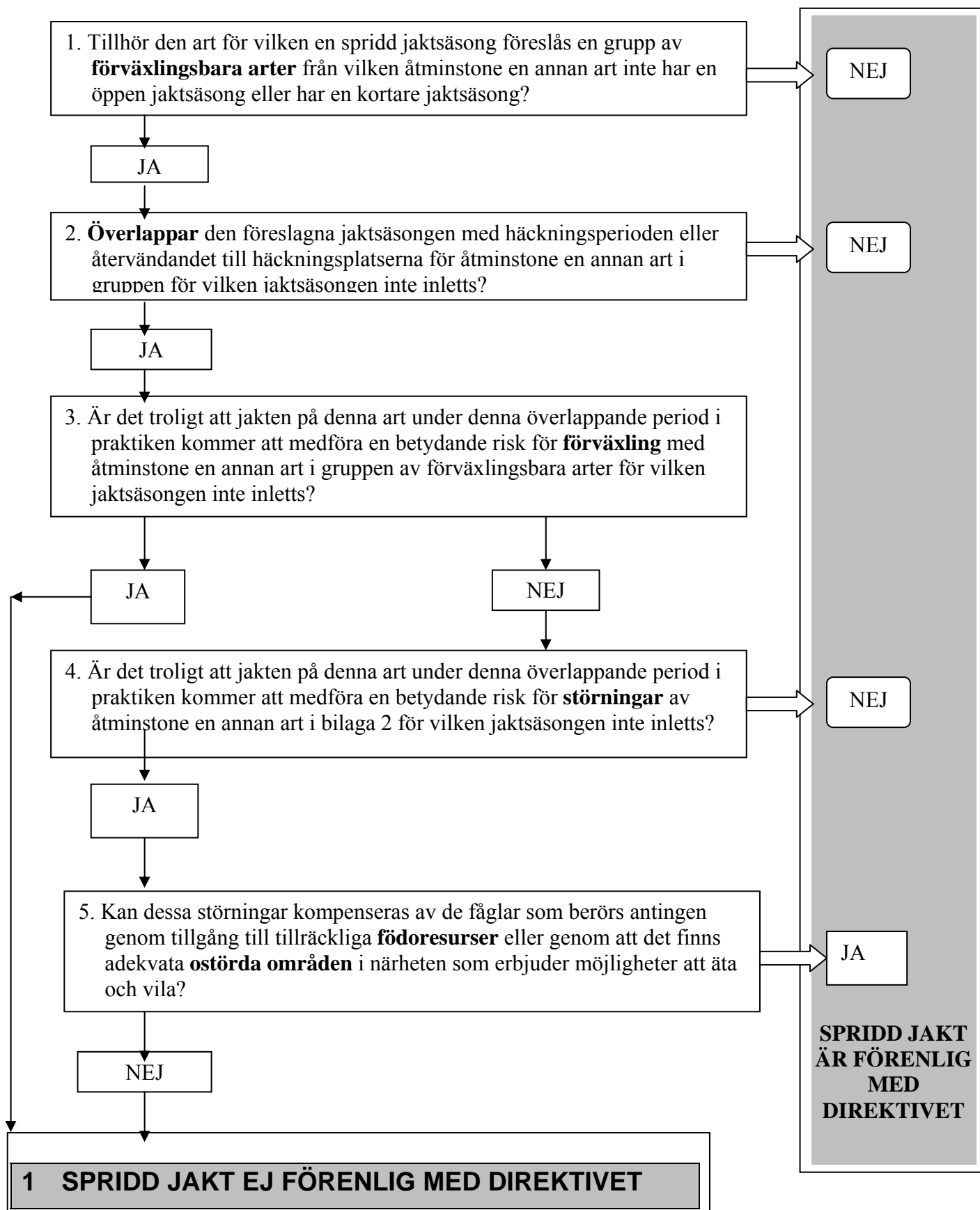
Grupp av förväxlingsbara arter	Förväxlingsbara arter inom gruppen	Typer av livsmiljöer och andra kriterier att beakta	Länder för vilka arterna anges i bilaga 2	Tid när problemen är som störst om man tillämpar spridda inlednings- och avslutningsdagar för att förlänga jaktsäsongerna
Grå gäss	<i>Anser anser</i> <i>Anser fabalis</i> <i>Anser brachyrhynchus</i> <i>Anser albifrons</i>	Vintertid på gräsmarker och odlad mark  Särskiljande läten	Alla medlemsstater förutom Grekland, Irland, Luxemburg, Nederländerna och Portugal	I slutet av jaktperioden
Simänder: hanar i eklipsdräkt, honor och ungfåglar	<i>Anas penelope</i> <i>Anas strepera</i> <i>Anas crecca</i> <i>Anas platyrhynchos</i> <i>Anas acuta</i> <i>Anas querquedula</i> <i>Anas clypeata</i>	Våtmarker  Ofta särskiljande läten	Alla medlemsstater	I början av jaktperioden Mestadels mellan juli och september när hanarna har eklipsdräkt och ungfågarna ännu inte har ruggat.
Dykänder: hanar i eklipsdräkt, honor och ungfåglar	<i>Aythya ferina</i> <i>Aythya fuligula</i> <i>Aythya marila</i> ( <i>Netta rufina</i> ) ( <i>Bucephala clangula</i> )	Våtmarker, och till havs	Alla medlemsstater  Till havs främst i Östersjön (DK, SE, FI)	I början av jaktperioden Mestadels mellan juli och september när hanarna har eklipsdräkt och ungfågarna ännu inte har ruggat.  I slutet av jaktperioden
Sjöorrar och svärter (honor och ungfåglar)	<i>Melanitta nigra</i> <i>Melanitta fusca</i> (Ungfåglar av <i>Somateria</i> ) (Ungfåglar av <i>Aythya marila</i> )	Främst till havs	Till havs främst i Östersjön (DK, SE, FI)	I början och slutet av jaktperioden
Honor och ungfåglar av skrakar	<i>Mergus merganser</i> <i>Mergus serrator</i>	Våtmarker, inklusive kustområden	Fennoskandia (DK, SE, FI)	I slutet av jaktperioden
Honor och ungfåglar av ripor	<i>Lagopus lagopus scoticus</i> <i>Lagopus mutus</i>	Hedmarker och högländer  Arterna lever normalt på olika höjd	Storbritannien	I början och slutet av jaktperioden
Honor och ungfåglar av skogshöns	<i>Tetrao urogallus</i> <i>Tetrao tetrix</i>	Skog, kalhyggen och hedmarker  Uttalade skillnader i storlek bör normalt underlätta identifieringen	Skogshöns i Alperna (AT, IT) och i Fennoskandia (SE, FI)	I början och slutet av jaktperioden
Rödhöns ( <i>Alectoris</i> spp.)	<i>Alectoris rufa</i> <i>Alectoris graeca</i> <i>Alectoris chukar</i>	<i>A. graeca</i> , <i>A. barbara</i> och <i>A. chukar</i> torra, steniga sluttningar. <i>A. rufa</i> och <i>A. chukar</i> (där den är	Där överlappningar i utbredningsområde förekommer (sydöstra	I början och slutet av jaktperioden

Grupp av förväxlingsbara arter	Förväxlingsbara arter inom gruppen	Typer av livsmiljöer och andra kriterier att beakta	Länder för vilka arterna anges i bilaga 2	Tid när problemen är som störst om man tillämpar spridda inlednings- och avslutningsdagar för att förlänga jaktsäsongerna
	<i>Alectoris barbara</i>	införd odlad mark, hedar, annan jordbruksmark och öppet lågland	Frankrike för <i>A. rufa</i> och <i>A. graeca</i> , Trakien för <i>A. graeca</i> och <i>A. chuckar</i> , södra Andalusien för <i>A. barbara</i> och <i>A. rufa</i> )	
Vaktel och ungfåglar av andra fälthöns	<i>Coturnix coturnix</i> Ungfåglar av <i>Perdix</i> eller <i>Alectoris</i> (Ungfåglar av <i>Phasianus colchicus</i> )	Odlad mark, jordbruksmark	EL, ES, FI, IT, PT	I början av jaktperioden
Stora pipare och brushane	<i>Pluvialis squatarola</i> <i>Pluvialis apricaria</i> <i>Philomachus pugnax</i>	Under höst och vinter <i>P. squatarola</i> mestadels på gytjiga strandremsor eller havsstränder, <i>P. apricaria</i> mestadels på odlad mark eller ångar. Särskiljande läten och undersida av vingen	FR, IE, UK, PT	I slutet av jaktperioden för <i>Pluvialis</i> I början av jaktperioden, augusti
Beckasiner	<i>Gallinago gallinago</i> <i>Lymnocyptes minimus</i>	Mossar och våtmarker	Alla medlemsstater förutom BE, DK, LU, NL och FI	I början och slutet av jaktperioden
Spovar	<i>Limosa limosa</i> <i>Limosa lapponica</i> <i>Numenius arquata</i> <i>Numenius phaeopus</i>	Under höst och vinter på gytjiga strandremsor eller havsstränder Hedar, öppet lågland, våtmarker gyttjiga strandremsor Särskiljande läten	FI, UK, IE	I början och slutet av jaktperioden
Stora snäppor ( <i>Tringa</i> spp.)	<i>Tringa erythropus</i> <i>Tringa totanus</i> <i>Tringa nebularia</i>	Havsstränder, gytjiga strandremsor  Särskiljande läten	FR	I början och slutet av jaktperioden
Måsar: ungfåglar och fåglar i vinterdräkt	<i>Larus ridibundus</i> <i>Larus canus</i>		AT, FI, ES, SE, FI	I början och slutet av jaktperioden
Trutar i ungfågeldräkt	<i>Larus fuscus</i> <i>Larus argentatus</i> <i>Larus cachinnans</i> <i>Larus marinus</i>	Nästan överallt utom i höga berg och skogar	DK, DE, ES, SE, FI	I början och slutet av jaktperioden
Duvor ( <i>Columba</i> spp.)	<i>Columba livia</i> <i>Columba palumbus</i> <i>Columba oenas</i>	Vilda klippduvor i steniga livsmiljöer, domesticerade klippduvor nära mänskliga bosättningar	Där vilda och förvildade klippduvor förekommer tillsammans (ES, Korsika, PT,...)	I början och slutet av jaktperioden
Duvor ( <i>Streptopelia</i> )	<i>Streptopelia turtur</i> <i>Streptopelia decaocto</i>	Turkduvan är mer benägen att leva i städer	AT, DE, FI, IT, EL, PT...	I början av jaktperioden

<b>Grupp av förväxlingsbara arter</b>	<b>Förväxlingsbara arter inom gruppen</b>	<b>Typer av livsmiljöer och andra kriterier att beakta</b>	<b>Länder för vilka arterna anges i bilaga 2</b>	<b>Tid när problemen är som störst om man tillämpar spridda inlednings- och avslutningsdagar för att förlänga jaktsäsongerna</b>
spp.)				
Trastar	<i>Turdus merula</i> , <i>honor</i> <i>Turdus philomelos</i> <i>Turdus iliacus</i> <i>Turdus viscivorus</i> <i>Turdus pilaris</i>	En mängd olika livsmiljöer  Särskiljande läten	EL, ES, FI, IT, PT Inlednings- och avslutningsdagarna är i allmänhet samma för alla arter förutom i Italien, där <i>Turdus viscivorus</i> är skyddad	I början och slutet av jaktperioden
Kråkfåglar	<i>Corvus corone</i> <i>Corvus frugilegus</i> ( <i>Corvus monedula</i> )	En mängd olika livsmiljöer  Ofta särskiljande läten	DK, DE, EL, ES, FI, LU, PT	I början och slutet av jaktperioden

( ..... ) för arter som anges inom parentes anses förväxlingsrisken vara mindre

**Figur 4: Frågeformulär för att bedöma om spridda jaktsäsonger för arter som anges i bilaga 2 är förenliga med artikel 7.4 i direktiv 79/409/EEG**



## Figur 5: Förteckning över jaktbara arter med en mycket gynnsam bevarandestatus

Kriterier som används för att fastställa ”mycket gynnsam bevarandestatus”.

- SPEC 4 (art vars globala populationer är koncentrerade till Europa, det vill säga har mer än 50 procent av sin globala population eller sitt globala utbredningsområde i Europa, men som har en gynnsam bevarandestatus i Europa) eller arter som inte är en SPEC-art och som har trygg status i Europa (*Secure European Threat Status*) (SPEC = *species of European conservation concern* – art av europeiskt bevarandeintresse)<sup>141</sup>.
- Inga stora minskningar av de häckande eller övervintrande populationerna (mindre än 10 procent av de nationella häckande populationerna minskar med mer än 20 procent i storlek, mindre än 2 procent av de nationella häckande populationerna minskar med mer än 50 procent i storlek, mindre än 10 procent av de nationella häckande populationerna minskar med mer än 20 procent i utbredningsområde, mindre än 2 procent av de nationella häckande populationerna minskar med mer än 50 procent i utbredningsområde, mindre än 10 procent av de nationella övervintrande populationerna minskar med mer än 20 procent i storlek, mindre än 2 procent av de nationella övervintrande populationerna minskar med mer än 50 procent i storlek).
- Mycket stor population (> 1 miljon par).

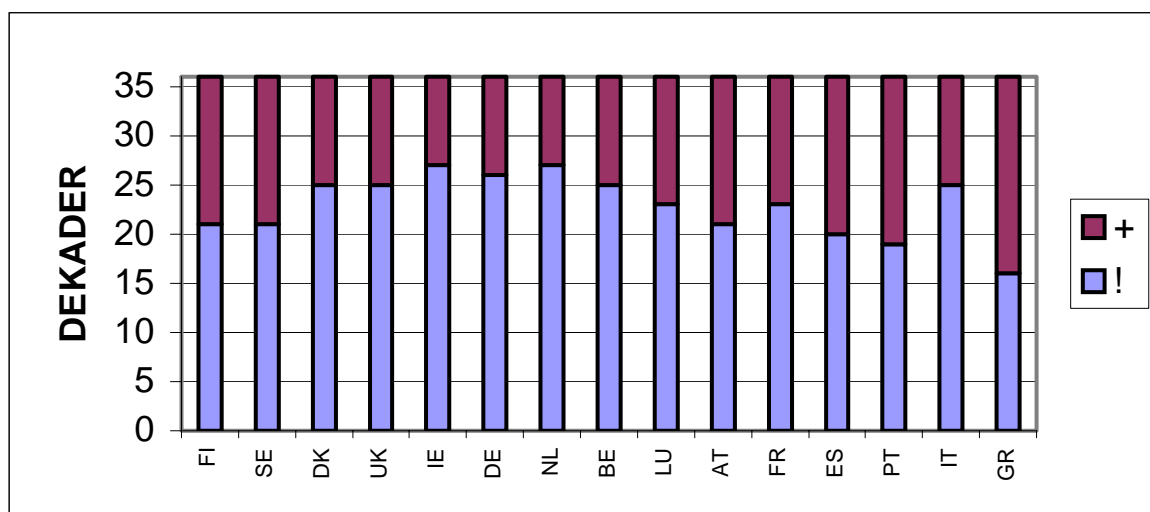
Art	SPEC-status	procent av häckande population				procent av vinterpopulation	
		<u>storleksminskning</u>		<u>utbredningsminskning</u>		<u>storleksminskning</u>	
		> 20 %	> 50 %	> 20 %	> 50 %	> 20 %	> 50 %
Anas platyrhynchos	Ej SPEC	9	0	7	0	1	1
Columba livia	Ej SPEC	1	0	0	0		
Columba palumbus	SPEC 4	0	0	0	0		
Turdus pilaris	SPEC 4	1	0	0	0		
Turdus iliacus	SPEC 4	0	0	0	0		
Turdus viscivorus	SPEC 4	5	0	4	0		
Garrulus glandarius	Ej SPEC	0	0	0	0		
Pica pica	Ej SPEC	0	0	0	0		
Corvus monedula	SPEC 4	2	0	2	0		
Corvus frugilegus	Ej SPEC	1	0	0	0		
Corvus corone	Ej SPEC	0	0	0	0		

<sup>141</sup> *Birds in Europe: Their conservation status*, BirdLife Conservation Series N° 3, 1994.

**Figur 6: Ringduva (*Columba palumbus*)**

	J	A	N	F	E	V	M	A	R	A	V	R	M	A	I	J	J	J	A	O	U	S	E	P	O	C	T	N	O	V	D	E	C		
FI																																			
SE																																			
DK																																			
UK																																			
IE																																			
DE																																			
NL																																			
BE																																			
LU																																			
AT																																			
FR																																			
ES																																			
PT																																			
IT																																			
GR																																			

	häckningsperiod
	återvändande +häckning
	återvändande till häckningsplatserna



+ = potentiellt jaktbar period enligt artikel 7.4  
 ! = häckning + återvändande till häckningsplatser



**Figur 8: Vissa publicerade dödlighetstal för arter som anges i bilaga 2**

*Del 1: arter som anges i bilaga 2 del 1*

Art	Dödlighet
<i>Anser fabalis</i>	<b>KVM</b> uppgifter saknas ( <i>Anser brachyrhynchus</i> : ad: 26 %, från 4 till 16 månader: 42 %, totalt av individer > 4 månader gamla: 21,5 %) <b>BWP</b> uppgifter saknas
<i>Anser anser</i>	<b>KVM</b> Ad (häckning IS): 23 %, Ad (häckning DK): cirka 33 % <b>BWP</b> Isländsk population: genomsnittlig årlig dödlighet hos vuxna: 23 % (ringmärkning), mer än 4 månader gamla: 22 % (räkningar), minskade eventuellt mellan 1960 och 1971, förväntad livslängd hos vuxna: 3,8 år (Boyd och Ogilvie 1972). Genomsnittlig årlig dödlighet hos fåglar som ringmärkts i Danmark som ungfåglar och vuxna: 33 %, ökad förväntad livslängd hos fullvuxna ungfåglar: 2,3 år, och hos vuxna: 2,6 år (Paludan 1973).
<i>Branta canadensis</i>	<b>KVM</b> Ad GB: 22 % <b>BWP</b> England: genomsnittlig årlig dödlighet hos vuxna: 22 %, förväntad livslängd: 3,9 år (Boyd 1962)
<i>Anas penelope</i>	<b>KVM</b> Vuxna ringmärkta fåglar: 47 % <b>BWP</b> Genomsnittlig årlig dödlighet hos vuxna som ringmärkts i nordvästra Europa: 47 %, förväntad livslängd: 1,6 år (Boyd 1962).
<i>Anas strepera</i>	<b>KVM</b> uppgifter saknas <b>BWP</b> uppgifter saknas
<i>Anas crecca</i>	<b>KVM</b> Ad: 47–60 %, fåglar under sitt första levnadsår har högre dödlighet än vuxna <b>BWP</b> Årlig dödlighet: Storbritannien 1949–55, hanar: 49 %, honor: 57 %, Pembrokeshire, Wales, båda könen: 64 % under 1934–1938, 49 % under 1945–1948, 65 % under 1949–53, men under krigsåren 1941–1945 bara 39 %, ungefär tre femtedelar av dödligheten hos hanar och hälften av dödligheten hos honor beror förmodligen på människan (Boyd 1957a). För båda könen: 55 % i Frankrike, 58 % i Italien och Spanien, fåglar under sitt första levnadsår har högre dödlighet än fåglar som är 1–2 år, dödlighet i Europa: 47 %, Sovjetunionen: 51 % (Tamisier 1972c).
<i>Anas platyrhynchos</i>	<b>KVM</b> CH, återfynd av vuxna ringmärkta fåglar: 58 % uppfödda i fångenskap, 52 % vilda fåglar. DK, uppfödda i fångenskap, första året 90,6 %, följande år 55 % (med stort jakttryck) NV Eur Ad: 48 % FI: första året: 64 %, följande år: 55 % SE 76 % till 64 % <b>BWP</b> Genomsnittlig årlig dödlighet hos vuxna som ringmärkts i nordvästra Europa: 48 %, förväntad livslängd: 1,6 år (Boyd 1962). Finland: dödlighet: 64 % första året, 55 % följande år (Grenquist 1970). Sverige: dödlighet: 76 % hos ungfåglar, 64 % hos vuxna (Curry-Lindahl et al. 1970).
<i>Anas acuta</i>	<b>KVM</b> uppgifter saknas <b>BWP</b> Genomsnittlig årlig dödlighet hos vuxna baserad på återfynd i Sovjetunionen: 48 % (Boyd 1962).
<i>Anas querquedula</i>	<b>KVM</b> uppgifter saknas <b>BWP</b> uppgifter saknas
<i>Anas clypeata</i>	<b>KVM</b> GB, Ad: 44 % <b>BWP</b> Genomsnittlig årlig dödlighet hos vuxna som ringmärkts i Storbritannien: 44 %, förväntad livslängd: 1,8 år (Boyd 1962).
<i>Aythya ferina</i>	<b>KVM</b> uppgifter saknas <b>BWP</b> uppgifter saknas
<i>Aythya fuligula</i>	<b>KVM</b> Ad varierar mellan 20–25 % och 46 % <b>BWP</b> Genomsnittlig årlig dödlighet hos vuxna som ringmärkts i nordvästra Europa: 46 %, förväntad livslängd: 1,7 år (Boyd 1962).
<i>Lagopus l. scoticus</i>	<b>BWP</b> Skottland: årlig dödlighet: cirka 65 % (Jenkins et al. 1967, A Watson).
<i>Lagopus mutus</i>	<b>KVM</b> uppgifter saknas <b>BWP</b> uppgifter saknas
<i>Alectoris graeca</i>	<b>KVM</b> uppgifter saknas <b>BWP</b> uppgifter saknas
<i>Alectoris rufa</i>	<b>KVM</b> uppgifter saknas <b>BWP</b> uppgifter saknas

Art	Dödlighet
<i>Perdix perdix</i>	<p><b>KVM</b> DK: 84 %, CS: 80–82 %</p> <p><b>BWP</b> Undersökningar av uppgifter från många områden visar att de genomsnittliga populationsnivåerna bestäms av faktorer som är beroende av populationstätheten, och främst av allt bopredation. Den andel av septemberpopulationen som sköts stod i nära samband med populationstätheten där formell jakt bedrevs, och varierade med mellan 20 och 30 % per år. Vinterförluster i Storbritannien exklusive jakt, för närvarande cirka 45 % med små variationer mellan olika år. Inget samband med populationstäthet och betydande bevis för att väderförhållanden inte är viktiga. Vinterförluster och skingring av par på våren bidrar mycket lite till variationerna i genomsnittliga häckningstätheter (G R Potts). Den årliga dödligheten hos fåglar som fötts upp och släppts i Danmark efter den 1 april andra kalenderåret är <math>84,0 \pm 2,8</math> %, jämfört med <math>80,2 \pm 3,8</math> % för fåglar som släppts i Italien och <math>82,1 \pm 7,2</math> % för fåglar som släppts i Tjeckoslovakien (Paludan 1963). I Polen uppgick dödligheten under 12 månader efter den 1 september födelseåret till 77,6 % och 56 % följande år (Olech 1971).</p>
<i>Phasianus colchicus</i>	<p><b>KVM</b> DK: första året: 84 %, följande år 58 % (högt jakttryck)</p> <p><b>BWP</b> Inga uppgifter om vilda populationer. Många undersökningar av förvaltade populationer i Europa och Nordamerika påvisar en hög dödlighet hos hanar och ungfåglar under första året. T.ex. uppgår den genomsnittliga årliga dödligheten i Danmark hos hanar till 78,1 %, hos honor till 62,3 %, och för alla fåglar till 81,4 % under det första året och till 58,4 % under följande år (Paludan 1959a).</p>
<i>Fulica atra</i>	<p><b>KVM</b> Första året: 76–87 %, andra året: 48–72 %, NL, första året: 79 %, följande år: 25 %, funna döda, första året: 32 %, följande år: 22 %</p> <p><b>BWP</b> Dödligheten under första levnadsåret är enligt olika fynd i nordvästra Europa mellan 76 och 87 %, och under andra året mellan 48 och 72 %. Troligen ligger de lägre siffrorna närmare den faktiska dödligheten (Glutz et al. 1973). Återfynd bland 686 ringmärkta fåglar i Schweiz under vintern: 371 under samma kalenderår som ringmärkningen, 125 under andra året, 83 under tredje året, 51 under fjärde, 19 under femte och 36 under sjätte året och senare (Glutz 1964). Årlig dödlighet hos ungfåglar som ringmärkts i Nederländerna 1934–1973: skjutna fåglar (urval 93): 79 % första året, 25 % senare år, funna döda (urval 138): 32 % första året, 22 % senare år (Cavé 1977).</p>
<i>Lymnocyptes minimus</i>	<p><b>KVM</b> uppgifter saknas</p> <p><b>BWP</b> Begränsade uppgifter tyder på en årlig dödlighet på 76 %, men denna siffra är med största sannolikhet för hög (Boyd 1962).</p>
<i>Gallinago gallinago</i>	<p><b>KVM</b> BE: 52–57 %, DK: 47 %, GB: 52 %</p> <p><b>BWP</b> Årlig dödlighet enligt viktade genomsnitt av olika urval: <math>51,9 \pm 5,43</math> %, inga påvisbara skillnader mellan det första året efter att fåglarna blivit flygfärdiga och senare år (Boyd 1962). Belgien: genomsnittlig årlig dödlighet: skjutna fåglar 56,7 % jämfört med 52,0 % för dem som funnits döda. Den årliga dödligheten till följd av jakt minskade efter första året (Dhondt och Van Hecke 1977). Västtyskland: dödlighet första året: 65 % (Glutz von Blotzheim et al. 1977). Danmark: genomsnittlig årlig dödlighet hos vuxna: <math>47,1 \pm 2,80</math> % (Fog 1978). Finland: genomsnittlig årlig dödlighet: 46,9 % (Pertunnen 1980c).</p>
<i>Scolopax rusticola</i>	<p><b>KVM</b> Första året: 55–65 %, följande år: 40–50 %. Högre för populationer i Fennoskandia.</p> <p><b>BWP</b> Storbritannien: årlig dödlighet: 54 % första året, 39 % följande år, 1 august–31 juli (Kalchreuter 1975), tidigare uppskattningar (Lack 1943, Boyd 1962) visade 56 % och 55 % för första året och 37 % respektive 40,7 % för följande år med en markant högre dödlighet hos vuxna fåglar under perioden 1931–1940 än under 1921–1930 av okända anledningar (Boyd 1962). Norge och Sverige: årlig dödlighet: 67 % första året, 52 % följande år (Kalchreuter 1979), Finland och Baltikum: 72 % respektive 54 % (Kalchreuter 1975). Finland: dödlighet första året: 61,7 %, följande år: 48,4 % (Pertunnen 1980a). Fennoskandia: 65,6 % första året, 50,6 % följande år (Clausager 1974). Nederländerna: årlig dödlighet hos vuxna fåglar: 50,0 % (Clausager 1974).</p>
<i>Columba livia (1)</i>	<p><b>KVM</b> uppgifter saknas</p> <p><b>BWP</b> England (Salford): dödlighet under första levnadsåret: <math>43 \pm 7,3</math> %, årlig dödlighet hos vuxna fåglar: <math>33,5 \pm 4,9</math> % (Murton et al. 1972b). England (Flamborough Head): årlig dödlighet hos vuxna fåglar enligt jakturval cirka 30 % (Murton och Clarke 1968).</p>

Art	Dödlighet
<i>Columba palumbus</i>	<p><b>KVM</b> GB: 35–41 %, ungfåglar: 60–70 %. DK, ungfåglar: 54,3 %, Ad 41,3 %. NL: cirka 46 %</p> <p><b>BWP</b> Storbritannien: dödlighet hos ungfåglar: cirka 74 %, årlig dödlighet hos vuxna fåglar: cirka 36 % (Murton 1965b). Nederländerna: 1911–1953 (när inga skottpengar betalades): dödlighet under första året: 49 %, årlig dödlighet hos vuxna fåglar: 50 %. 1959–1962 (skottpengar), första året: 55 %, vuxna fåglar: 61 % (Doude van Troostwijk 1964a). 1911–1981 både under första året och vuxna fåglar: 46 % (Glutz och Bauer 1980). Danmark: dödlighet under första året: 54,7 %, hos vuxna fåglar: 41,3 % (Søndergaard 1983). Finland: dödlighet under första året: 41,7 %, andra året: 47,6 %, senare år: 30,5 % (Saari 1979b)</p>

- (1) De populationer som avses här är vilda populationer av *Columba livia* och inte populationer av tamduvor.

Del 2: Arter som anges i bilaga 2 del 2

Art	Dödlighet
<i>Cygnus olor</i>	<b>KVM</b> GB, första året: 58 %, andra och tredje året: 30 %, fjärde och femte året: 22 % (Coleman & Minton 1980). Cirka 30 % efter första året, 30 % andra året, 25 % tredje och fjärde året (Bacon 1980). <b>BWP</b> Storbritannien: årlig dödlighet hos 3–12 månader gamla fåglar: 32,1 %, 1–2-åringar: 35,4 %, 2–3-åringar och 3–4-åringar: 25,0 %, häckande fåglar över 4 år: 18–20 %, förväntad livslängd vid 4 års ålder: 4–8 år (Beer och Ogilvie 1972). Danmark: årlig dödlighet: 26 % (Bloch 1971). Sverige: årlig dödlighet 1965–1970: 28,5 %, men bara 21,0 % om den hårda vintern 1969–1970 räknas bort (Mathiasson 1973a).
<i>Anser brachyrhynchus</i>	<b>KVM</b> ad: 26 %, från 4 till 16 månader: 42 %, totalt av individer > 4 månader gamla: 21,5 % <b>BWP</b> Genomsnittlig årlig dödlighet hos vuxna fåglar: 26, och hos 4–16 månader gamla fåglar: 42 % (enligt ringmärkning). Genomsnittlig årlig dödlighet hos alla fåglar över 4 månader: 21,5 % (enligt räkningar), med tecken på en minskad dödlighet under perioden 1950–1972 (Boyd och Ogilvie 1969).
<i>Anser albifrons</i> <sup>142</sup>	<b>KVM</b> <i>A. a. albifrons</i> : > första året 30,9 %, <i>Anser a. flavirostris</i> : 34 % <b>BWP</b> <i>A. a. albifrons</i> : genomsnittlig årlig dödlighet (fåglar som övervintrar i Storbritannien): 28 % Fåglar som övervintrar i Nederländerna: 30,9 % (Doude van Troostwijk 1974) <i>A. a. flavirostris</i> : genomsnittlig årlig dödlighet: 34 %
<i>Branta bernicla</i>	<b>KVM</b> Ad, GB: 17 %, som har ett positivt samband med reproduktionen <b>BWP</b> Genomsnittlig årlig dödlighet hos vuxna fåglar av arten <i>B. b. bernicla</i> som övervintrar i Storbritannien: 14 %, och av arten <i>B. b. hrota</i> från Spetsbergen: 17 % (Boyd 1962).
<i>Netta rufina</i>	<b>KVM</b> uppgifter saknas <b>BWP</b> uppgifter saknas
<i>Aythya marila</i>	<b>KVM</b> uppgifter saknas <b>BWP</b> Genomsnittlig årlig dödlighet hos vuxna fåglar som ringmärkts på Island: 52 % (Boyd 1962).
<i>Somateria mollissima</i>	<b>KVM</b> Ad: 20–40 % <b>BWP</b> Nederländerna: den årliga dödligheten hos fåglar som ringmärkts som flygfärdiga under 1965–1970 uppgick i genomsnitt till 17 %, medan den årliga dödligheten hos honor varierade med mellan 15 % och 61 % under 1964–1968 beroende på förgiftning av klorerade kolväten, och med mellan 2 % och 8 % från 1969–71 efter att kontrollåtgärder vidtagits (Swennen 1972). Danmark, årlig dödlighet: 20 % (Paludan 1962). Vuxna fåglar som ringmärkts i nordvästra Europa, genomsnittlig årlig dödlighet: 39 %, förväntad livslängd: 2,1 år (Boyd 1962).
<i>Clangula hyemalis</i>	<b>KVM</b> uppgifter saknas <b>BWP</b> Genomsnittlig årlig dödlighet hos vuxna som ringmärkts i Island: 28 %, förväntad livslängd: 3,1 år (Boyd 1962).
<i>Melanitta nigra</i>	<b>KVM</b> uppgifter saknas Fåglar som ringmärkts i Island, genomsnittlig årlig dödlighet hos vuxna: 23 %, förväntad livslängd: 3,8 år (Boyd 1962)
<i>Melanitta fusca</i>	<b>KVM</b> uppgifter saknas <b>BWP</b> uppgifter saknas
<i>Bucephala clangula</i>	<b>KVM</b> Häckande honor: 37 % <b>BWP</b> Årlig dödlighet (häckande honor) Sverige: cirka 37 %, förväntad livslängd: cirka 3 år (förväntad livslängd som vuxen: 2 år, Nilsson 1971).
<i>Mergus serrator</i>	<b>KVM</b> uppgifter saknas <b>BWP</b> uppgifter saknas
<i>Mergus merganser</i>	<b>KVM</b> uppgifter saknas <b>BWP</b> Genomsnittlig årlig dödlighet hos vuxna fåglar: 40 %, förväntad livslängd: 2,0 år (Boyd 1962).
<i>Bonasa bonasia</i>	<b>KVM</b> uppgifter saknas <b>BWP</b> uppgifter saknas

<sup>142</sup> Dessa dödlighetstal anses vara alltför höga för den grönländska underarten av bläsgås *Anser albifrons flavirostris*. Senare analyser för denna underart visar en dödlighet under första året på 32,2 procent och hos vuxna fåglar på 21,5 procent (Fox, A.D. & Stroud, D.A. 2002. *Anser albifrons flavirostris* Greenland White Fronted Goose. BWP Update. In press).

Art	Dödlighet
<i>Lagopus l. lagopus</i>	<b>KVM</b> uppgifter saknas <b>BWP</b> Sovjetunionen: 60–86 % för vuxna fåglar och 90–95 % för fåglar under första levnadsåret (under åren 1971–1975 när det var ont om lämmel <i>Lemmus lemmus</i> på Bolsjezemelsk-tundran, och predationstrycket ledde till en hög dödlighet (Vorgnin 1976)). (För <i>Lagopus lagopus scoticus</i> i Skottland: årlig dödlighet cirka 65 % (Jenkins et al. 1967)). Uppgifter för EU saknas.
<i>Tetrao tetrix</i> <sup>143</sup>	<b>KVM</b> FI: dödlighet under första vintern: 64 %, Ad, stabil population: 47 % <b>BWP</b> I Finland varierar den årliga dödligheten hos vuxna fåglar förmodligen mellan 40 och 60 %, med årliga och lokala fluktuationer (Helminen 1963).
<i>Tetrao urogallus</i>	<b>KVM</b> Sovjetunionen: Ad: cirka 54–59 %. FI: 30 % <b>BWP</b> Sovjetunionen: i två områden uppgick dödligheten mellan kläckning och den 1 september till 52 % för hanar och 41 % för honor. Följande år uppgick dödligheten till 54 % och 67 % och åren därefter till 41 % och 46 % (Semenov-Tyan-Schanskii 1959).
<i>Alectoris barbara</i>	<b>KVM</b> uppgifter saknas <b>BWP</b> uppgifter saknas
<i>Alectoris chukar</i>	<b>KVM</b> uppgifter saknas <b>BWP</b> uppgifter saknas
<i>Coturnix coturnix</i>	<b>KVM</b> uppgifter saknas <b>BWP</b> uppgifter saknas
<i>Meleagris gallopavo</i>	<b>KVM</b> uppgifter saknas <b>BWP</b> uppgifter saknas
<i>Rallus aquaticus</i>	<b>KVM</b> uppgifter saknas <b>BWP</b> uppgifter saknas
<i>Gallinula chloropus</i>	<b>KVM</b> Uppgifter från ringmärkning (återfunna), första året: 69 % <b>BWP</b> Av 90 fåglar som ringmärkts i Västtyskland dog 69 % under det första levnadsåret och 23 % under det andra (Glutz et al. 1973).
<i>Haematopus ostralegus</i>	<b>KVM</b> GB: från flygfärdighet till könsmognad uppgår den totala dödligheten till 74–80 %, ungfåglar: 40 %. <b>BWP</b> Nederländerna: den genomsnittliga dödligheten under första året efter flygfärdighet: 36 %, från 1 till 15 års ålder: 15,9 % per år (Boyd 1962). Dödlighet från kläckning till och med en månad efter flygfärdighet i Wales: 84 % (Harris 1969). Dödlighet från flygfärdighet till könsmognad: 74 % och 80 % beräknat utifrån Harris (Harris 1969 respektive Harris 1970) (Glutz et al. 1975). Genomsnittlig årlig dödlighet hos ungfåglar: cirka 40 % (Harris 1967). Västtyskland: genomsnittlig dödlighet från flygfärdighet till första häckning (5–6 år): cirka 62 %. Överlevnaden hos häckande fåglar 1949–1963 konstant för alla åldersgrupper på cirka 94,6 % (Schnakenwinkel 1970). I Wales var 1963–1968 överlevnaden hos häckande fåglar 87,2–98 % (Harris 1970b).
<i>Pluvialis apricaria</i>	<b>KVM</b> GB: första vintern: 41 %, följande vintrar: 22 % (Parr 1980). NL: återfynd av ringar, första året: 53 %, följande år: 39 %. <b>BWP</b> Nederländerna: 123 återfynd av fullvuxna fåglar som ringmärkts på hösten visar att 53 % dog under första året och därefter 39,0 ± 5,42 % per år Island: 31 återfynd av dunungar och ungfåglar påvisade en dödlighet under första kalenderåret på 66 % och därefter på 46,5 ± 10,3 % per år (Boyd 1962). Skottland: dödlighet hos vuxna: cirka 22 % (Parr 1980).
<i>Pluvialis squatarola</i>	<b>KVM</b> uppgifter saknas <b>BWP</b> uppgifter saknas
<i>Vanellus vanellus</i>	<b>KVM</b> Första året (1 augusti–31 mars), GB: 38 %, Centraleuropa: 40 %, Skandinavien: 40 %, DK: 44 %. Följande år, GB: 32 %, Centraleuropa: 29 %, Skandinavien: 33 %, DK: 33 %. Varierar mellan 30 och 36 % mellan andra och elfte året, därefter cirka 43 %. <b>BWP</b> Europa: dödlighet hos ungfåglar från 31 augusti till 31 mars (det vill säga exklusive den höga dödligheten under de första veckorna): 39,7 %, som varierar mellan 30,4 % och 57,5 % för fåglar som ringmärkts i olika länder – med 37,5 % i Storbritannien och Irland, 40,1 % i Centraleuropa och 40,4 % i Skandinavien. Därefter en årlig dödlighet på 32,2 % (33,9 % i Storbritannien och Irland, 29,4 % i Centraleuropa, 33,1 % i Skandinavien). För närmare uppgifter och diskussioner, se Glutz et al. (Glutz et al. 1975).
<i>Calidris canutus</i>	<b>KVM</b> uppgifter saknas <b>BWP</b> Genomsnittlig årlig dödlighet hos vuxna fåglar: 32,4 ± 3,18 % (Boyd 1962)

<sup>143</sup> Enligt långsiktiga uppgifter uppgår dödligheten under den första vintern (från september till följande vår) för tjäder *Tetrao urogallus* till 76 % och för orre *Tetrao tetrix* till 64 %. I stabila populationer uppgår den årliga dödligheten hos vuxna tjädrar och orrar till 29 respektive 47 procent. Båda arterna uppvisar könsrelaterade skillnader i dödlighet hos ungfåglar. Linden, H. 1981 Estimation of juvenile mortality in the Capercaillie *Tetrao urogallus* and the Black Grouse *Tetrao tetrix*, from indirect evidence. Finnish Game Research 39: 35–51.

Art	Dödlighet
<i>Philomachus pugnax</i>	<b>KVM</b> Olika källor (ringmärkning): 47 % <b>BWP</b> Årlig dödlighet: $47,6 \pm 3,61$ %, med små skillnader mellan det första året och senare år, eventuella skillnader mellan könen ej stora (Boyd 1962).
<i>Limosa limosa</i>	<b>KVM</b> NL: första året: 38 %, andra året: 32 %, tredje året och senare: 37 % <b>BWP</b> Nederländerna: årlig dödlighet under första året (till 15 maj): 37,6 %, andra året: 32 %, och senare år: 36,9 % (Glutz et al. 1977).
<i>Limosa lapponica</i>	<b>KVM</b> uppgifter saknas <b>BWP</b> Årlig dödlighet: $29,5 \pm 7,9$ %, men tydligt cirka 79 % under första kalenderåret efter ringmärkning (Boyd 1962).
<i>Numenius phaeopus</i>	<b>KVM</b> uppgifter saknas <b>BWP</b> Enligt ett litet urval (13) uppgår den årliga dödligheten till $30,8 \pm 9,1$ % (Boyd 1962).
<i>Numenius arquata</i>	<b>KVM</b> GB: första året (efter flygfärdighet): 53 %, andra året: 37 %, följande år: 26 % NL: första året (ringmärkta som ungfåglar): 66 %, andra till fjärde året: 28 %. FI: 64 % fram till den 31 december första året, 55 % under följande år <b>BWP</b> Storbritannien: genomsnittlig årlig dödlighet (n = 287) 53,0 % under första året från flygfärdighet, 37,0 % under andra året och 26,4 % därefter (Bainbridge och Minton 1978). Nederländerna: genomsnittlig årlig dödlighet (n = 137) under första året efter att ha ringmärkts som ungfåglar: 66,4 %, och cirka 28 % för 2–4-åringar (Glutz et al. 1977). Finland: genomsnittlig årlig dödlighet (n = 245): 64 % fram till den 31 december efter att ha ringmärkts som ungfåglar och därefter 55 % (Grenquist 1965).
<i>Tringa erythropus</i>	<b>KVM</b> uppgifter saknas <b>BWP</b> uppgifter saknas
<i>Tringa totanus</i>	<b>KVM</b> under första året: > 50 %, följande år: 20–30 % <b>BWP</b> Dödlighet under första året efter flygfärdighet: 55 %, den beräknade dödligheten hos vuxna fåglar varierade mellan 17,7 % och 56,9 %, troligen på grund av förlorade ringar, med den förmodligen bästa uppskattningen från det svenska urvalet (55) på 31,5 % (Boyd 1962). I den tyska kolonin uppgick den beräknade dödligheten hos vuxna fåglar till 28,7 % under första året efter ringmärkning och minskade med åldern under följande år (30 %, 20 % och 18 %). Dessa uppgifter grundar sig på antalet vuxna som återvänder till kolonin och kan bero på en ökad boplatsojalitet med stigande ålder (Grosskopf 1959, Boyd 1962).
<i>Tringa nebularia</i>	<b>KVM</b> uppgifter saknas <b>BWP</b> uppgifter saknas
<i>Larus ridibundus</i>	<b>KVM</b> Dödlighet hos ungfåglar: 56 % (överlevande efter flygfärdigheten i slutet av det första året: 44 %) Vuxna: cirka 15–40 % <b>BWP</b> Storbritannien och Irland: genomsnittlig dödlighet 1945–1972: 38,3 % under de första sex månaderna, 27,5 % under det andra kalenderåret och därefter cirka 24 %. I nordvästra England var dödligheten under 1908–1924 mycket högre (cirka 60 % under de första sex månaderna) på grund av jakt (Flegg och Cox 1975). Camargue (Frankrike): den genomsnittliga årliga dödligheten hos vuxna minskade till 16 % under en expansionsperiod, till stor del på grund av utnyttjandet av nya födokällor under vintern (Lebreton och Isenmann 1976).
<i>Larus cachinnans</i>	<b>KVM</b> uppgifter saknas <b>BWP</b> uppgifter saknas
<i>Larus canus</i>	<b>KVM</b> Estland: första året: 54 %, andra året: 25 %, följande år: 26 %. Finland: 29 %. F.d. Östtyskland: 16 %, Norge: 15 %, DK: 26 %. GB: 34 % <b>BWP</b> Genomsnittlig årlig dödlighet hos 347 fåglar över två års ålder som ringmärkts i Danmark: 26,0 % (Sørensen 1977). Genomsnittlig årlig dödlighet hos vuxna fåglar, Estland: cirka 15 % (Onno 1968b).
<i>Larus fuscus</i>	<b>KVM</b> uppgifter saknas <b>BWP</b> uppgifter saknas
<i>Larus argentatus</i>	<b>KVM</b> Ad: cirka 10 % <b>BWP</b> Betydande variationer i publicerade uppskattningar för Europa och Nordamerika. Dödlighet under första levnadsåret: Storbritannien: 17 % (Chabrzyk och Coulson 1978), 30 % (Brown 1967b), 18 % (Harris 1970a), Danmark: 22 % (Paludan 1951), Nordamerika: 38–62 % (Paynter 1966), 27–32 % (Kadlec och Drury 1968). Dödlighet under andra levnadsåret: Storbritannien: 7,3 % (Chabrzyk och Coulson 1978). Dödlighet hos vuxna fåglar: Storbritannien: 6,5 % (Chabrzyk och Coulson 1978), 10 % (Parsons 1971a), 10 % (Harris 1970a), Västtyskland: 10 % (Drost et al. 1961), Danmark: 15 % (Paludan 1951), Nordamerika: 4–9 % (Kadlec och Drury 1968), men 15–20 % enligt senare undersökningar (Kadlec 1976).
<i>Larus marinus</i>	<b>KVM</b> uppgifter saknas <b>BWP</b> uppgifter saknas

Art	Dödlighet
<i>Columba oenas</i>	<b>KVM</b> 50 %. GB: 44–61 % <b>BWP</b> Storbritannien: dödlighet under första året: 60 %, hos vuxna fåglar: cirka 46.3 %, men lägre i slutet av 1950-talet och början av 1960-talet (R J O'Connor och C J Mead). Finland: dödlighet under första året: 57,5 %, hos vuxna fåglar: 44,5 % (Saari 1979b).
<i>Streptopelia decaocto</i>	<b>KVM</b> GB, första året: cirka 69 %, följande år: 39 %. D: 50–75 % respektive 35–55 % <b>BWP</b> England, dödlighet hos ungfåglar: 69 %. Årlig dödlighet hos vuxna fåglar: 39 % (Coombs et al. 1981). Sverige, årlig dödlighet: 29 % (Bentz 1982). Centraleuropa, dödlighet under första levnadsåret: 50–75 %, årlig dödlighet hos vuxna fåglar: 35–55 % (Glutz och Bauer 1980).
<i>Streptopelia turtur</i>	<b>KVM</b> GB, ungfåglar: 64 %, vuxna fåglar: cirka 50 % <b>BWP</b> Storbritannien, uppskattad dödlighet under första året: cirka 64 %, årlig dödlighet hos vuxna fåglar: cirka 50 % (Murton 1968).
<i>Alauda arvensis</i>	<b>KVM</b> Ad: 30–35 %, majoriteten under vintern <b>BWP</b> England: årlig genomsnittlig dödlighet hos vuxna fåglar: 33,5 %, genomsnittlig dödlighet hos ungfåglar under första året efter oberoende: 38 % (Delius 1965).
<i>Turdus merula</i>	<b>KVM</b> Av ringmärkta fåglar: första året: 69 %, följande år: 40–52 % <b>BWP</b> Storbritannien: årlig dödlighet: 58 % under första året (från 1 augusti), 38 % under andra året, 50 % under tredje året, 40 % under fjärde och femte året (Lack 1943). Årlig dödlighet: 54 % under första året (från 1 augusti), 40 % under andra året (Lack 1946b). Årlig dödlighet efter slutet av första kalenderåret: $44 \pm 1,5$ %, oavsett ålder och utan några betydande skillnader mellan könen, möjligen lägre i norr. Dödligheten varierade mellan olika år från 34 % 1933–1934 till 69 % 1928–1929 (Coulson 1961). Årlig dödlighet hos ungfåglar: Oxford: 59 % (Snow 1958b). Den årliga dödligheten minskade från cirka 50 % 1951–1952 till cirka 32 % 1960–1961, vilket uppenbarligen inte berodde på vädret (Snow 1966b). Årlig dödlighet hos vuxna fåglar i London: $41,8 \pm 1,0$ %, på landsbygden i södra England: $34,9 \pm 0,5$ % (Batten 1973). Dödligheten är högst i mars–juni och antalet fåglar som dödas av katter har gradvis kommit att betyda mer för dödligheten (Batten 1978). Årlig dödlighet hos vuxna fåglar: 41 % för hanar och 60 % för honor (Naylor 1978). Belgien: årlig dödlighet hos vuxna fåglar: 69 % (Verheyen 1958), årlig dödlighet hos vuxna fåglar: $52,2 \pm 2,3$ %, eller $45,8 \pm 2,5$ % exklusive fåglar som skjutits eller dödas av människor på annat sätt. Årlig dödlighet hos ungfåglar: $12,4 \pm 1,9$ % (Van Steenberghe 1971). Frankrike: årlig dödlighet i städer: 25 % för hanar och 33 % för honor (Ribaut 1964). Västtyskland: årlig dödlighet: 49 %, för fåglar i städer: 28 % (Erz 1964). Finland: årlig total dödlighet: 58–59 % (Haukioja 1969). Tjeckoslovakien: dödlighet under första levnadsåret: 68,4 %, under andra året: 56,3 %, under tredje året: 30 % (Beklová 1972), dödlighet under första levnadsåret: 72 % (Havlin 1961).
<i>Turdus pilaris</i>	<b>KVM</b> N: cirka 53 % (högre under första året). FI: cirka 65 %. CH: cirka 69 % <b>BWP</b> Schweiz: årlig dödlighet 60–70 %, oberoende av ålder (Furrer 1977). Finland: årlig total dödlighet: 61–65 % (Haukioja 1969).
<i>Turdus philomelos</i>	<b>KVM</b> CS: första året: 58 %, följande år: 44 %. F: 59 % respektive 46 %. <b>BWP</b> Storbritannien: dödlighet under första levnadsåret (från 1 augusti): 53 %, under andra året: 40 % (Lack 1946b). Finland: årlig total dödlighet: 54 % (Haukioja 1969).
<i>Turdus iliacus</i>	<b>KVM</b> Vuxna fåglar: cirka 50 % <b>BWP</b> Finland: årlig total dödlighet: 57–58 % (Haukioja 1969).
<i>Turdus viscivorus</i>	<b>KVM</b> GB Ad: 48 % <b>BWP</b> Storbritannien: årlig dödlighet hos vuxna fåglar: 48 %, dödlighet hos utflugna ungfåglar fram till slutet av första kalenderåret: 62 % (Snow 1969a).
<i>Sturnus vulgaris</i>	<b>KVM</b> Återfynd av ringar i Europa, första året: 60–73 %, följande år: 50–68 % <b>BWP</b> Storbritannien: dödlighet under första levnadsåret (från 1 augusti): 48 %, under andra året: 48 % (Lack 1946). Årlig dödlighet: $52,8 \pm 1,0$ % (Coulson 1960). Finland: årlig dödlighet: $46 \pm 4,4$ % (Haukioja 1969). Tjeckoslovakien: dödlighet under första året: 68,1 %, under nionde året: 22,2 %, under tionde året: 14,2 % (Beklová 1972).
<i>Garrulus glandarius</i>	<b>KVM</b> Enligt återfunna ringar, första året: 61 % <b>BWP</b> Storbritannien: dödlighet under första kalenderåret: 40 %, under andra året: 55 %, och under år 3–5: 41 % (Holyoak 1971). Europa: dödlighet under första levnadsåret: 60,7 % (Busse 1969).

Art	Dödlighet
<i>Pica pica</i>	<b>KVM</b> Europa: enligt återfunna ringar, första året: 69 %. GB, vuxna hanar: 25 %, vuxna honor: 40 %. <b>BWP</b> Storbritannien och Finland: dödlighet under första kalenderåret: 46 %, under andra året: 58 %, och under år 3–5: 55 % (Holyoak 1971). Stadspopulation, Storbritannien: dödlighet under första året efter att boet lämnats: 44 %, under följande år: 30 %, 24 %, 32 %, 46 % och 86 % (Tatner 1986). Finland: årlig dödlighet baserat på återfynd: 61 ± 4,3 %, förmodligen en överskattning, för häckande fåglar: 47 ± 7,9 %, förmodligen en bra uppskattning (Haukioja 1969). Europa: dödlighet under första levnadsåret: 69,0 % (Busse 1969).
<i>Corvus monedula</i>	<b>KVM</b> Enligt återfunna ringar, första året: 46 % <b>BWP</b> Storbritannien, dödlighet under första kalenderåret: 38 %, under andra året: 36 %, och under år 3–5: 43 % (Holyoak 1971). Finland, årlig dödlighet: 35 ± 3,2 % (Haukioja 1969). Europa, dödlighet under första levnadsåret: 45,5 % (Busse 1969).
<i>Corvus frugilegus</i>	<b>KVM</b> Enligt återfunna ringar, första året: 54 % <b>BWP</b> Storbritannien: dödlighet under första kalenderåret: 59 %, under andra året: 51 % och under år 3–5: 25 % (Holyoak 1971). Europa: dödlighet under första levnadsåret: 54 % (Busse 1969).
<i>Corvus corone</i>	<b>KVM</b> Enligt återfunna ringar, första året: 62 % <b>BWP</b> Storbritannien och Finland: dödlighet under första kalenderåret: 61 %, under andra året: 45 %, och under år 3–5: 48 % (Holyoak 1971). Finland: årlig dödlighet: 47 ± 2,3 % (Haukioja 1969). Europa: dödlighet under första levnadsåret: 62,4 % (Busse 1969).

#### Förklaring:

**KVM** = Kompendium der Vögel Mitteleuropas (Bezzel E. 1985. Kompendium der Vögel Mitteleuropas – Nonpasseriformes Nichtsingvögel. AULA-Verlag GmbH, Wiesbaden & Bezzel E. 1993. Kompendium der Vögel Mitteleuropas – Passeres Singvögel. AULA-Verlag GmbH, Wiesbaden

**BWP** = Birds of the Western Palearctic (Cramp S. & C M Perrins (eds). 1973–1994. Handbook of the birds of the Western Palearctic Vol 1, 2, 3, 4, 5 & 8. Oxford University Press, Oxford.

**Figur 9: Exempel på beräkning av "litet antal" för vattenrall (*Rallus aquaticus*), en art för vilken inga dödlighetstal har publicerats.**

Den europeiska populationen av vattenrall (*Rallus aquaticus*) uppgår till 130 000 par = 260 000 fåglar (enligt *EBCC ATLAS of European Breeding Birds*)

a) Dödlighet hos vuxna fåglar på 25 procent<sup>144</sup> → överlevnad på 75 procent hos de vuxna fåglarna = 195 000 efter ett år

- Nödvändig förnyelse (för att hålla populationen stabil) = 65 000 fåglar
- En dödlighet hos ungfåglar på 50 procent<sup>145</sup> → det måste finnas 130 000 ungfåglar på hösten → ett genomsnitt på en ungfågel per par/hona
- Beräkningen grundar sig därför på (260 000 + 130 000 =) 390 000 fåglar, för vilka dödligheten uppgår till cirka 33,33 procent
- 130 000 fåglar dör och en procent av denna siffra = 1 300 fåglar
- 1 300 fåglar kan betraktas som ett litet antal (för hela Europa)

b) Om dödligheten hos vuxna fåglar uppgår till 60 procent<sup>146</sup> → genomsnittlig överlevnad på 40 % = 104 000 efter ett år

- Nödvändig förnyelse (för att hålla populationen stabil) = 156 000 fåglar
- Dödlighet hos ungfåglar på 50 procent → det måste finnas 312 000 ungfåglar på hösten → genomsnitt på 2,4 ungfåglar per par/hona
- Beräkningen grundar sig därför på (260 000 + 312 000 =) 572 000 fåglar, för vilka dödligheten uppgår till cirka 60 procent.
- 343 200 fåglar dör och en procent av denna siffra = 3 432 fåglar
- 3 500 fåglar kan betraktas som ett litet antal (för hela Europa)

---

<sup>144</sup> Enligt referenslitteraturen motsvarar 25 procent den lägsta dödligheten för vattenrallar över ett års ålder.

<sup>145</sup> Enligt referenslitteraturen motsvarar 50 procent en låg dödlighet under det första levnadsåret för fåglar av en art inom familjen rallar *Rallidae*.

<sup>146</sup> Enligt referenslitteraturen motsvarar 60 procent en hög genomsnittlig dödlighet för en art av familjen rallar *Rallidae*.

## Figur 10: Jaktbara arter (i bilaga 2) med en ogynnsam bevarandestatus

### SPEC kategori 2: sårbar med kraftig tillbakagång

*Limosa limosa* 98 DMU (rödspov)

### SPEC kategori 2: sårbar med måttlig tillbakagång

*Tringa totanus* 98 DMU (rödbena)

*Larus canus* (fiskmåsa)

### SPEC kategori 3: sårbar med kraftig tillbakagång

*Anas strepera* 00 WI (snatterand)

*Anas acuta* 98 DMU (stjärtand)

*Anas querquedula* 98 ONC (årta)

*Coturnix coturnix* 99 ONC (vaktel)

*Lymnocyptes minimus* 98 DMU (dvärgbeckasin)

[*Scolopax rusticola*, vinter 98 ONC (morkulla)]<sup>147</sup>

*Limosa lapponica*, vinter (myrspov)

*Alauda arvensis* 98 ONC (sånglärka)

### SPEC kategori 3: sårbar < 2 500 par, lokal, vinter

*Branta bernicla* (prutgåsa)

### SPEC kategori 3: sårbar med måttlig tillbakagång

*Netta rufina* 99 ONC (rödhuva dykand)

*Numenius arquata*, vinter (storspov)

*Streptopelia turtur* 98 ONC (turturduva)

### SPEC kategori 3, v lokal

*Aythya ferina* 99 ONC (brunand)

*Melanitta fusca* 00 WI (svärta)

*Calidris canutus* (kustsnäppa)

*Gallinago gallinago* (enkelbeckasin)

*Pluvialis apricaria* (ljungpipare)

*Vanellus vanellus* 99 ONC (tofsvipa)

*Philomachus pugnax* (brushane)

DMU = Danmarks Miljøundersøgelser

ONC = Office Nationale de la Chasse

WI = Wetlands International

**SPEC kategori 2:** art vars globala populationer är koncentrerade till Europa (> 50 procent av deras globala häckande eller övervintrande populationer finns i Europa) och som har en ogynnsam bevarandestatus i Europa.

**SPEC kategori 3:** art vars globala populationer inte är koncentrerade till Europa (< 50 procent av deras globala häckande eller övervintrande populationer finns i Europa), men som har en ogynnsam bevarandestatus i Europa.

<sup>147</sup> Att morkullan står med på förteckningen över fåglar med en ogynnsam bevarandestatus i EU har bestridits på grundval av senare data. Enligt förslaget till förvaltningsplan för EU (Ferrand, Y. och F. Gossmann (2001), *Elements for a Woodcock Management plan*, Game and Wildlife Science, vol. 18(1), mars 2001, s. 115–139), kan antalet morkullor betraktas som stabilt eller stigande i medlemsstaterna med undantag för Storbritannien. Den brittiska populationen är geografiskt begränsad och dess utveckling kan skiljas från övriga europeiska populationer. Statusen för övervintrande fåglar är okänd för flertalet europeiska länder.

Figur 11 – Översikt över bevarandestatusen för skogs- och fälthönsarter som anges i bilaga 2 till fågeldirektivet, på EU-nivå och medlemsstatsnivå.

Art	Bilaga 2	Bilaga 1	Status	EU	SE	FI	DK	UK	IE	NL	BE	LU	DE	AT	FR	ES	PT	IT	EL	
<b>Alectoris barbara</b>	2	ja	<b>3 (H)</b>	(-1)	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	0	---	(-1)	---	
<b>Alectoris chukar</b>	2	nej	<b>3 S</b>	—	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	(-1)	
Alectoris graeca graeca	1	nej	<b>2 (S)</b>	(-1)	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	(-1)	
<b>Alectoris graeca saxatilis</b>	1	ja		—	---	---	---	---	---	---	---	---	---	<b>-1</b>	F	---	---	<b>-1</b>	---	
<b>Alectoris graeca whitakeri</b>	1	ja		—	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	— <sup>1</sup>	---
<b>Alectoris rufa</b>	1	nej	<b>2 S</b>	—	---	---	---	0	---	---	---	---	---	---	— <sup>2</sup>	<b>-1</b>	---	(0)	---	
<b>Bonasa bonasia</b>	2	ja	T	—	<b>-1</b>	<b>-1</b>	---	---	---	---	<b>-1</b>	<b>-1</b>	<b>-2</b>	<b>-1</b>	<b>-1</b>	---	---	<b>-1</b>	0	
Lagopus l. lagopus	2	nej	T	?	?	<b>-1</b>	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	
<b>Lagopus l. scoticus</b>	1	nej		—	---	---	---	<b>-1</b>	<b>-1</b>	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---
Lagopus mutus helveticus	1	ja	T	?	---	---	---	---	---	---	---	---	0	0	0	---	---	<b>-1</b>	---	
Lagopus mutus mutus	1	nej		0	0	F	---	0	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---
Lagopus mutus pyrenaicus	1	ja		?	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	?	<b>-1</b>	---	---	---
<b>P. perdix hispaniensis</b>	1	ja	<b>3 S</b>	—	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	<b>-1</b>	---	---	---	
<b>P. perdix italica</b>	1	ja		—	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	<b>-1</b>	---
<b>Perdix perdix perdix</b>	1	nej		—	<b>-1</b>	<b>-2</b>	<b>-1</b>	<b>-1</b>	<b>-2</b>	<b>-1</b>	<b>-2</b>	<b>-1</b>	<b>-2</b>	<b>-1</b>	<b>-1</b>	---	---	---	---	(-1)
Phasianus colchicus	1	nej	T	0	-2	0	+1	+1	0	---	F	-1	0	F	0	+1	---	0	0	
<b>Tetrao tetrix britannicus</b>	2	nej	<b>3 S</b>	—	---	---	---	<b>-1</b>	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	
<b>Tetrao tetrix tetrix</b>	2	ja		—	<b>-1</b>	<b>-1</b>	<b>-1</b>	---	---	<b>-2</b>	<b>-2</b>	---	<b>-2</b>	<b>-1</b>	<b>-1</b>	---	---	---	F	---
<b>Tetrao urogallus</b>	2	ja	T	—	0	<b>-1</b>	---	<b>-2</b>	---	---	---	---	<b>-2</b>	<b>-1</b>	<b>-1</b>	0	---	<b>-1</b>	0	

Status:

2= SPEC 2 (se figur 10)

3= SPEC 3 (se figur 10)

H = hotad

S = sårbar

T = tryggad

Populationstendens

+1 = liten ökning (20–49 %)

0 = stabil (med en total förändring < 20 %)

-1 = liten minskning (20–49 %)

-2 = kraftig minskning (>= 50 %)

F= fluktuerande (med förändringar på minst 20 % men ingen tydlig tendens)

?= okänd

### *Ytterligare källor*

(1) Iapichino & Massa (1989), *The Birds of Sicily* (BOU checklist 11)

(2) Rocamora & Yeatman-Berthelot (1999), *Oiseaux menacés et à surveiller en France*

(3) Berg, H.-M. (1997): *Rote Listen ausgewählter Tiergruppen Niederösterreichs*; Vögel (Aves), 1. Fassung 1995. N Landesregierung, Abt. Naturschutz, 184pp (som innehåller ytterligare referenser).

Sackl, P. & O.Samwald (1997): *Atlas der Brutvögel der Steiermark*. BirdLife Österreich Landesgruppe Steiermark und Steiermärkisches Landesmuseum Joanneum, Graz.

Zuna-Kratky, T., E.Kalivodova, A.Krthy, D.Horal & P.Horak (2000): *Die Vögel der March.-Thaya-Auen im Österreichisch-slowakisch-tschechischen Grenzraum*. Distelverein, Deutsch-Wagram.

(4) Asbirk, S. et al 1997. *Population sizes and trends of birds in the Nordic countries 1978-1994*

## 5 BILAGA

**Hänvisningar till domstolsbeslut som är relevanta för vägledningen. Närmare uppgifter finns på EG-domstolens webbplats (<http://curia.europa.eu/sv/content/juris/index.htm>)**

- 1) Dom av den 17 januari 1991 i mål C-157/89, kommissionen mot Italien. Underlåtenhet att följa ett direktiv – bevarande av vilda fåglar.
- 2) Dom av den 17 september 1987 i mål C-412/85, kommissionen mot Tyskland.
- 3) Dom av den 15 mars 1990 i mål C-339/87, kommissionen mot Nederländerna.
- 4) Dom av den 8 juli 1987 i mål C-262/85, kommissionen mot Italien.
- 5) Dom av den 27 april 1988 i mål C-252/85, kommissionen mot Frankrike. Underlåtenhet att följa ett direktiv – Bevarande av vilda fåglar.
- 6) Dom av den 8 juli 1987 i mål C-247/85, kommissionen mot Belgien.
- 7) Dom av den 13 oktober 1987 i mål C-236/85, kommissionen mot Nederländerna.
- 8) Dom av den 19 januari 1994 i mål C-435/92, Association pour la Protection des Animaux Sauvages m.fl. mot Préfet de Maine-et-Loire och Préfet de Loire-Atlantique.
- 9) Dom av den 7 mars 1996 i mål C-118/94, Associazione Italiana per il World Wildlife Fund m.fl. mot Regione Veneto.
- 10) Dom av den 7 december 2000 i mål C-38/99, kommissionen mot Frankrike.
- 11) Dom av den 17 maj 2001 i mål C-159/99, kommissionen mot Italien.
- 12) Dom av den 12 december 1996 i mål C-10/96, Ligue royale belge pour la protection des oiseaux ASBL och Société d'études ornithologiques AVES ASBL mot Région wallonne, i närvaro av Fédération royale ornithologique belge ASBL. Begäran om förhandsavgörande: Conseil d'Etat – Belgien.
- 13) Dom av den 23 maj 1990 i mål C-169/89, Brottmål mot Gourmetterie Van den Burg. Begäran om förhandsavgörande – Hoge Raad – Nederländerna. Fri rörlighet för varor – förbud mot import av fåglar.
- 14) Dom av den 16 oktober 2003 i mål C-182/02, ännu ej offentliggjord, Ligue pour la protection des oiseaux m.fl. mot Premier ministre och Ministre de l'Aménagement du territoire et de l'Environnement.
- 15) Dom av den 23 februari 1988 i mål C-429/85, kommissionen mot Italien (REG 1988, s. 843).

16) Dom av den 8 februari 1996 i mål C-149/94, Brottmål mot Didier Vergy (REG 1996, s. I-299).

17) Dom av den 9 december 2004 i mål C-79/03, kommissionen mot Spanien, REG 2004, s. 11619

18) Dom av 15 december 2005 i mål C-344/03, kommissionen mot Finland, REG 2005, s. 11033.

19) Dom av den 9 juni 2005 i mål C-135/04, kommissionen mot Spanien, REG 2005, s. 5261.

20) Dom av den 8 juni 2006 i mål C-60/05, WWF Italia m.fl., REG 2006, s. 5083.

21) Beslut av den 19 december 2006 i mål C-503/06R, kommissionen mot Italien, REG 2006, s. 141.